

**MAAKUNTALEHDISSÄ PITKÄN URAN TEHNEIDEN URHEILUTOIMITTAJIEN
KOKEMUKSET NAISURHEILU-UUTISOINNISTA JA SEN MUUTOKSESTA**

Linda Inkinen

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2024

TIIVISTELMÄ

Inkinen, L. 2024. Maakuntalehdissä pitkän uran tehneiden urheilutoimittajien kokemukset naisurheilu-uutisoinnista ja sen muutoksesta. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 81 sivua, 1 liite.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan urheilutoimittajien kokemuksia naisurheilun asemasta ja sen muutoksesta suomalaisissa sanomalehdissä. Tutkimus sijoittuu liikunnan yhteiskuntatieteiden oppiaineeseen, erityisesti liikuntasosiologiaan.

Tutkimuksen teoriaosuus perustuu aiempaan tutkimukseen ja aiheeseen liittyviin muihin lähteisiin. Tutkielman keskeisiä käsitteitä ovat journalismi, urheilujournalismi ja sanomalehti. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu neljästä pitkän uran tehneen urheilutoimittajan teemahaastattelusta. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tieteenfilosofisesti tutkimus kytkeytyy fenomenologis-hermeneuttiseen perinteeseen.

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millainen naisurheilun asema on suomalaisissa sanomalehdissä ja kuinka naisurheilun asema suomalaisissa sanomalehdissä on muuttunut suomalaisten urheilutoimittajien mukaan. Tutkielman tulokset osoittavat urheilujournalismin tasa-arvoistuneen haastateltujen urheilutoimittajien mukaan. Jokainen tutkielmaan haastateltu urheilutoimittaja oli kohdannut enemmän epätasa-arvoa urheilun kentällä työuransa alkuvaiheessa kuin nykyään. Muutos on tapahtunut niin lajikulttuurissa kuin yhteiskunnan asenteissa. Haastatteluissa tuli ilmi, että urheilutoimittajat ovat toimineet joko tasa-arvon edelläkävijöinä tai havahtuneet kiivaaseen tasa-arvokeskusteluun vasta myöhemmin. Nykyään tutkielmaan haastatellut urheilutoimittajat kokevat naisurheilun tasa-arvoiseksi suomalaisissa sanomalehdissä. Epäkohtia kuitenkin tunnistetaan. Esimerkiksi naisten joukkuelajit eivät saa yhtä suurta mediahuomiota kuin miesten joukkuelajit. Tähän urheilutoimittajat esittävät näkemyksen siitä, kuinka miesjoukkueurheilijat ovat usein ammattilaisia siinä missä naisjoukkueurheilijat ovat amatöörejä. Menestyvät yksilöurheilijat puolestaan nauttivat suurta mediasuosiota sukupuolestaan riippumatta.

Avainsanat: urheilujournalismi, tasa-arvo, urheilutoimittaja, sanomalehti

ABSTRACT

Inkinen, L. 2024. The experiences of sports journalists with long careers in regional newspapers regarding women's sports reporting and its changes. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport, 81 pages, 1 appendix.

This master's thesis examines the experiences of sports journalists concerning the status and evolution of women's sports in Finnish newspapers. The research is situated within the field of social sciences of sport, particularly sports sociology.

The theoretical section of the study is based on previous research and other related sources. The key concepts of the thesis are journalism, sports journalism, and newspapers. The empirical data consists of thematic interviews with four sports journalists who have had long careers. The data is analyzed using data-driven content analysis. Philosophically, the research is linked to the phenomenological-hermeneutic tradition.

The purpose of the thesis was to investigate the status of women's sports in Finnish newspapers and how this status has changed according to Finnish sports journalists. The results of the study indicate that sports journalism has become more equal according to the interviewed sports journalists. Each interviewed journalist encountered more inequality in the early stages of their career compared to today. Changes have occurred both in sports culture and societal attitudes. The interviews revealed that sports journalists have either been pioneers in promoting equality or have only recently become aware of the heated equality discussions. Nowadays, the interviewed sports journalists perceive women's sports as equal in Finnish newspapers. However, some issues are still recognized. For instance, women's team sports do not receive as much media attention as men's team sports. The sports journalists attribute this to the fact that male team sports players are often professionals, while female team sports players are amateurs. Successful individual athletes, on the other hand, enjoy significant media attention regardless of their gender.

Keywords: sports journalism, equality, sports journalist, newspaper

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	1
2 KESKEISET KÄSITTEET	5
2.1 Urheilujournalismi.....	5
2.2 Uutiskriteerit ja uutiskynnys.....	7
2.3 Sanomalehti	7
2.4 Digitalisaatio.....	8
2.5 Juttu ja uutinen.....	9
2.6 Tasa-arvo	9
3 URHEILU SUOMALAISISSA SANOMALEHDISSÄ	11
3.1 Naiset urheilukentille.....	11
3.2 Suomen sanomalehtikenttä	12
3.3 Urheilusivut sanomalehdissä	13
3.3.1 Naisurheilun laatu ja määrä urheilusivuilla	16
3.3.2 Naisurheilun näkyvyys urheilusivuilla suurtahtumien aikaan.....	21
3.3.3 Urheilukuvat sanomalehdissä	22
3.3.4 Koronapandemian tuomat muutokset urheilujournalismiin	25
4 TOIMITTAJAT URHEILUN TULKKEINA JA TEKIJÖINÄ	28
4.1 Urheilutoimittajien ammattikunta Suomessa.....	28
4.2 Urheilutoimittajien suhtautuminen naisurheiluun	32
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	36
5.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tarkoitus	36
5.2 Tutkimusaineisto ja sen keruu	36
5.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	38
5.4 Tieteenfilosofiset kytkennät	42

6 TULOKSET.....	45
6.1 Toimittaja keskiössä: sanavalinnat ja juttujen aiheet	45
6.1.1 Vähättely ja työttely	45
6.1.2 Urheilutoimittajien omat mieltymykset.....	47
6.1.3 Tasa-arvo urheilujournalismissa.....	50
6.2 Ohjaavat tekijät: lukijoiden kiinnostus ja analytiikka	53
6.2.1 Yksilöurheilun ja joukkueurheilun ero	53
6.2.2 Urheilumenestys ja tasoero.....	54
6.2.3 Kiinnostavuus ja alueelliset erot.....	57
6.3 Nykypäivän urheilujournalismi	59
6.3.1 Uutiskriteerit.....	59
6.3.2 Sosiaalinen media, kuvat ja urheilijoiden itse luoma julkisuuskuva.....	60
6.3.3 Lajikulttuuri	61
7 POHDINTA.....	64
7.1 Keskeisimmät tulokset ja pohdinta.....	64
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	68
7.3 Jatkotutkimusehdotukset	70
LÄHTEET	71
LIITE	
Liite 1: Haastattelurunko	

1 JOHDANTO

Naisurheilun asema on kulkenut rinta rinnan yhteiskunnassa vallitsevien arvojen ja tasa-arvokehityksen kanssa, koska sukupuolten asema on vaihdellut eri aikoina (Butler 1990, 140–141). Urheilumediassa naisurheilun asema on erilainen kuin miesurheilun. Naisurheilu on usein toissijaista miesurheiluun nähden, koska naisurheilijoiden saama palstatila ja näkyvyys on vähäisempää kuin miesurheilijoilla. Myös kielenkäyttö ja visuaaliset ilmaukset eroavat nais- ja miesurheilijoista tehdyissä uutisissa siten, että uutiset miesurheilijoista keskittyvät useammin pelkästään urheilullisiin ansioihin kuin uutiset naisurheilijoista. (Eastman & Billings 2000) Urheilu myös esitetään miehisenä ja maskuliinisena kenttänä (Kaivosari 2017, 58–59). Kaivosari mainitsee väitöskirjassaan naisurheilun toissijaisuuden ilmentymiksi naisurheilijoiden suoritusten vähättelyn, työttömyyden sekä yksityiselämän ja ulkonäön tarpeettoman puinnin mediassa (Kaivosari 2017, 77). Kolamon mukaan urheilun viihteellisyys tuo omat haasteensa urheilujournalismille, koska uutisoinnista pitää pyrkiä tekemään mahdollisimman kiinnostavaa. Naisurheilijoista käytetään usein heidän ulkonäköään tai sukupuoltaan kuvaavia ilmauksia, kuten ”tyttö”. Miesurheilijat esitetään urheilusivuilla puolestaan ”miehinä” tai ”jätkinä”. (Kolamo 2018, 149) Mäkelä (2007) havaitsi tutkimuksessaan, että naisurheilijoiden ulkonäköä tuotiin hyvin paljon esille Helsingin Sanomissa vielä 1980-luvulla. Naiset myös kilpailevat yhä useammassa urheilulajissa, mutta tästä huolimatta naisurheilijoiden arvostus ei ole samalla tasolla kuin miesurheilijoiden arvostus. Naisurheilijoiden heikompi medianäkyvyys on suoraan yhteydessä esimerkiksi naisurheilijoiden heikompiin mahdollisuuksiin solmia sponsorisopimuksia ja huonompiin menestyspalkkioihin. (Kolamo 2018, 134)

Käsittelen pro gradu -tutkielmassani urheilutoimittajien kertomia kokemuksia naisurheilun asemasta ja sen muutoksesta suomalaisissa sanomalehdissä. On tärkeää tutkia urheilutoimittajien kokemuksia, koska aikaisempien tutkimusten pohjalta on todettu, että naisurheilijoista kirjoitetaan eri tavalla ja vähemmän kuin miesurheilijoista (Ks. Kaivosari 2017; Kolamo 2018). Syyn selvittämiseksi täytyy tutkimuskohteeksi ottaa urheilujuttujen kirjoittajat eli urheilutoimittajat. Tutkimuksen tavoitteena on saavuttaa lisää tietoa siitä, millaisena urheilutoimittajat näkevät naisurheilun aseman sanomalehdissä ja ovatko he kokeneet naisurheilun aseman muuttuneen urheilumediassa työuransa aikana. Mediakenttä Suomessa on laaja, joten rajasin aineiston vain suomalaisissa maakuntalehdissä työskenteleviin urheilutoimittajiin. Haastattelin tähän tutkielmaan neljää pitkän työkokemuksen omaavaa

urheilutoimittajaa. Olen tietoinen, että myös muunsukupuoliset urheilijat esiintyvät urheilumediassa. Aiheesta voisi kuitenkin tehdä erillisen tutkimuksen, joten tässä pro gradu - tutkielmassa tarkastelen ainoastaan nais- ja miesurheilijoita.

Eriytyneen liikuntakulttuurin aikakaudella on oletettava, että myös media tulkitsee eriytyneen urheilun kenttää eri tavoin. Itkosen mukaan mediakenttä on jakautunut alueellisten tekijöiden, resurssien ja intressien suhteen. Näin ollen jokainen media-alan toimija ei suhtaudu uutisoitaviin asioihin samalla tavoin. Itkonen jakaa median kerrokset neljään eri tasoon: kansainväliseen, kansalliseen, maakunnalliseen ja paikalliseen. Näin ollen esimerkiksi Yleisradio valtakunnallisena kanavana painottuu enemmän kansallisen ja kansainvälisen tiedon jakamiseen, kun taas maakuntalehdet raportoivat paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä asioista. Paikallislehdet puolestaan keskittyvät lähes kokonaan paikallisiin aiheisiin. (Itkonen 1996, 231) Ei siis voi olettaa, että maakuntalehden, paikallislehden tai valtakunnallisen lehden toimittaja valitsisi uutisoitavat aiheet samoilla kriteereillä ja intresseillä. Myös Itkonen ym. (2008, 37) toteavat perustelluksi olettaa, etteivät kaikki Suomen urheilutoimittajat ajattele uutisista, uutiskriteereistä ja aiheista samalla tavalla. Onkin mielenkiintoista tutkia, kuinka urheilutoimittajat näkevät naisurheilu-uutisoinnin toteutuvan omassa työssään ja lehdessä, jossa he työskentelevät.

Naisurheilun ja miesurheilun välisiä tasa-arvon epäkohtia tulisi pohtia laajemmin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Urheilumedian pitäisi kantaa vastuuta tasa-arvoisemmasta uutisoinnista, sillä media luo mielikuvia ja toimii yhteiskunnallisena tiedonvälittäjänä. Urheilutoimituksissa tulisi pohtia keinoja, joilla tietoisuutta entistä tasa-arvoisemmasta ja nykyaikaisemmasta urheilu-uutisoinnista voisi edistää. Laine ja Turtiainen toteavat tutkimuksessaan, että kansainvälisessä urheilumediatutkimuksessa on jo pitkään ennustettu urheilujournalismin kentän uudistumista. Tulourheilun raportoinnin rinnalle on arvioitu ja toivottu tulevan yhteiskunnallisempia aiheita urheilun saralta. (Laine & Turtiainen 2018)

Urheilujournalismi ei ole edelleenkään tasa-arvoista nais- ja miesurheilijoiden välillä määrällisesti eikä laadullisesti (Laine & Kotilainen, 2020). Vaikka urheilu on tasa-arvoistunut sukupuolten välillä viime vuosikymmeninä, on huomioitava, että tasa-arvoisuus oli urheilusta kaukana vielä 1900-luvulla. (Ks. Kaivosari 2017, 195) Tämän vuoksi on relevanttia tarkastella myös 1900-loppuun keskittyviä tutkimuksia. Tätä puoltaa myös se, että haastattelemani urheilutoimittajat ovat työskennelleet alalla vuosikymmeniä. Heidän kokemuksensa ylettyvät

tuohon aikaan, kun tasa-arvoisuus urheilussa ei ollut tämän päivän tasolla. Tutkimustuloksia ymmärtääkseen, mielestäni tässä tutkielmassa on perusteltua tarkastella muutama vuosikymmen sitten tehtyjä tutkimuksia.

Naisurheilijoiden tasa-arvoisuus urheilumediassa, erityisesti sanomalehdissä, on relevantti liikunnan yhteiskuntatieteellinen tutkimusaihe, koska media ja journalismi ovat vahvoja yhteiskunnallisia vaikuttajia. Aihe on tärkeä, koska urheilun tasa-arvoisuus ja urheilijoiden asiallinen kohtelu ovat osa liikunnan ja urheilun toimintakenttää. Median murroksen ja digitalisoitumisen myötä journalismi on muutoksessa. Nykyään vaaditaan yhä nopeampaa uutisointia, joka näkyy erityisesti sanomalehtien verkkojulkaisujen sisältöjen kasvuna, monipuolistumisena ja uutisten tuoreutena. Muutokset vaikuttavat myös urheilujournalismissa. Kaivosaari havainnoi väitöskirjassaan naishiihtäjien representaatioiden muutoksia. Muutos naisurheilu-uutisoinnissa on parempaan päin, mutta se ei ole edelleenkään tasa-arvoista. (Kaivosaari 2017, 72–78) Sosiaalisen median käytön yleistyessä perinteinen urheilumedia on joutunut monipuolistamaan sisältöjään pelkästä tulosurheilusta (Laine & Turtiainen 2018). Digitalisoituminen avaa kuitenkin entistä enemmän mahdollisuuksia uutisoinnin tasa-arvoistamiselle, mikä tekee naisurheilijoiden tasa-arvoisemmasta esilläolosta urheilumediassa liikunnan yhteiskuntatieteellisesti kiinnostavan aiheen. Digitalisaatio tarkoittaa muun muassa uusia tietokoneperustaisia tallennusmuotoja (Kunelius 2009, 49). Näin ollen sanomalehtien verkkojulkaisualustat mahdollistavat lähes rajattoman tilan uutisille, toisin kuin paperiset lehdet. Pirisen mukaan feministinen tutkimus on kritisoinut urheilututkimusta siitä, että urheilua on tarkasteltu sukupuolineutraalina instituutiona. Feministitutkijat ovatkin pohtineet sukupuolten suhdetta ja mieskeskeisyyttä urheilussa. (Pirinen 1999)

Olen kiinnostunut aiheesta, koska olen tehnyt itse toimittajan työtä. Olen kiinnittänyt huomiota urheilijoiden tasa-arvoisuuteen kirjoittamissani uutisissa. Olen myös erityisesti huomionnut, etteivät kokemukseni ja mielipiteeni ole vaikuttaneet tämän tutkielman tekemiseen, vaan olen lähestynyt aihetta ennakkoluulottomasti.

Pro gradu -tutkielmassani lähdän johdantokappaleen jälkeen liikkeelle käsitteiden määrittelystä. Kolmannessa pääluvussa käsittelen urheilun historiaa ja naisurheilun asemaa suomalaisissa sanomalehdissä. Luvussa tarkastelen myös koronapandemian vaikutuksia urheilujournalismiin sekä kuvien merkitystä urheilujournalismin kontekstissa. Neljännessä pääluvussa keskityn toimittajiin urheilun tulkkeina ja tekijöinä. Luvussa tulee ilmi aiempia

tutkimustuloksia liittyen urheilutoimittajiin ja heidän työhönsä. Luvussa käyn myös läpi, millainen urheilutoimittajien ammattikunta on Suomessa nykyisin. Viidennessä pääluvussa esitellen tutkimuksen toteuttamisen, kuten aineistonkeruuprosessin, aineiston analysoinnin sekä tutkimuksen eettiset periaatteet. Tutkielman tuloksia tarkastelen kuudennessa pääluvussa. Olen esittänyt tulokset kolmen pääteeman kautta, joista jokainen on jaoteltu kolmeen eri alateemaan. Tarkastelen tuloksia pohjaten niitä aikaisempiin tutkimustuloksiin. Viimeisenä olevassa pohdintaluvussa käyn läpi vielä kertaalleen tutkielman keskeisimmät tulokset arvioiden samalla tutkielman luotettavuutta. Tässä luvussa esitän myös jatkotutkimusehdotuksen, joka tuli mieleen tämän tutkielman tekovaiheessa.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tutkin pro gradussani urheilujournalismia, joten on perusteltua avata sen merkitys. Olen tässä luvussa määritellyt myös digitalisaation, koska tarkastelen tutkielmassani urheilujournalismissa tapahtunutta muutosta digitalisaation aikakaudella. Olen määritellyt uutiskriteerit, sanomalehden sekä jutun ja uutisen, koska ne liittyvät keskeisesti tutkielman aihealueeseen. Viimeisenä olen määritellyt tasa-arvon, koska se liittyy oleellisesti tutkimustehtävään.

2.1 Urheilujournalismi

Urheilujournalismin käsitteessä on kaksi eri osaa: urheilu ja journalismi. Journalismi on yksinkertaista ja ajankohtaista joukkoviestintää, jonka tehtävänä on välittää suurelle yleisölle uutta ja olennaista tietoa (Kunelius 2009, 21). Juholin ja Kuutti (2003, 11) ovat todenneet, että journalistisella toiminnalla on lyhyt elinkaari, sillä journalismin on aina oltava tuoretta ja ajankohtaista. Kunelius (2009, 21) kirjoittaa journalismin ajankohtaisuuden olevan kuitenkin suhteellista. Esimerkiksi talvisota voi hänen mukaansa olla ajankohtainen aihe nykypäivänäkin.

Ranskan sana ”jour” viittaa päivään ja ”journal” päiväkirjaan. Näin ollen journalismi viittaa ”päiväkirjan pitämiseen yhteiskunnallisista tapahtumista”. Journalistista tietoa välitetään sanomalehtien, television, radion tai aikakauslehden välityksellä. (Kuutti 2012, 68) Nykyisin journalistista sisältöä julkaistaan yhä moninaisempien kanavien kautta, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Kuutin (2012, 68) mukaan journalismia on muokannut yhteiskunnallisten olojen lisäksi myös tekninen kehitys. Boylen (2006, 2–3) mukaan journalismiin vaikuttavat kaikista eniten digitalisoituminen, globalisaatio ja kaupallistuminen. Vaikka Boylen tutkimuksesta on jo yli lähes pari vuosikymmentä aikaa, voidaan näiden kolmen tekijän todeta vaikuttavan journalismin kentällä vahvasti yhä tänä päivänä.

Journalistit käyttävät valtaa, sillä he luovat totuutta kirjoittaessaan uutisia. Journalistien toimintaa sitovat Journalistin ohjeet, jotka Julkisen sanan neuvosto on määritellyt. Julkisen sanan neuvoston mukaan demokraattisen yhteiskunnan perusta on sananvapaus. Journalistin ohjeiden tarkoitus on tukea journalistien vastuullista sananvapauden käyttämistä joukkoviestimissä. (Julkisen sanan neuvosto 2024) Journalismi on yhteiskunnallisesti merkittävää tiedonvälitystä, koska journalistit toimivat ikään kuin ympäristön tarkkailijoina sekä asioiden ja ilmiöiden selittäjinä. Journalismin tehtäviin kuuluu myös yhteiskunnan

vallanpitäjien valvonta sekä sananvapauden ja julkisen keskustelun kehittäminen. Journalisti on yleisnimike toimittajalle eli toimituksellista työtä tekevälle henkilölle. (Kuutti 2012, 68, 70)

Journalismi on melko rutinoitunutta ja kaavamaista representaatioiden tuottamista (Kunelius 2009, 21–22). Journalismi on itsenäistä ja se toimii journalistisen harkinnan perusteella. Journalismi kertoo asiat kuten ne ovat, eli kyse on tosiasioista ainakin journalistien mielestä. Näin journalismi eroaa esimerkiksi yritysten viestinnästä, jotka pyrkivät edistämään omaa julkisuuskuvaansa myönteisesti. Kunelius kuitenkin muistuttaa, että journalismin tietolähteet ovat rajalliset. Journalismi on hyvin pitkälti niiden tietolähteiden varassa, mitä yhteiskunta tuottaa. (Kunelius 2009, 22–25) Monissa lähteissä on esitetty, että journalismiinkin tulisi suhtautua kriittisesti. Itkosen ym. mukaan journalismilta kuitenkin odotetaan puuttumista asioihin, joita yritetään piilottaa julkisuudesta. Journalismilla on näin ollen vahtikoiramaisia piirteitä. (Itkonen ym. 2008, 23) Utismedian liiton määritelmän mukaan sanomalehtien tärkein menestystekijä on laadukas journalistinen sisältö, joka luo suhteen lukijaan. Laadukas journalismi on elinehto sanomalehden suosiolle ja säilymiselle. Journalismi yksinkertaisesti kertoo, miten asiat ovat. (Utismedian liitto 2024b)

Urheilu määrittää urheilujournalismissa journalistisen sisällön aihepiirin. Määrittelen urheilun koskemaan tässä tutkielmassa kaikkea sisältöä, joka käsittää liikunnan ja muun fyysisen aktiivisuuden, josta urheilujournalistit voivat uutisoida. Urheilujournalismi on osa yhteiskunnallista viestintää. Urheilun kentällä urheilujournalismi on keskeinen vaikuttaja (Itkonen ym. 2008, 26). Vuorinen tutki urheilutoimitusten esimiehiä, jonka yhteydessä hän määritteli sanomalehden urheilujournalismin päätehtävät: urheiluun liittyvien tapahtumien ennakoiminen, urheiluilmiöiden taustoittaminen, lukijoiden viihdyttäminen ja urheilun tuominen esiin osana yhteiskuntaa. (Vuorinen 2007, 46) Laine (2023) määrittelee urheilujournalismin urheilun olevan maskuliinista, tuloksiin ja menestyjiin keskittyvää, kansalliset perinteet huomioivaa, kaavamaista ja valtalajeihin keskittyvää, nationalistista, viihteellistä, televisioviihteeksi sopivaa sekä henkilökeskeistä. Itkosen ym. mukaan osa urheilumediaa on kaikki urheiluun liittyvä viestintä, kaikki urheiluun liittyvä visuaalisuus ja jopa urheilumainonta. Mainonta ei kuitenkaan liity urheilujournalismin. (Itkonen ym. 2008, 14)

2.2 Uutiskriteerit ja uutiskynnys

Uutiskriteeri tarkoittaa asian journalistista merkitystä. Sillä mitataan sitä, mistä asioista uutisoidaan ja kuinka tärkeä painoarvo uutisella on verrattuna toiseen uutiseen. (Kuutti 2012, 210–211) Journalistit arvioivat julkaistavat asiat lehden ja toimituksen yhteisten uutiskriteerien avulla. Esimerkiksi STT:n uutiskriteereissä kerrotaan, että asian uutisarvo punnitaan sen ajankohtaisuuden, läheisyyden, kiinnostavuuden, yllättävyyden ja merkityksen perusteella (STT 2024).

Kun uutiskynnys ylittyy, jokin asia julkaistaan uutisena. Ennen uutisen julkaisemista toimituksessa arvioidaan, täytyvätkö jutussa uutiskriteerit. Uutiskynnyksen voi ajatella eräänlaisena ”esteenä”, joka mahdollisesti uutisoitavan asian täytyy ylittää. (Kuutti 2012, 211)

Uutiskynnys ja uutiskriteerit vaihtelevat toimitusten sisällä päivittäin riippuen siitä, millaisia uutisia toimituksissa on julkaistavana. Uutiskynnys ja uutiskriteerit ovat erilaisia eri sanomalehtien toimituksissa. Kuutin (2012, 211) mukaan toimitusten omalla tuotannolla on matalampi uutiskynnys kuin ulkopuolisilla uutisilla. Näin ollen esimerkiksi Jyväskylän seudulla Jyväskylää koskevat uutiset ylittävät uutiskynnyksen herkemmin kuin vaikkapa Tamperetta koskevat uutiset.

2.3 Sanomalehti

Sanomalehti on säännöllisesti ilmestyvä painotuote, minkä avulla välitetään tietoa ajankohtaisista ja kiinnostavista uutisista. Sanomalehti on julkinen ja vapaasti saatavilla oleva tuote. (Kuutti 2012, 168) Uutismedian liitto (2024c) määrittelee sanomalehden maksulliseksi, Julkisen sanan neuvoston periaatteisiin sitoutuneeksi, vähintään kerran viikossa ilmestyväksi, ajankohtaista ja monipuolista sisältöä julkaisevaksi uutismediaksi. Sanomalehdet voidaan jaotella yhden lajittelun mukaisesti valtakunnallisiin sanomalehtiin, maakuntalehtiin ja paikallislehtiin.

Toinen määritelmä sanomalehdelle on journalistinen instituutio, joka osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun, päättäjien ja viranomaisten valvontaan sekä painostamiseen. Nykyiset suomalaiset sanomalehdet ovat merkittävästi vähentäneet poliittista sitoutumistaan tai

ilmoittaneet olevansa poliittisesti sitoutumattomia. Alun perin valtaosa sanomalehdistä on perustettu eri puolueiden tai aatteiden äänen esille tuojiksi. (Kuutti 2012, 168)

Sanomalehti tarkoittaa myös sanomalehteä kustantavaa lehtiyritystä (Kuutti 2012, 168). Sanomalehtien kaupallistumisen myötä poliittisten puheiden sijaan lehdissä alettiin kirjoittaa yhä enemmän uutistapahtumista, kuten onnettomuuksista ja rikoksista. Sanomalehtien sisältö muuttui poliittisesta neutraaliksi niin, että politiikasta voi yhä lukea lehtien sivuilta, mutta journalistit eivät tuo omaa poliittista sitoutumistaan esille uutisjutuissa. (Kunelius 2009, 67–68)

Suomalaiset pitävät sanomalehtiä luotettavimpana mediana, ilmenee Uutismedian liiton toimeksiannosta tehdystä tutkimuksesta. Aikuisväestöstä noin kolme neljäsosaa luottaa digitaalisiin tai painettuihin sanomalehtiin. (Uutismedian liitto 2023)

2.4 Digitalisaatio

Kuneliuksen mukaan viestinnän digitalisoituminen tarkoittaa karkeasti sitä, että kaikki viestinnän sisältö on talletettavissa matemaattisesti samassa muodossa. Digitalisoituminen tarkoittaa tietokoneiden mahdollistamia uusia tallennusmuotoja ja ympäristöjä. (Kunelius 2009, 49)

Digitalisoituminen on vahvasti läsnä journalistisia sisältöjä tuottavien mediatalojen toiminnassa. Malmelin on kuvannut digitalisoitumisen laajentaneen media-alaa siten, että alalla on myös viestintäteknologiaan ja internetliiketoimintaan viittaavia piirteitä. Medialiiketoiminnan digitalisoituminen on herättänyt kysymyksiä siitä, ovatko myös sosiaalisen median ja verkkoliiketoiminnan yritykset mediayrityksiä. (Malmelin 2015) Myös Kunelius (2009, 50) pohtii, kuinka digitalisaatio on mahdollistanut yhä useammalle ihmiselle sisällön tuottamisen sähköisiin ympäristöihin. Laineen ja Kotilaisen (2020) mukaan digitalisoituminen tarkoittaa uutistuotannon reaaliaikaistumista ja sen vuorovaikutteisuuden lisääntymistä. Digitalisoituminen on kehittänyt nopean, lähes reaaliaikaisen uutisvirtatuotannon (Kolamo 2018, 233).

Bqainin mukaan media tarkoittaa kaikkia perinteisen median ja sosiaalisen median julkaisualustoja. Noin 1990-luvun puolivälistä eri mediamuodot ovat lähentyneet toisiaan,

koska esimerkiksi liikkuvaa kuvaa ei ollut enää pelkästään televisiossa, vaan sanomalehtien verkkosivuillakin alettiin julkaista videoita. (Bqain 2015, 12–16) Median murrokseen vaikuttavat vahvasti teknologia ja digitalisoituminen. Ennen sanomalehdet ilmestyivät pelkästään paperisina printtilehtinä, mutta nykyään yhä suurempi osa ihmisistä lukee sanomalehdet verkosta sähköisessä muodossa. Medioita käytetään usein samanaikaisesti tai rinnakkain. (Seppänen & Väliverronen, 2012, 28–30) Bqain (2015, 12–16) esittää myös, että matkapuhelimet ja sähköiset uutistenlukulaitteet voivat yhä enenevässä määrin pienentää printtilehden levikkiä. Suomessa useimmat sanomalehdet julkaisevat journalistisia sisältöjä sekä painettuna lehtenä että digitaalisena palveluna (Uutismedian liitto 2024b).

2.5 Juttu ja uutinen

Juttu on yleisnimitys journalistisille sisällöille ja tuotoksille kuten artikkeleille. Juttuun, kuten uutiseenkin, kuuluvat otsikko, ingressi, leipäteksti ja mahdolliset väliotsikot. Jutun lisänä voi olla myös kuvia ja kuvissa kuvatekstejä. Erilaiset uutiset voidaan jaotella erilaisiin juttutyyppeihin. Erilaiset juttutyypit ovat erilaisia journalistisia genrejä. Kaikista juttutyypeistä uutinen on vanhin ja yleisin. (Kuutti 2012, 77, 209) Tässä tutkielmassa uutinen ja juttu tarkoittavat samaa asiaa.

Uutinen on journalistinen genre, mikä kertoo jostain uudesta, merkittävästä ja kiinnostavasta asiasta. Uutinen voi viitata myös johonkin lähitulevaisuudessa tapahtuvaan kiinnostavaan ja merkittävään asiaan. (Kuutti 2012, 209) Uutinen vastaa ainakin kysymyksiin, mitä, missä, milloin, miten ja miksi (Yle 2023).

2.6 Tasa-arvo

Tasa-arvolla viitataan Suomessa lain mukaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon (Tasa-arvolaki 1986/609). Kielitoimiston sanakirja määrittelee tasa-arvon koskemaan oikeudellista ja taloudellista tasa-arvoa sekä pyrkimystä tasa-arvoiseen työelämään. Tasa-arvon käsite sisältää myös sen, että ihmisillä tulisi olla tasa-arvoinen mahdollisuus menestyä. Tasa-arvoisuus tarkoittaa kaikkien ihmisen yhtäläistä arvoa yhteiskunnan jäsenenä ja yksilöinä. (Kielitoimiston sanakirja 2024)

Suomessa on tasa-arvolaki, joka määrittää lailla miesten ja naisten välisen tasa-arvon. Näin ollen Suomessa tasa-arvon toteutumista valvotaan lailla. Lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa erityisesti työelämässä. Ensimmäisessä pykälässä määritellään lain tarkoituksena olevan myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Lain mukaan sukupuoleen perustuvaa syrjintää on naisten ja miesten asettaminen eriarvoiseen asemaan esimerkiksi raskauden tai synnytyksen perusteella tai selkeästi muun sukupuoleen perustuvan syyn perusteella. (Tasa-arvolaki 1986/609) Suomessa on myös yhdenvertaisuuslaki, jonka mukaan on kiellettyä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, vakaumuksen, uskonnon, mielipiteen, perhesuhteiden, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325).

Suomessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista urheilussa ja liikunnassa valvoo myös Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. SUEKin verkkosivuilla todetaan, että vaikka tasa-arvo urheilussa on parantunut, on siinä vielä paljon kehitettävää. Miehet ovat enemmistössä muun muassa monissa urheilun ja liikunnan toimielimissä. (SUEK 2024) Myös liikuntalain tavoitteena on edistää yhdenvertaista ja tasa-arvoista urheilu- ja liikuntakulttuuria (Liikuntalaki 2015/390).

3 URHEILU SUOMALAISISSA SANOMALEHDISSÄ

Tässä pääluvussa tarkastelen urheilua suomalaisissa sanomalehdissä. Ensimmäisessä alaluvussa käyn läpi naisten urheiluhistorian alkuvaiheita Suomessa. Nykytilan ymmärtääkseen on tärkeää hahmottaa, ettei naisten pääsy urheilukentille ole ollut yhtä sujuvaa kuin miehillä. Toisessa ja kolmannessa alaluvussa tarkastelen Suomen sanomalehtikenttää ja sanomalehtien urheilusivuja. Kerron muun muassa sen, kuinka urheilu on päätenyt osaksi suomalaisen sanomalehtien sivuja. Tämän jälkeen keskityn tarkastelemaan naisurheilu-uutisointia. Tarkastelen naisurheilun määrää ja laatua urheilusivuilla ennen ja nyt sekä urheilun arvokilpailujen aikana. Luvun loppupuolella paneudun hetkeksi myös urheilukuviin, koska kuvat ovat keskeinen osa journalismia. Vuonna 2020 alkanut koronapandemia puolestaan muutti urheilujournalismia kenties pysyvästi, joten lopuksi olen kirjoittanut lyhyen katsauksen siitä, millainen vaikutus pandemiolla oli urheilujournalismiin.

3.1 Naiset urheilukentille

Vanhat sukupuoliroolit uudistuivat 1900-luvun taitteessa, kun teollistumisen myötä naisetkin lähtivät mukaan työelämään. Tämän myötä naiset ottivat aktiivisemmin osaa yhteiskuntaan, myös liikuntaan. (Hakulinen 1996) Naiset päätyivät urheilun pariin jo 1900-luvun alussa (Kaivosari 2017, 70–75). Naiset eivät olleet enää pelkästään kotona, vaan he osallistuivat kodin ulkopuolisiin aktiviteetteihin, kuten urheiluun. Koska urheilu oli vahvasti miehinen alue, naiset aloittivat urheilun ja liikunnan voimistelemalla. Miesten voimistelun ei kuitenkaan katsottu sopivan naisille, vaan naisille kehitettiin oma naisvoimistelu. (Hakulinen 1996)

Naisten osallistumista urheiluun vastustettiin aluksi laajasti. Hikistä tai vankkarakenteista naista ei katsottu hyvällä, sillä naisen tuli olla siro ja herkkä. Naisten urheilua yritettiin estää jopa väittämällä, ettei urheileva nainen voisi synnyttää lasta tai olla äiti. Äitiyden katsottiin olevan naisen tärkein tehtävä, ei urheilun. (Hakulinen 1996)

Naisten urheilun kehittyminen on jakautunut karkeasti jaoteltuna kolmeen osaan. Ensimmäisenä keskustelua käytiin siitä, voivatko naiset harrastaa miehiseksi luokiteltuja lajeja, kuten yleisurheilua. 1920-luvulla naiset olivat jo päässeet harrastamaan uusia lajeja, jolloin keskustelu siirtyi siihen, voivatko naiset kilpailla. Vuonna 1928 naisten yleisurheilu tuli osaksi

olympialaisia. Tätä ennen käytiin laajaa keskustelua siitä, voisivatko naiset edes olla huippu-urheilijoita. (Hakulinen 1996)

Urheilevan naisen hyväksyttävyyden on kulkenut samaa matkaa ja tahtia yleisen yhteiskunnassa vallitsevan naisnormin kanssa. Vapautuneemmaksi muuttunut naiskuva on edesauttanut naisten osallistumista urheiluun. Naiset lähtivät mukaan urheilukentille 1900-luvun alussa. Miehiselle urheilun alueelle astuminen on toisaalta myös muuttanut yleisiä yhteiskunnassa vallitsevia naisnormeja. (Kaivosari 2017, 70–80) Esimerkiksi naisten urheilun alkuaikoina 1900-luvun alussa lehdissä julkaistiin pukeutumisohteja urheileville naisille. Niiden myötä yritettiin ohjailta naisen urheiluun osallistumista. (Hakulinen 1996)

3.2 Suomen sanomalehtikenttä

Suomessa ilmestyy Uutismedian liiton (2024a) mukaan noin 250 sanoma- ja kaupunkilehteä. Väkilukuun verrattuna sanomalehtien määrä on Suomessa korkea. Kuneliuksen (2009, 111) mukaan suomalaiset ovat ahkeria sanomalehtien kuluttajia. Kansallisen mediatutkimuksen mukaan suomalaisista 15 vuotta täyttäneistä 96 prosenttia lukee sanomalehtiä. Kaikista eri ikäisistä suomalaisista sanomalehdet tavoittavat noin 91–97 prosenttia. (KMT 2021)

Painettua sanomalehteä lukee suomalaisista 15 vuotta täyttäneistä vain hieman yli puolet, 56 prosenttia. Puolestaan digitaalista sanomalehtisisältöä kuluttaa suomalaisista 86 prosenttia. Pienintä digitaalisten sanomalehtisisältöjen kulutus on vanhemmissa ikäpolvissa, kun puolestaan painetun sanomalehden lukeminen painottuu vanhempiin ikäluokkiin. Kansallisen mediatutkimuksen mukaan yli kaksi miljoonaa suomalaista lukee sekä painettua että digitaalista sanomalehteä. Pelkästään painettua lehteä lukee noin 423 000 suomalaista. (KMT 2021) Hellmanin mukaan perinteisten sanomalehtien levikki on laskussa. Sanomalehtien omistus on samalla keskittynyt yhä harvempien lehtitalojen käsiin. (Hellman 2021)

Sanomalehdet ovat joutuneet kilpailemaan radion ja television kanssa ensisijaisen tiedonlähteen asemasta. Nykyään sanomalehdet ovat uudenlaisen haasteen edessä, kun sisältöjä täytyy tuottaa yhä enemmän verkkoon. Verkkojulkaisualustoilla journalistiset sisällöt kiinnittävät kuluttajan huomion ensisijaisesti otsikolla. Tämä on johtanut otsikoiden pidentymiseen, jotta lukijan mielenkiinto saadaan herätettyä. Sen jälkeen huomion kiinnittävät kuvat. Kuvien täytyy olla

mielenkiintoisia, jotta lukija kiinnostuu uutisesta. Erityisesti nuoret ovat siirtyneet käyttämään digitaalista valtamediaa, joka on johtanut siihen, että myös urheilusisältöjen täytyy olla saatavilla verkossa (Laine & Kotilainen 2020).

3.3 Urheilusivut sanomalehdissä

Urheilujournalismi on kaikkea tulosurheilun sekä kuvailevien ja myyttisten urheilutarinoiden väliltä (Rowe 1999, 119). Urheilujournalismin historian perusta on urheilulehdissä, joissa urheilusta alettiin alun perin kirjoittaa. Vasta myöhemmin urheilu vakiintui merkittävämmäksi osaksi perinteistä suomalaista sanomalehdistöä. (Pänkäläinen 1998a) Urheilujournalismin edelläkävijöitä olivat Englanti ja Yhdysvallat. Urheilujournalismin syntyä vauhditti myös urheiluviedon yönin yleistyminen. Vielä 1800-luvun lopussa urheilun saama palstatila sanomalehdissä oli vähäistä. Urheilusta alettiin uutisoida sanomalehdissä enemmän 1900-luvun alussa. Vuoden 1912 olympialaiset edistivät urheilujournalismia erityisesti Ruotsissa. Tukholmassa järjestetyt olympialaiset olivat tärkeä sysäys myös suomalaiselle urheilujournalismille. (Laine 2012) Seuraavaksi kerron urheilusivujen kehityksestä käyttäen esimerkkinä Hasasen ym. tutkimusta sanomalehti Keski-Suomen urheilukirjoittelusta.

1800-luvun lopussa sanomalehti Keski-Suomen urheilusivuilla kirjoitettiin laajasti hevosurheilusta, liikunnasta ja voimistelusta. Uutiset olivat sekä kotimaasta että ulkomailta. Urheilusivuilta kävi myös ilmi, että urheilutoimittajat suhtautuivat kirjoittamiinsa uutisiin kriittisesti, sillä he muun muassa kritisoivat teksteissään ravihevosten huonoja olosuhteita ja niiden hyvinvoinnin laiminlyöntiä. Kriittinen kirjoittaminen koski myös kansalaisten terveysliikunnan vähyyttä. Merkille pantavaa on, että urheilu-uutiset keskittyivät myös tavallisten kansalaisten liikunnan harrastamiseen, eivätkä pelkästään kilpaurheiluun. Hasasen ym. (1998) tutkimuksessa kerrotaan myös siitä, ettei Keski-Suomen urheilusivujen uutisten mukaan naisille soveltu muu raskas liikunta tai urheilu kuin voimistelu tai tanssi.

1900-luvulla Keski-Suomen urheilusivujen keskiöön nousi hiihto. Myös muu sisältö oli monipuolisempaa kuin 1800-luvun lopussa. Hiihtävistä naisista kirjoitettiin kuitenkin eri tavalla kuin miehistä. Yhdessä jutussa ihasteltiin hiihtävien ”neitosten reippautta”. Myös toinen suomalaisten tuon ajan suosikkilaji, paini, pääsi urheilusivujen keskiöön. Keski-Suomen sivuilla kirjoitettiinkin tuosta lajista ahkerasti. Voimistelu piti pintansa 1900-luvun alun

sanomalehti Keski-Suomen urheilusivuilla. Uutisissa verrattiin Suomen harrastajamäärää muiden maiden harrastajamääriin ja kannettiin jopa huolta voimisteluopetuksen laadusta ja määrästä Jyväskylässä. (Hasanen ym. 1998)

Sanomalehti Keski-Suomen urheilusivuilla olympialaiset eivät saaneet juurikaan palstatilaa vuosina 1900 ja 1904. Vasta vuoden 1908 olympiakisoista kirjoitettiin lehden sivuilla enemmän, vaikka suomalaiset eivät kisoissa menestyneetkään. Vuonna 1912 olympiahuuma alkoi lehden sivuilla jo ennen kisoja. Lehdessä julkaistiin urheilijaesittelyitä ja mainostettiin matkoja paikan päälle kisoihin. Myös uutisointi kisojen aikana oli kattavaa. Käännös tulosurheilupainotteiseen urheilu-uutisointiin tapahtui vuoden 1912 olympialaisen aikaan. Tätä muutosta edesauttoi Hannes Kolehmainen menestys ja kilpaurheilun merkityksen kasvu maailmalla. Keski-Suomen sivuilla urheilu-uutisoinnissa alettiin painottaa yhä enemmän suomalaisuutta ja kansallisaatetta. Tätäkin edesauttoi suomalaisten kasvanut menestys urheilukentillä. (Hasanen ym. 1998)

Helsingin Sanomat perusti ensimmäisenä suomalaisena sanomalehtenä vakituisen urheilutoimituksen vuonna 1931. Helsingissä päivälehdet alkoivat uutisoida urheilusta 1900-luvun alussa. Laineen mukaan suomalaiset sanomalehdet eivät olleet kiinnostuneita urheilujournalismista vielä 1800-luvun loppupuolella. Tämän seurauksena perustettiin urheilulehtiä. Laine kertoo urheilulehtien olevan tärkeä osa suomalaisen urheilujournalismin historiaa ja liikuntakulttuuria. (Laine 2012) Suomen ensimmäinen urheilulehti, nimeltään Suomen Urheilulehti, perustettiin vuonna 1898.

Jokaisessa maassa urheilujournalismi on paitsi kansallista myös kansainvälistä. Lisäksi se on monessa paikassa mies- ja huippu-urheilupainotteista. Maissa on kuitenkin vaihtelua siinä, mitä lajeja urheilutoimittajat seuraavat kaikista tiiviimmin. Esimerkiksi Englannissa jalkapallo on suosituin laji. (Pänkäläinen 1998a) Suomessa, kuten monissa muissakin maissa, urheilujuttujen sisältöihin vaikuttaa merkittävästi se, mitä lajeja kyseisessä maassa pidetään tärkeinä. Suomalaisissa sanomalehdissä uutisoidaan paljon jääkiekosta, hiihdosta, yleisurheilusta ja moottoriurheilusta. Urheilujournalismi painottuu hyvin pitkälti tuloksiin ja tilastoihin. Nykyään urheilutoimittajat kirjoittavat urheilusta kuitenkin aiempaa monipuolisemmin uusien julkaisualustojen ja uusien trendilajien myötä. (Kolamo 2018, 97–99) Laine ja Kotilainen tarkastelivat painetun sanomalehden urheilu-uutisoinnin muutosta, kun digitalisoitumisen myötä on siirrytty verkkojulkaisemisen aikakaudelle. Tarkastelussaan he totesivat, että

visuaalisuus ja henkilöjuttujen osuus kasvoi urheilu-uutisissa verkkoon siirtymisen myötä reaaliaikaisen uutisoinnin aikakaudella. (Laine & Kotilainen 2020) Ero printtilehden ja verkkojulkaisun välillä on se, että verkkojulkaisuja voidaan julkaista lähes rajaton määrä. Tämä mahdollistaa esimerkiksi useamman kuvan käytön samassa uutisessa ja uutisen tekemisen asiasta, joka ei välttämättä printtilehteen edes mahdu

Laine ja Välimäki tarkastelivat Helsingin Sanomien urheilusivujen tennisjuttuja vuodelta 2009. Analyysissa Helsingin Sanomien urheilusivut osoittautuivat olevan sekoitus faktapohjaista journalismia ja urheiluviihdettä. Eniten sivuilla on tuloksiin ja huippu-urheiluun keskittyviä juttuja. Näin ollen Helsingin Sanomien urheilu-uutisointi on yksitoikkoista ja kaavamaista, eivätkä urheilutoimittajat useinkaan esittäneet kriittisiä tai kantaa ottavia näkemyksiä. (Laine & Välimäki 2012)

Suomessa erityisesti paikallislehtien ja maakuntalehtien urheilutoimitukset ovat usein henkilömäärältään pieniä. Pienellä levikkialueella uutisoidaan samoista lajeista ja seuroista, mutta urheilutoimitukset pyrkivät silti käsittelemään aiheita objektiivisesti. Hatunen kirjoittaa Fair Play -lehdessä Savon Sanomien tekemästä jutusta, jossa kerrotaan paikallisen merkittävän urheiluseuran talousvaikeuksista niin, että haastatellut esiintyvät jutussa nimettöminä. Jutussa painotetaan, että myös epäkohdista voidaan uutisoida, vaikka juttu ei olisi paikalliselle seuralle pelkästään positiivista mainetta. (Hatunen 2022a) Samassa Fair Play -lehdessä kaksi Salon Seudun Sanomien toimittajaa kertoo, etteivät he pienestä paikkakunnasta huolimatta itse suosi tai kannata mitään seuraa tai lajia. Urheilutoimittajina he käsittelevät asioita journalistisin perustein, eikä kukaan saa erikoiskohtelua. (Hatunen 2022a) Hufvudstadsbladetin urheilutoimituksen henkilömäärä on pienentynyt noin puoleen verrattuna kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen. Myös levikin lasku on syynä siihen, että aikaisemmasta tulosurheiluun pohjautuneesta toimintatavasta on lehden urheilutoimituksessa siirrytty analysoivampien urheilujuttujen kirjoittamiseen. Illan myöhäisimmät tulosjutut eivät edes päädy seuraavan päivän printtilehteen, vaan ovat pelkästään verkossa. (Karjalainen 2021)

Valtakunnallisen liikunta- ja urheiluorganisaation (VALO) vuonna 2016 teettämän Reilu Peili-raadin kyselyn tulokset ovat nykyiseen urheilumedian malliin nähden hyvin samakaltaisia. Raati koostui asiantuntijoista, jotka vaikuttivat urheilun ja yhteiskuntallisten asioiden parissa. Heti alkuun raati totesi mediaurheilun koostuvan Suomessa lähes pelkästään tulosurheilusta ja urheilumenestyksestä sekä liikuntarahojen jakamisesta. Urheilun taustatekijöiden ja eettisten

seikkojen koettiin jäävän paitsioon. Paitsioon jäävät myös vammaisurheilu, naisurheilu ja erityisesti naisten joukkueurheilu. Naisten näkyvyys urheilumediassa koettiin siis pienemmäksi kuin miesurheilijoiden näkyvyys. Reilu Peili -raadin tuottamista tuloksista uutisoi Yle. (Yle 2016)

3.3.1 Naisurheilun laatu ja määrä urheilusivuilla

Perinteisesti urheilu on ollut miesten aluetta, samoin kuin urheilujournalismi. Pänkäläinen kirjoitti vuonna 1998, että urheilun viihteellistymisen myötä naisurheilulle on yhä kasvava kysyntä. Naiset olivat kuitenkin tervetulleita mukaan urheilun kentälle, jos he olivat tarpeeksi menestyksekkäitä tai riittävän kauniita. (Pänkäläinen 1998b, 22–23) Naisurheilijasta saa helpommin myytävän tuotteen kuin miesurheilijasta, koska naisurheilijoista otetut seksikkäät kuvat myyvät lehtien sivuilla hyvin. Pänkäläisen mukaan esimerkiksi fitness-kilpailijat ovat miesten mieleen. Fitness edustaa eroottista naiskauneuteen linkittyvää urheilua, jossa perinteinen urheilun ydin jää ulkonäkökeskeisyyden alle. Vaikka Suomessa oli menestyksekkäitä naisurheilijoita 1990-luvulla, urheilujournalismin taso ei silti ollut tasa-arvoista. Pänkäläinen viittaa naisen rooliin urheiluvihteessä esileikkinä tai jälkipelinä. Kauniit tytöt cheerleadereina tai viihdyttäjinä kiinnostavat katsojia ja tuovat osan heistä paikalle. Kuitenkin lopuksi Pänkäläinen totesi suurimman osan miehistä tulevan urheilutapahtumiin itse pelin vuoksi, mutta naiskauneus ei kuitenkaan olisi pahitteeksi. (Pänkäläinen 1998b, 22–23)

Monissa muissakin tutkimuksissa kerrotaan, kuinka naisurheilijoita on trivialisoitu urheilujournalismissa. Laineen ja Kotilaisen mukaan naisurheilijoiden tuloksia on markkinoitu kuluttajille varsin vähättelevään sävyyn. Keskiöön on nostettu usein naisurheilijan ulkonäkö, jolloin urheilusuoritus ei saa ansaitsemaansa arvostusta. (Laine & Kotilainen 2020) Naisten pienempään näkyvyyteen urheilumediassa 1900-luvulla on vaikuttanut myös se, että naiset eivät kilpailleet yhtä monessa urheilulajissa kuin miehet. Pirisen mukaan 1950-luvun ja 1990-luvun välillä naisten ulkonäöstä esiintyi jatkuvasti mainintoja lehtien sivuilla. Uutisissa ilmeni muun muassa sanat ”kaunis”, ”nätti”, ”sievä” ja ”viehättävä”. Nämä ilmaisut Pirinen on luokitellut naisten ulkonäköä koskeviksi luonnehdinnoiksi. Uutisissa esiintyi myös spesifimpiä ulkonäköä kuvaavia ilmaisuja kuten ”vihreäsilmäinen”, ”helakanpunainen sensuelli suu” ja ”vaaleaverikkö”. Pirisen mukaan tällaiset ilmaisut sekä trivialisoivat naisten urheilua että luovat mielikuvaa siitä, millainen on ihanteellinen urheileva nainen. Liian lihaksikkaista naisista

kirjoitettiin negatiivisesti, koska liiallisen lihaksikkuuden katsottiin tuhoavan naisellisuuden. (Pirinen 2006, 49–52)

Trivialisoinnilla Pirinen tarkoittaa tutkimuksessaan sellaisia asioita, joilla naisten urheilu näyttää miesten urheilua heikommalta, koomisemmalta tai vähempiarvoiselta. Hän löysi viisi erilaista trivialisointitapaa:

- 1) naisten kilpasuoritusten ja urheilutaitojen vähättely;
- 2) naisten saavutusten, voittojen ja ennätysten vähättely;
- 3) huomion kohdistaminen epäonnistumisiin;
- 4) huomion kohdistaminen naisten ulkonäköön ja
- 5) työttömyyden eli lapsen viittavan sanan ”tyttö” käyttäminen, kun puhutaan aikuisista naisista. (Pirinen 2006, 41)

Vähättely ilmeni muun muassa niin, että urheilutoimittajat käyttivät naisurheilijoista erilaista kieltä kuin miesurheilijoista. Naisten urheilu kuvattiin ”puuhasteluna”, kun taas miesten urheilu oli ”mestaruustaistelua”. Esimerkiksi naisten mäkihypyssä kuvattiin hyppyrin vain antaneen naisille vauhtia, joten naiset eivät välttämättä tarvitse taitoa hyppäämiseen. Joissakin jutuissa jopa naisten ennätyksiä kuvattiin ”vaatimattomiksi”. Mies- ja naisurheilijoiden epäonnistumisia kuvattiin usein eri tavalla. Naisten kohdalla esiin nostettiin myös aiemmat epäonnistumiset, kun taas miesten kohdalla epäonnistuminen kuitattiin johtuvan vammasta. Lehdistä löytyi kuitenkin myös tekstejä, joissa naisurheilija on esitetty hyvänä ja menestyneenä urheilijana. Menestynyt naisurheilija saattoikin päästä parrasvaloihin positiivisessa mielessä. (Pirinen 2006, 41–44)

Kaivosaaari selvitti tutkimuksessaan, että vuosien 1905–2010 Urheilulehdissä naishihtäjät esitettiin hiihtäjinä, naishihtäjinä, yksilöinä ja naisina. Naisurheilijat esiintyivät teksteissä ensisijaisesti urheilijana, naisena, yksilönä tai eritellysti naishihtäjänä. Vaikka tarkastellulla ajanjaksolla esiintyi naisurheilijoita trivialisoivia piirteitä, huomattava osa naisurheilijoista kirjoitetuista jutuista oli neutraaleja tai naisurheilijan hyvää suoritusta tai menestystä kuvailevia. Kaivosaaari havaitsi naisurheilijoiden naisellisen ulkonäön kuvailun vähentyneen. Naisten ja miesten vertailu oli yleistä vielä 1900-luvun alun Urheilulehdissä, mutta 2000-luvulle päin tullessa vertailu lehtien sivuilla väheni. (Kaivosaaari 2017, 118–120, 192–196)

Mäkelän (2007) mukaan menestyvistä naisista käytetään usein ylistäviä ilmauksia samaan tapaan kuin miesurheilijoista.

Ala-Mikkula havaitsi tutkimuksessaan tyylillisiä eroja nais- ja miesurheilijoista kertovien juttujen välillä Helsingin Sanomissa vuosina 1988 ja 2008. Miesten suorituksia usein kuvailtiin muun muassa räjähtäviksi, kun taas naisten kohdalla suorituksia saatettiin verrata miesten suorituksiin. Naisten suorituksiin liitettiin erityisesti vuonna 1988 pääte -tar, (esimerkiksi sankaritar, pikajuoksijatar). Vuoden 1988 aineistossa esiintyi myös tytöttelyä eli naisurheilijoita kuvattiin sanalla tyttö. Tytöttely tarkoittaa aikuiseen naiseen viittaamista lapsena tai nuorena. Tytöttely myös vähättelee naisten kykyä urheilla, menestyä tai toimia itsenäisesti. (Ala-Mikkula 2009, 49–64) Pirinen tulkitsee tytöttelyn tarkoittavan myös nuoruuden ihannointia. Naisurheilijan kuuluu näyttää ikuisesti nuorekkaalta ja lapsenomaiselta, koska velto iho tai rypyt eivät sovellu urheilukentille. Naiset kuvattiinkin yleensä ”laihoina” ja ”nuorekkaina”, koska nämä ominaisuudet kuuluivat median luomiin naisurheilijan kauneusihanteisiin. Miehistä taas käytettiin sanaa nuorukainen kuvaamaan heidän nuorta ikäänsä. (Pirinen 2006, 52–53) Mäkelä havaitsi tutkimuksessaan tytöttelyä vuoden 1983 Helsingin Sanomissa. Tytöttely kohdistui sekä nuorempiin että vanhempiin naisurheilijoihin. Miehistä kerrottaessa pojittelua ei esiintynyt. Myös pääte -tar (valtiatar, juoksijatar) oli yleisesti käytetty naisurheilijoista kertovissa jutuissa. Naisurheilijoiden suorituksia kuvailtiin erilaisilla verbeillä kuin miesurheilijoiden suorituksia. Miehet kamppailivat tai taistelivat, kun taas naiset kaunistelivat, häärivät tai siivosivat. (Mäkelä 2007) Lisäksi Ala-Mikkula (2009, 69–70) havaitsi, että naisurheilijoiden menestyessä esille nostettiin usein miesvalmentaja, jolle annettiin suuri kunnia urheilijan menestyksestä.

Ala-Mikkulan mukaan Helsingin Sanomissa esiintyi paljon naisurheilijoiden ulkonäköä kuvaavia ilmaisuja. Artikkeleissa nostettiin esiin muun muassa naisurheilijan pitkät kynnet, vahva meikki ja kiehtovat asuvalinnat. Urheilutoimittajat myös kuvailivat naisten ulkonäköä, mieltäen sen usein kauniiksi. Vastaavanlaisia juttuja ei kuitenkaan löytynyt miesurheilijoita käsittelevistä jutuista. Miesurheilijoita kuvailtiin jutuissa lihaksikkaiksi ja voimaa uhkuviksi. Vain yhdessä jutussa miesurheilijan kerrottiin esiintyneen ”viiksissä ja parrassa”. Naisurheilijoiden yksityiselämästä, kuten perheestä tai siviilisäädystä, mainittiin jutuissa useammin kuin miesurheilijoiden kohdalla. Naisten kohdalla kirjoitettiin usein myös äitiydestä sekä siitä, kuinka lastensaaminen keskeyttää tai lopettaa urheilu-uran. (Ala-Mikkula 2009, 65–69) Pajuriutta tutki naisurheilijoista käytettyjä sanavalintoja Helsingin Sanomien urheilu-uutisissa. Tarkastelemallaan ajanjaksolla jutuista vain kuusi prosenttia käsittelee pelkästään naisurheilijaa tai naisurheilijoita. Puolestaan miesurheilijaa tai miesurheilijoita käsitteleviä

juttuja oli noin 72 prosenttia aineistosta. Tarkastelujaksolla Helsingin Sanomissa ei työskennellyt yhtäkään naisurheilutoimittajaa. (Pajuriutta 2016, 39–43)

Ruutu tarkasteli naisurheilijoihin liittyviä otsikoita vuoden 2016 Helsingin Sanomien urheilusivuilla. Tutkimuksessaan hän havaitsi otsikoissa olevan ”neutraalien” otsikoiden lisäksi naisurheilijoiden perheeseen, ulkonäköön, voimaantumiseen tai muuhun ei-urheilulliseen asiaan liittyviä ilmaisuja. Perheeseen liittyvissä otsikoissa korostettiin usein urheilijan äitiyttä ja ihmissuhteita. Nämä asiat veivät huomiota urheilulta. Äitiyttä saatettiin korostaa otsikossa, vaikka se ei olisi merkittävänä osana itse juttua. Ulkonäköön liittyvissä otsikoissa mainittiin usein paino, pukeutuminen tai korut. Joissakin otsikoissa viitataan jopa naisurheilijan raskauskiloihin. Ruudun tarkastelemassa aineistossa esiintyi myös otsikko ”vihreät kynnet ja tähtipinni”. Otsikko jätti urheilun epäolennaisten seikkojen varjoon. (Ruutu 2017, 32–40) Myös muihin kuin urheilullisiin asioihin viitattiin. Esimerkiksi voimistelija Simone Bilesia koskevassa jutussa häntä verrattiin Usain Boltiin, vaikka Usain Bolt ei liittynyt juttuun mitenkään. Näin ollen Helsingin Sanomat loi uutisellaan Simone Bilesille arvon miesurheilijan eli Usain Boltin kautta. Tämä kirjoitustapa loi mielikuvaa siitä, että Usain Bolt on supertähti, jota Simone Biles vain representoi omassa lajissaan. (Ruutu 2017, 41–44) Ruudun mukaan naisurheilusta oli Helsingin Sanomien urheilusivujen tarkastelujaksolla myös neutraaleja otsikoita, jotka kertoivat neutraalisti naisten urheilusta. Neutraali otsikko oli uutismainen, jossa urheilu on keskiössä. Näissä otsikoissa ei kommentoitu naisten ulkonäköä tai muuta urheiluun liittymätöntä asiaa. Voimaannuttavissa otsikoissa puolestaan esitettiin jutun naisurheilija erityisen positiivisessa valossa hänen urheilusuoritustensa kautta. (Ruutu 2017, 45–50) Rowen (1999, 97–99) mukaan urheilujournalismissa elää oma kielensä. Urheilukieli on yhtä aikaa kuvailevaa, mahtipontista, miehistä ja myyttistä. Esimerkiksi sanomalehti Keski-Suomessa urheilu-uutiset, ja erityisesti niiden otsikot, kirjoitettiin hyvin lennokkain sanankääntein jo 1900-luvulle tullessa (Hasanen ym. 1998).

Paikallislehtien urheilutoimittajia ja urheilusivujen sisältöä tutkinut Fritze havaitsi, että monessa jutussa käsiteltiin sekä miesten että naisten kilpaurheilua, koska paikallisissa urheilutapahtumissa on sarjat molemmille sukupuolille. Silti naisten urheilusta kirjoitettiin vähemmän (124 jutussa) kuin miesten urheilusta (176 jutussa). (Fritze 2012, 58–60) Laineen ja Välimäen tekemässä analyysissä tuli ilmi, että vuonna 2009 Helsingin Sanomien tennistä käsiteltyistä urheilujutuista vain 15 prosenttia käsitteli naisia. Miesurheilijoita käsittelevien juttujen määrä oli 77 prosenttia. Kaikkien juttujen kirjoittajana oli miespuolinen

urheilutoimittaja. (Laine & Välimäki 2012) Niemelän (2011, 27) MTV:n verkkouutisointia Vancouverin olympialaisista käsittelevässä pro gradu -tutkielmassa viittauksia miesurheilijoihin oli 67 prosenttia ja naisurheilijoihin 33 prosenttia. Kian ja Hardin havaitsivat tutkimuksessaan, että yhdysvaltalaiset urheilutoimittajat kirjoittivat enemmän miesten koripallosta (76 %) kuin naisten koripallosta (23 %). Verkossa julkaistuista uutisista miesten koripallosta kertoi 72 prosenttia ja naisten koripallosta 28 prosenttia. 86 prosenttia julkaistuista koripallouutisista oli miesurheilutoimittajien kirjoittamia. Naisurheilutoimittajat kirjoittavat lähes kaksi kertaa enemmän uutisia naisten koripallosta kuin miesurheilutoimittajat. (Kian & Hardin 2009)

Pirinen tutki, että naisurheilua marginalisoidaan sanomalehdissä usein eri keinoin. Tärkein keino on se, että naisurheilu saa vähän tilaa lehtien urheilusivuilla. Toiseksi sanomalehtien urheilu-uutisen ensimmäiselle pääjuttusivulle naisten urheilusta tai naisurheilijoista kertovat jutut pääsevät harvoin. Kolmanneksi syyksi hän esitti sen, ettei naisurheilijoiden tuloksista tai saavutuksista ole lainkaan (tai vain hyvin harvoin) saatavilla havainnollistavia graafisia esityksiä tai kuvioita. Urheilusivuilla saavat näkyvyyttä sellaiset lajit ja urheilijat, jotka katsotaan urheilutoimituksissa tärkeiksi. Lähtökohtaisesti etusivun tai urheilusivujen ensimmäinen juttu katsotaan painoarvoltaan muita tärkeämmäksi. (Pirinen 2006, 38) Naisten urheilun huonompaa näkyvyyttä sanomalehtien urheilusivuilla on selitetty muun muassa sillä, että naisten urheilu ei ole yhtä tasokasta kuin miesten urheilu. Naisten urheilu ei myöskään ole yhtä jännittävää tai kiinnostavaa, minkä takia siitä ei uutisoida yhtä paljon kuin miesten urheilusta. Sukupuolten vertailu ei kuitenkaan ole edes relevanttia, koska naiset ja miehet kilpailevat omissa luokissaan ja sarjoissaan. Pirinen kritisoi, ettei naisten urheilu ole tylsää tai huonotasoista, vaan media tekee siitä tylsää ja huonotasoista vertaamalla naisten urheilua miesten urheiluun ja representoimalla naisten urheilua edellä mainituilla tavoilla. Miesten urheilun saamaa suurempaa näkyvyyttä urheilusivuilla on perusteltu miesten urheilun kiinnostavuudella. Pirisen mukaan tämä on ongelmallista, koska yleisö lukee lehdestä sen mitä on tarjolla, eli yleisön kiinnostus on yhteydessä sanomalehtien tarjontaan. (Pirinen 2006, 38–41) Pänkäläisen mukaan yksi syy miesurheilun valta-asemalle urheilumediassa on miesvaltaiset urheilutoimitukset. Urheilujournalismi on perinteitä kunnioittavaa, mikä näkyy erityisesti urheilujournalistien keskittymisenä miesurheilijoihin ja kilpaurheiluun. (Pänkäläinen 1998a)

Vuorisen tutkielmassa tuli ilmi, että moni urheilutoimituksen esihenkilö pitää naislukijoita kiinnostavina juttuaiheina esteettisiä lajeja, henkilöjuttuja ja urheilun ilmiöitä. Koska naiset

lukevat urheilusivuja miehiä vähemmän, nähdään naisissa potentiaalinen kohderyhmä urheiluuutisille. Vuorisen haastattelemista urheilutoimitusten esihenkilöistä osa kertoi vähentäneensä kilpa- ja huippu-urheilusta uutisointia, jotta naislukijoista kiinnostavista aiheista voitaisiin lehdessä uutisoida enemmän. (Vuorinen 2007, 60–62) Yle Urheilun toimituspäällikkö Elisa Jussila painottaa tutkivan journalismin osuutta urheilujournalismissa. Hän kertoo myös yhden Yle Urheilun painopistealueen olevan naisten urheilu. ”Haluamme tarjota naisista aiempaa enemmän kiinnostavia ja perusteltuja sisältöjä. Teemme tätä työtä systemaattisesti, koska naisten urheilun aiheisiin ei päästä yhtä helposti käsiksi kuin miesten”, Jussila kertoo Fair Play -lehdessä. (Lehtisaari 2021a) Digitaalisen kulttuurin tutkija Riikka Turtiainen kertoo niin ikään Fair Play -lehdessä (Hatunen 2022b), että naisurheilua on alettu käsitellä suomalaisessa urheilumediassa eri tavalla kuin ennen. Naisurheilun näkyvyyttä ei enää tarvitse jatkuvasti perustella ja sen näkyvyys on lisääntynyt.

3.3.2 Naisurheilun näkyvyys urheilusivuilla suurtaapahtumien aikaan

Launosen (1996) mukaan olympiakisoja on pidettävä yhtenä merkittävimmistä syistä urheilun läpimurtoon suomalaisissa sanomalehdissä 1920-luvulla. Suomalaisen olympiaurheilun kultakausi alkoi 1920-luvulla (Mykrä 1996).

Naiset saivat osallistua olympialaisiin urheilijoina ensimmäistä kertaa vuonna 1900, tosin vain muutamaani lajiin. Naisille saatavilla oleva olympialajivalikoima kasvoi 1900-luvulla hiljalleen. Naiset osallistuivat ensimmäistä kertaa olympialaisten yleisurheilukilpailuihin vuonna 1928. Suomesta naisten yleisurheilujoukkue lähetettiin olympialaisiin ensimmäistä kertaa vasta vuonna 1936. Suomessa lehdistö ei kirjoittanut kovin innokkaasti suomalaisten naisten yleisurheilujoukkueesta. Puolestaan naisten voimistelujoukkue sai enemmän palstatilaa, koska lajilla oli pidemmät perinteet ja lajin katsottiin sopivan naisille paremmin. Yleisesti naisten osallistuminen yleisurheilukilpailuihin sai osakseen vähättelyä. (Launonen 1996) Ala-Mikkula totesi olympialaisiin osallistuvien naisurheilijoiden määrän kasvaneen vuosien 1988 ja 2008 välillä. Tarkastellessaan Helsingin Sanomien uutisointia, hän havaitsi naisurheilijoista kirjoitettujen juttujen määrän kasvaneen tarkastelujakson aikana. Vuonna 1988 Helsingin Sanomissa kirjoitettiin olympialaisten aikana 71 artikkelia miesurheilijoista ja 21 artikkelia naisurheilijoista. Vastaavasti vuonna 2008 miesurheilijoista kirjoitettiin 49 artikkelia ja naisurheilijoista 40 artikkelia. Tutkimuksessaan hän havaitsi, että ensisijaisesti lehdessä

kirjoitettiin menestyneistä urheilijoista sukupuoleen katsomatta. Jutuissa kuitenkin puhuttiin lähes aina miehistä urheilijoina, kun taas naissukupuoleen liitettiin etuliite nais-. (Ala-Mikkula 2009, 37, 46–47)

Itkosen ym. tutkimuksessa urheilutoimittajat nimesivät kiinnostavimpia urheilutapahtumia oman mediansa kannalta. Vastaajista 61 prosenttia oli sitä mieltä, että kesä- ja talviolympialaiset ovat kiinnostavimmat urheilutapahtumat. 31 prosenttia urheilutoimittajista nimesi tärkeimmäksi tapahtumaksi jalkapallon EM- ja MM-kisat ja 30 prosenttia jääkiekon MM-kisat. (Itkonen ym. 2008, 64)

Olympialaiset ovat merkittävän urheilutapahtuman lisäksi merkittävä mediatapahtuma (Ks. Journalistiliitto 2016). Launosen (1996) mukaan jo 1920-luvulla lehtien kirjoittelu olympiakisoista liittyi pitkälti menestyviin urheilijoihin ja kansallistunteen nostatukseen. Olympialaisten aikana naisurheilijoiden saama mediahuomio ja palstatila sanomalehtien sivuilla suurenee (Pirinen 2006, 39–40; Markula 2009; Laine 2011, 289–290). Markulan (2009) mukaan siinä missä naisurheilu saa urheilusivujen ja TV:n mediahuomiosta vain noin kymmenen prosenttia olympialaisten välisenä ajanjaksona, olympialaisten aikaan naisten saama medianäkyvyys kasvaa toistakymmentä prosenttia. Naisurheilun heikommasta asemasta urheilu-uutisoinnin suhteen on tutkimustuloksia myös muista maista. Organista ym. (2019) totesivat tutkimuksessaan, että Puolassa naisurheilusta uutisointi on alhaista erityisesti olympialaisten välisinä aikoina. Naisurheilun vähyys suhteessa miesurheiluun näkyy myös Iso-Britannian sanomalehdissä. O’Neill ja Mulready huomasivat tutkimuksessaan miesurheilijoiden olevan paljon naisurheilijoita näkyvämmässä asemassa maan sanomalehdissä. Naisurheilijoiden näkyvyyttä maan lehdistössä ei edesauttanut edes vuonna 2012 järjestetyt Lontoon olympialaiset. (O’Neill & Mulready 2015) Miesten valta-asema urheilu-uutisoinnissa näkyy myös kuvavalinnoissa. Iltalehdessä Calgaryn olympialaisten aikaisista kuvista kaksi kolmesta esitti miesurheilijaa. Pyeongchangin olympialaisten aikaan vastaava osuus oli 60 prosenttia (Laine & Kotilainen 2020).

3.3.3 Urheilukuvat sanomalehdissä

Urheilukuvat sanomalehdissä heijastavat ajan asenteita ja arvoja. Ne kertovat, millainen urheilijan täytyy olla. Lisäksi kuvatekstien avulla toimittaja pystyy häivyttämään tai

korostamaan kuvassa näkyviä asioita. (Rantala 2011) Laine ja Kotilainen (2020) huomasivat tutkimuksessaan kuvien osuuden urheilusivujen sisällöstä kasvaneen vuodesta 1988 ollen vuonna 2018 hieman yli puolet urheilusivujen olympia uutisoinnin sisällöstä. Muutosta perusteltiin sillä, että digitalisoitumisen myötä tapahtunut visualisoituminen on lisännyt kuva-aineistojen määrää myös printtilehdissä suhteessa tekstiosuuksiin. (Laine & Kotilainen 2020) Tarkastellessani urheilujournalismin nykytilaa ja muutosta naisurheilun näkökulmasta, en voi olla ottamatta kuvia huomioon. Käsittelen niitä tässä tutkielmassa myös siksi, että useampi tutkielmaan haastateltu urheilutoimittaja otti puheeksi kuvien merkityksen haastattelujen yhteydessä.

Rantala tutki naisurheilijoista otettuja valokuvia Suomen Urheilulehdessä vuosina 1945–1969. Koska verkkojulkaisualustoja ei tuolloin ollut, oli yksittäisen kuvan merkitys ja arvo ollut suurempi. Rantalan tarkasteleman ajanjakson aikana vain yhdeksän prosenttia Suomen Urheilulehdessä olleista kuvista oli naisurheilijoista. Naisurheilu sai myös enimmillään Suomen Urheilulehdessä kymmenen prosenttia tilasta, jääden usein kuitenkin alle kuuteen prosenttiin. Olympiavuosina naisurheilijoista uutisoinnin osuus oli suurempaa kuin normaaleina vuosina. (Rantala 2011) Suomen Urheilulehden valokuvia vuosina 1905–1913 tutkinut Mähönen havaitsi naisurheilijoista otettujen valokuvien olevan marginaalisessa osassa kuvia. Koko tutkielman aineistosta vain 6,9 prosenttia valokuvista oli naisurheilijoista. Hän myös havaitsi, että naiset asettuvat kuviin eri tavalla kuin miehet, sillä naiset asetetaan usein miesten alapuolelle erityisesti ryhmäkuvissa. (Mähönen 2015, 98–101) Koska urheilu oli aiemmin miehinen alue, se selittää naisurheilun marginaaliseksi jääneen näkyvyyden. Urheilu oli miehille sallitumpaa kuin naisille, minkä vuoksi ensisijaisesti miehet nähtiin urheilijoina. Naisurheilijoita esittävässä kuvissa eniten esiintyivät uimarit, naisvoimistelijat, hiihtäjät, pikajuoksijat ja telinevoimistelijat. Voimistelun, telinevoimistelun ja uinnin valokuvaamista selittää varmasti naisurheilijoiden kilpailu niukoissa vaatteissa. Lisäksi näiden lajien katsottiin sopivan naisille, sillä niissä ei ollut niin suuria ruumiillisia ponnistuksia, ja lajit olivat esteettisesti kauniita naiskehon ollessa esillä. Hiihto puolestaan on Suomessa suosittu laji, joten sen näkyvyyttä selittää suuret harrastajamäärät. (Rantala 2011)

Rantala havainnoi, että kuva naisurheilijasta julkaistiin sitä varmemmin, mitä paremmin seuraavat kriteerit täyttyivät: menestyminen, naisille sopivaksi katsotun urheilulajin harrastaminen, suomalaisuus, kauneus ja nuoruus, hymy, niukka vaatetus ja seksikkäisyys sekä visuaalisesti ja teknisesti onnistunut kuva. Aineistossa naisurheilijoista otetuissa kuvissa noin

90 prosenttia esitti voittajia. Kuitenkaan aina voittajasta kuvaa ei julkaistu. Kuvia lajeista, joiden ei katsottu sopivan naisille ei julkaistu lähes lainkaan. Esimerkiksi jalkapallon ei katsottu sopivan naisille. Osoituksena tästä on valokuva vuoden 1957 Suomen Urheilulehdestä, jonka kuvatekstissä jalkapalloa pelaavia naisia nimitettiin palloa potkiviksi raisuiksi tytöiksi. Kauneus ja nuoruus ilmeni kuvanjulkaisukriteerinä siten, että kasvoiltaan tai vartaloltaan kauniin naisurheilijan kuva julkaistiin todennäköisemmin kuin ei ajan kauneusihanteisiin sopivan urheilijan. Myös suorituksen kaunis tekeminen oli kriteerinä kuvan julkaisulle. Kuvateksteissä naisurheilijoiden ulkonäköä kommentoitiin useimmiten viehättäväksi, kauniiksi ja herttaiseksi. Hymyilevät naisurheilijat päätyivät lehden sivuille useammin kuin ei-hymyilevät naisurheilijat. Kuvia, joissa nainen irvisti suorituksen aikana ei voinut aluksi julkaista, koska äärimmäisten ruumiillisten ponnistusten ei katsottu sopivan naisille. Rantalan mukaan 1960-luvulle tultaessa äärimmäisten suoritusten ei nähty enää olevan naisille haitaksi, joten urheilusuorituksen aikana otettuja ”irvistyskuvia” alettiin julkaista enemmän. (Rantala 2011)

Seksikkyys ja niukka vaatetus päätyivät myös Suomen Urheilulehden sivuille. Telinevoimistelussa ja uinnissa kilpailuvaatteet olivat tiukkoja, joten niiden nähtiin korostavan muotoja. Oli tavanomaista, että esimerkiksi taitoluistelua tai tennispelaajia kuvatessa valokuvaaja ajoitti otoksensa niin, että urheilijan hame heilahti. Näin valokuvaajat saivat ikuistettua naisurheilijoiden alushousut kuviinsa. Nämä kuvat olivat Suomen Urheilulehdessä poikkeuksetta kuvattu niin, että naisurheilijan avoimet haarat olivat kuvan keskellä eli näkyvimmällä paikalla. (Rantala 2011)

Rantala totesi myös, että naisurheilijat käyttäytyivät kuvissa joko passiivisesti tai aktiivisesti. Passiiviset naiset poseerasivat tietyssä asennossa tai tietyissä vaatteissa yleensä hillitysti. Aktiiviset naisurheilijat puolestaan poseerasivat kuvissa jopa riettaasti. 1960-luvulla osa naisurheilijoista alkoi keimailla kameralle, joka osaltaan johti naisurheilijoiden seksikkäiden kuvien julkaisemiseen Suomen Urheilulehdessä. (Rantala 2011) Ei voi siis sanoa, että naiset olivat pelkästään ”uhreina” seksuaalissävytteisissä kuvissa, koska he välillä poseerasivat viekoittelevasti omasta tahdostaan.

Sosiaalinen media on digitalisoitumisen myötä yhä tärkeämpi tietolähde urheilujournalisteille. Moni urheilija julkaisee sosiaalisen median kanavissaan kuvia ja tietoa omasta elämästään ja urheilustaan. Nykyiset sanomalehtien verkkojulkaisualustat mahdollistavat näiden julkaisujen

käytön suoraan lehden verkkosivuilla. On urheilijan itse päätettävissä, millaisen julkisuuskuvan tämä haluaa itsestään antaa sosiaalisessa mediassa. Pfister (2003) tutki tennistähti Anna Kournikovan kuuluisuutta. Kournikova nousi kuuluisuuteen erityisesti ulkonäkönsä ja imagonsa ansiosta. Hän ei kuitenkaan missään vaiheessa kuulunut maailman parhaimpien tennispelaajien joukkoon. Kournikova tarkoituksenmukaisesti toi esille ulkonäköään muun muassa poseeraamalla lehdissä. Kournikovan esiintymistä poseerauskuvissa lehtien sivuilla voidaan verrata nykypäivän sosiaaliseen mediaan, jonne urheilijat voivat ladata itsestään itse valitsemiaan kuvia. Kournikova onnistui tuotteistamaan itsensä samaan tapaan kuin urheilijat tekevät nykypäivänä sosiaalisessa mediassa. Pfister mainitsee, että joukkotiedotusvälineet käyttävät hyväkseen naisurheilijoiden itsensä esille tuomista. Näin myös tiedotusväline voi julkaista urheilijasta seksikkäitä kuvia ja juttuja. Miesten ei välttämättä tarvitse tuoda itseään esille samalla tavalla kuin naisten, koska miesten palkkiorahat urheilusta ovat lähtökohtaisesti paljon korkeammat kuin naisilla. Naiset joutuvat hakemaan huomiota näillä keinoin, koska urheilusta saatavat tulot eivät välttämättä riitä edes elämiseen. (Pfister 2003)

Osa Organistan ym. tutkimukseen osallistuneista urheilutoimittajista hyväksyi naisurheilijoiden seksuaalissävytteiset kuvat ja naisurheilijoista kirjoitetut seksuaalissävytteiset uutiset, koska ne lisäävät kiinnostusta ja ne lasketaan viihteeksi. Urheilutoimittajat myönsivät uutisoivansa naisurheilijoista itsekkin seksuaalissävytteisesti, koska se lisää klikkien määrää, jolloin lukijat saavat kiinnostavaa viihdettä luettavaksi. Urheilun viihteellisen puolen vuoksi seksuaalissävytteisten uutisten ja kuvien julkaiseminen pitäisi puolalaistutkimukseen osallistuneiden urheilutoimittajien mielestä olla hyväksyttävää. (Organista ym. 2019)

3.3.4 Koronapandemian tuomat muutokset urheilujournalismiin

COVID-19-pandemia eli koronapandemia alkoi Kiinan Wuhanista vuoden 2020 lopussa (STT 2022). Suomeen pandemia levisi alkuvuonna 2020. Pandemian seurauksena yhteiskuntaan tuli sulkutiloja ja kielto järjestää yleisötapahtumia. Urheiluun tämä vaikutti merkittävästi, sillä sarjat, pelit ja urheilutapahtumat jouduttiin siirtämään tai perumaan. Näin ollen tulosurheiluun pohjautunut urheilujournalismi oli uuden edessä, kun tulosjuttujen tilalle täytyi keksiä muuta sisältöä. Ennen tiukasti tulosurheilupainotteiset urheilusivut ovat saaneet rinnalleen ihmislähtoisempiä uutisia. Toimittaja Tapio Ahlroth kirjoitti Fair Play -lehdessä tarinallisuuden

nousseen keskiöön suomalaisessa urheilujournalismissa ihmisläheisyyden lisäksi (Ahroth 2022).

Koronapandemian myötä tauolle jäänyt kilpaurheilu avasi mahdollisuuksia urheilutoimittajille tehdä erilaista urheilujournalismia tulosurheilun sijaan. Fair Play -lehdessä korona-ajan työskentelystä kertonut Ilta-Sanomien urheilun esimies Petri Lahti sanoi, että tarinoita urheilu-uutisiin löytyi muun muassa taloudesta, ilmiöistä ja henkilöistä. Vastauksissa vilahti myös nostalgia, eli korona-aikana urheilutoimituksissa paneuduttiin myös vanhojen muisteluun. (Hatunen 2020a) Samassa Fair Play -lehdessä Kalevan urheilutoimittaja Kai Nevala kertoi, että koronapandemia ei ole juurikaan vaikuttanut urheilusivujen määrään sanomalehdessä. Toimittajien viikonloppuvuorot kuitenkin vähenivät, kun urheilutapahtumat viikonloppuisin poistuivat. Myös Kalevassa kirjoitettiin enemmän henkilöistä ja muun muassa menneistä tapahtumista. Nevala myös huomasi, että koronapandemian aikana aikaa jäi paremmin syvällisempien juttujen tekoon. (Hatunen 2020a)

Aamulehden urheilun uutispäällikkö Pekka Aalto kertoi lehden sisältöjen olevan pitkälti palloilusarjojen otteluraportteja ja paikallisesti kiinnostavia urheilutapahtumia. Kuitenkin lehteen on yritetty lisätä myös henkilöjuttuja. Fair Play -lehdessä Aamulehden tilannetta valottava Aalto kommentoi, että koronapandemian myötä urheilusisältöjä on lehdessä ollut aukeaman verran vähemmän päivässä. (Heimo 2020) Salon Seudun Sanomissa koronapandemia muutti urheilusivuja niin, ettei printtilehden pääjuttuna ole enää tulosurheilupainotteista juttua, vaan syvällisempi juttu paikallisesta henkilöstä tai kiinnostavasta ilmiöstä (Heimo 2021).

Koronapandemian myötä lähes pohjamutiin vajonnut tulosjournalismi sai osakseen epäilystä. Ylen toimituspäällikön Elisa Jussilan mielestä tärkeintä urheilujournalismissa on sen monipuolisuus, koska se määrittää journalismin laadun. Tulosurheilun hiivuttua Ylen urheilusisältöihin ovatkin hiipineet myös eettiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset näkökulmat. Nykysukupolven urheilijat haluavat tuoda avoimesti esiin esimerkiksi valmentajiin tai mielenterveyteen liittyviä ongelmia. Epäkohtiin halutaan muutoksia, eikä vaikeneminen ole avain, Jussila kertoo Fair Play -lehden artikkelissa. (Lehtisaari 2021a) Urheilutoimittajien määrä on vähentynyt monissa toimituksissa. Koronapandemian myötä entistä useampi urheilutoimittaja jäi työttömäksi. Fair Play -lehdessä Aamulehden urheilun uutispäällikkö

Pekka Aalto kertoi, kuinka aikoinaan lehden toimituksessa työskenteli yhdeksän urheilutoimittaja, nykyisin vain viisi (Heimo 2020).

4 TOIMITTAJAT URHEILUN TULKKEINA JA TEKIJÖINÄ

Tässä pääluvussa tarkastelen urheilutoimittajia urheilu-uutisten tekijöinä. Ensimmäisessä alaluvussa kerron urheilutoimittajatyön alkuvaiheista Suomessa sekä urheilutoimittajien nykyisestä määrästä ja sukupuolijakaumasta. Toisessa alaluvussa käyn läpi aiempien tutkimustulosten pohjalta suomalaisten ja ulkomaalaisten urheilutoimittajien suhtautumista niin urheilujournalismin tärkeimpiin periaatteisiin kuin naisurheiluun.

4.1 Urheilutoimittajien ammattikunta Suomessa

Ensimmäiset toimittajat maailmalla olivat kirjeenvaihtajia, jotka välittivät sotaan ja kaupankäyntiin liittyviä uutisia 1500-luvulla. Ensimmäiset lehdet perustettiin 1600-luvun alussa Hollantiin, Saksaan ja Britanniaan. Suomeen sanomalehdistö tuli Pohjoismaisen kehityksen myötä. Tätä seurasi myös toimittajien ammatillinen kehitys. Journalistisista tekstityypeistä vanhimpia ovat uutiset ja reportaasit. 1800-luvulla valtaosa suomalaisista lehtiin kirjoittaneista lehtimiehistä oli korkeasti koulutettuja, opettajia tai pappeja. (Munck 2016, 27–33, 44–45)

Arponen mukaan urheilutoimittajien ammattikunta syntyi Suomessa 1800-luvun loppupuolella. Ammattikunta syntyi, kun ensimmäiset urheilulehdet alkoivat ilmestyä. Ruotsinkielinen Hufvudstadsbladet palkkasi ensimmäisenä sanomalehtenä urheilutoimittajan vuonna 1902. Ensimmäiset urheilutoimittajat työskentelivät kuitenkin sivutoimisesti. Vasta 1920-luvun lopulla sanomalehdet palkkasivat päätoimisia urheilutoimittajia. Alkuaikojen merkittävimpiin urheilutoimittajiin lukeutuivat ainakin Martti Jukola, Harri Eljanko, Sulo Kolkka ja Pekka Tiilikainen. Ensimmäinen päätoimisten urheilujournalistien ammattikunta, Urheilutoimittajain kerho, syntyi vuonna 1931. Vuodesta 1951 eteenpäin liittoa on kutsuttu nimellä Urheilutoimittajain Liitto. (Arponen 1998)

Pänkäläisen mukaan ensimmäiset urheilutoimittajat olivat itsekin aktiivisesti mukana urheilukentillä, sillä he olivat joko kilpailijoita tai järjestötoimijoita. Tämä tarkoitti sitä, että urheilutoimittajat saattoivat kriitikittömästi edistää urheilua jutuissaan. Merkittävä piirre urheilujournalismissa oli Pänkäläisen mukaan jo alusta alkaen kuvaileva kirjoitustyyli. Koska urheilukilpailuissa tai -tapahtumissa tapahtui koko ajan jotain, urheilutoimittajat mielellään

kuvailivat tapahtuneen tilanteen jutuissaan. Havainnointi oli näin ollen korostunutta erityisesti urheilusivuilla. Kolmanneksi pääpiirteeksi suomalaisessa urheilujournalismissa Pänkäläinen nimeää kaavamaisuuden. (Pänkäläinen 1998a) Urheilutoimittajien on ajan mittaan odotettu olevan objektiivisia toimittajia, kriittisiä totuudentuojia, fanien edustajia ja entisiä huippu-urheilijoita. Toisinaan on odotettu, että urheilutoimittaja olisi kaikkia näitä yhtä aikaa. Urheilutoimittajia on syytetty myös kritiikkittömyydestä. Yhtenä syynä tähän on se, että urheilutoimittajat ovat halunneet pitää läheiset välit urheiluseuroihin ja seuratoimijoihin. Ystävyyssuhteet ja ”pienet piirit” on nähty riskeinä urheilujournalismin objektiivisuudelle. (Rowe 1999, 37, 48–49) Puhe- ja kirjoitustavalla luodaan, rakennetaan ja muutetaan todellisuutta. Näin ollen urheilutoimittajilla ja urheilumedialla on valtava vastuu totuudenmukaisesta uutisoinnista. Kolamon (2018, 152–153) mukaan urheilu-uutiset eivät näin ollen välttämättä esitä todellisuutta suoraan ja ongelmattomasti.

Urheilutoimitusten on nähty olevan miesten valtakuntaa, jonne naisilla ei ole asiaa (Rowe 1999, 46–48). Itkosen ym. tutkimuksen mukaan tyypillinen urheilutoimittaja on keski-ikäinen mies. Mediaseurannassa ja urheilu-uutisissa urheilujournalismin miehisuus korostuu, koska valtaosa urheilutoimittajien seuraamista lajeista on miehisiä lajeja. Tutkimuksen tulkintojen mukaan urheilujournalismi rakentaa maskuliinista urheilusankaruutta. (Itkonen ym. 2008, 71)

Naisurheilutoimittajien osuus on sekä Suomessa että kansainvälisesti pieni. Tällä hetkellä Urheilutoimittajain Liiton A-jäsenistä 287 on miehiä ja 40 naisia. Näin ollen A-jäsenistöstä naisia on vain 13,9 prosenttia. B-jäsenet (opiskelijat, vapaajäsenet, kunniajäsenet) mukaan lukien vastaavat luvut ovat 437 miestä ja 49 naista. Näin ollen koko jäsenistöstä naisia on 11,2 prosenttia. (Urheilutoimittajain Liitto 2024a) Useat naisurheilutoimittajat ovat saaneet uransa aikana kuulla epäsoivia kommentteja tai kokeneet sopimatonta käytöstä sukupuolensa takia. Journalisti.fi-sivustolla julkaistussa jutussa jääkiekosta Jatko aika-sivustolla kirjoittava Annu Ruotsalainen kertoi kokeneensa sukupuolensa takia vähättelyä, työttelyä ja ulkonäkönsä kommentointia. Hän oli saanut myös kommentteja siitä, että naisen ei kuulu kirjoittaa jääkiekosta. (Haapalainen 2022) Urheilutoimittaja Inka Henelius kertoi Journalistissa kohdanneensa arvostelua ja ikäviä kommentteja muun muassa ulkonäöstään työnsä ohessa. Hän koki joutuneensa todistelemaan itseään, sillä naistoimittajia ei arvosteta samalla tavalla kuin miestoimittajia. ”Nykyään naiset alkavat olla hyvin esillä urheilutoimittamisessa. Naisistuminen on tuonut tuoretta näkökulmaa alalle. Naisilla on mielestäni halua ja kykyä taustoittaa urheilun inhimillistä puolta”, hän kommentoi. (Lehtonen 2021) Urheilutoimittajan

työt 1970-luvulla aloittanut Riitta Vihavainen törmäsi uransa aikana monenlaisiin asenteisiin. Kokemuksistaan hän kertoi Fair Play -lehdessä. Hänen kokemuksensa mukaan osa arvosti naisia urheilutoimittajina, toiset eivät. Toisinaan kohtelu oli jopa tylyä. Haastattelussa Vihavainen kertoi ottaneensa tavoitteekseen, että naiset nousisivat paremmin esille urheilukentillä. (Lehtisaari 2021c) Riitta Vihavainen osoitti päättäväisyydellään, että naisetkin voivat olla urheilutoimittajia. Hän myös edisti naisurheilijoiden asemaa tuomalla heitä esiin kirjoittamissaan jutuissa.

Pirinen (1999) kyseenalaistaa, että naisurheilutoimittajien lisääntyminen toisi urheilutoimitukseen tasa-arvoisuutta, koska toimitusten juttujen sisältöön vaikuttaa toimittajan intressejä enemmän toimituksen uutiskriteerit ja journalistiset käytännöt. Vuorinen totesi, että esihenkilöt päättävät ne kriteerit, joiden perusteella urheilujuttuja tehdään. Koska koko urheilun kenttä on valtavan laaja, ei kaikesta pysty mitenkään uutisoimaan. Vuorisen mukaan ne urheilutoimitusten esimiehet, joiden alaisuudessa työskenteli naistoimittajia, olivat tilanteeseen tyytyväisiä, sillä he kokivat naistoimittajat eduksi naislukijoita tavoitellessa. (Vuorinen 2007, 36–39, 62–63)

Suomessa Urheilutoimittajain Liitto on ilmoittanut verkkosivuillaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta vuosille 2022–2026. Urheilutoimittajain Liittoon saavat liittyä kaikki lehdistössä ja sähköisissä tiedotusvälineissä työskentelevät urheilutoimittajat. Liittoon saavat liittyä niin kirjoittavat, kuvaavat kuin selostavat toimittajat. Urheilutoimittajain Liitolla on yhteensä 16 paikalliskerhoa eri puolilla Suomea. Liiton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman perusteet ja velvoitteet ovat seuraavat:

”Yhdenvertaisuussuunnittelulla tavoitellaan yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvien asioiden ja toimenpiteiden tiedostamista, tunnistamista ja toimenpiteiden viemistä konkreettiselle tasolle liiton toiminnassa. Suunnittelulla pyritään myös tunnistamaan syrjintään liittyviä piirteitä ja puuttumaan epäkohtiin ennen kuin ne aiheuttavat ongelmia.”

(Urheilutoimittajain Liitto 2024b)

Yhdenvertaisuuden määritelmässä liiton toiminnassa tarkoitetaan syrjimättömyyttä sukupuolen, iän, etnisen alkuperän, uskonnon, toimintakyvyn, kielen tai muuhun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Urheilutoimittajain Liitto 2024b). Urheilutoimittajain Liiton

toiminnassa tasa-arvolla tarkoitetaan syrjimättömyyttä sukupuolten välillä. Tasa-arvo perustuu myös sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvään syrjimättömyyteen. Suunnitelmassa kerrotaan, että yhdenvertaisuus toteutuu vain silloin, kun kaikkia henkilöitä kohdellaan samalla tavalla. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma painottaa hyvin voimakkaasti, ettei syrjintä ole sallittua ketään kohtaan. Tarkastelen tässä tutkielmassa sukupuolta, joten kiinnitän huomion erityisesti sukupuolten välistä syrjimättömyyttä koskevaan kohtaan. Miesvaltaisella urheilutoimittajien alalla on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmalla pyritty vielä ennestään edistämään naisurheilutoimittajien asemaa korostamalla, että sukupuolia täytyy kohdella samalla tavalla. Näin ollen esimerkiksi naisurheilutoimittajien työtehtävät kuuluisivat olla samanlaisia kuin miesurheilutoimittajien, eikä naisten ammattitaitoa urheilutoimittajina saa sukupuolen takia kyseenalaistaa. Urheilutoimittajain Liiton tavoitteena on saada yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma liiton henkilökunnan ja luottamushenkilöiden toimintaan, joiden kautta suunnitelma saataisiin myöhemmin osaksi myös paikalliskerhojen toimintaa. (Urheilutoimittajain Liitto 2024b)

Urheilutoimittajain Liiton hallituksen varapuheenjohtaja Esko Hatunen totesi Fair Play -lehdessä julkaistussa kolumnissaan urheilujournalismin olleen pääsääntöisesti viihdettä vielä viime vuosituohannella. Hän kertoi, että vasta vuosituohannen vaihteessa urheilutoimittajien ammattikunta alkoi ammattimaistua ja näin ollen ottaa etäisyyttä uutistensa kohteisiin. Hänen mukaansa myös luopuminen eri julkaisujen välisestä kilpailusta ja klikkiotsikoinnista nostaisi urheilujournalismin tasoa. (Hatunen 2020b) Rowe kirjoitti urheilun viihteellistymisestä jo 1990-luvulla. Toimittajat tasapainoilevatkin hyvän uutisen, kriittisen uutisen, viihdyttävän uutisen ja kiinnostavan uutisen välimaastoissa. (Rowe 1999, 58–61)

Urheilutoimittajien oma ääni on lisääntynyt urheilusivuilla olevissa jutuissa. Laine havainnoi, että urheilutoimittajien kirjoittamat mielipidejutut ovat vakiinnuttaneet asemansa urheilusivuilla. Laineen tutkimuksessa haastattelemaat urheilutoimitusten esimiehet kuvailivat mielipide- ja näkökulmatekstien kirjoittamista tärkeäksi. (Laine 2011, 221) Laine (2011, 211) arveli tulevaisuudessa olevan entistä tärkeämpää, että toimittajat brändäävät itsensä. Myös suurella sosiaalisen median seuraajajoukolla on merkitystä. Kysyntää on kuitenkin myös laajasti urheilua tunteville urheilutoimittajille, koska sanomalehdillä ei todennäköisesti tulevaisuudessa ole varaa palkata muutaman lajin erikoistoimittajia jokaiselle lajille erikseen. (Lehtisaari 2021b)

Itkonen ym. totesivat tutkimuksessaan suomalaisten urheilutoimittajien olevan keskimääräisesti hieman muuta väestöä korkeammin koulutettuja. Tutkimukseen vastanneista urheilutoimittajista 38 prosentilla oli korkea-asteen koulutus. Keskiasteen eli opistotason koulutus oli viidellä prosentilla urheilutoimittajista. 37 prosentilla urheilutoimittajista ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa. (Itkonen. ym. 2008, 41–42) Suomessa noin puolet Journalistiliiton jäsenistä on naisia, kertoo Journalisti-lehti. Journalistiikan opiskelijoista jopa noin 80 prosenttia on naisia. Silti miehet tienavat urallaan naisia enemmän ja etenevät urallaan naisia nopeammin. Naisia on toimittajina koko ajan enemmän, sillä naisten osuus korkeakoulututkinnon suorittaneista kasvaa. Vuonna 1925 Journalistiliiton jäsenistä vain 2,2 prosenttia oli naisia. Määrä lisääntyi hiljalleen, sillä 1960-luvulla jäsenistöstä naisia oli noin neljäsosa. (Lehtonen 2021)

Sanomalehtien tilausten painottuessa yhä enemmän digitilauksiin printtitilausten sijaan, on sisältöjäkin pitänyt tuottaa yhä enemmän verkkoon. Iltalehden urheilutoimittaja Teemu Stubin kertoo Journalisti-lehdessä vuonna 2015 julkaistussa jutussa, kuinka nopeuden merkitys on kasvanut merkittävästi verkko edellä -julkaisutapaan siirryttäessä. Hän kertoo tekevänsä karkeasti työvuoroissaan noin 30 prosenttia sisällöistä printtiin ja loput verkkoon. Iltaisin pelattavien otteluiden kohdalla kamppailu eri medioiden välillä on mennyt minuuttipeliksi, sillä kaikki mediat haluavat olla ensimmäisinä julkaisemassa uutisensa verkkoon. (Honkonen 2015) Ilta-Sanomien urheilun esimies Petri Lahti kertoo nopeuden ja terävyyden olevan tärkeitä urheilutoimittajan ominaisuuksia, sillä ensimmäisenä uutisen julkaiseva media saa yleensä eniten lukijoita (Lehtisaari 2021a). Urheilutoimittajat, kuten muutkin toimittajat, kilpailevat keskenään aikaa vastaan siitä, kuka saa julkaistua nopeimmin uuden tiedon, kuten skuupin (Kolamo 2018, 95).

4.2 Urheilutoimittajien suhtautuminen naisurheilun

Itkonen ym. tutkivat urheilutoimittajien näkemyksiä urheilusta. Tutkimusta varten kyselyllä tavoiteltiin Urheilutoimittajan Liiton A-jäseniä, joista 252 jäsentä vastasi. Määrä oli hieman yli puolet jäsenistä. Vastanneista 89 prosenttia oli miesurheilutoimittajia ja 11 prosenttia naisurheilutoimittajia. Tutkimuksessa oli lehdistössä työskentelevien urheilutoimittajien lisäksi myös radiossa, televisiossa ja internetin palveluksessa työskenteleviä toimittajia. Tutkimus on yli 15 vuotta vanha, joka selittää internetin palveluksessa olevien toimittajien osuuden.

Toimittajat nimesivät huippu-urheilun vahvuuksiksi seuraavat asiat: tarjoaa viihdettä, medianäkyvyys, antaa esikuvia, ammattimaisuus, kansainvälisyys, markkinointiarvo ja luo kansallistunnetta. Vastaajista 38 prosenttia nimesi medianäkyvyyden kolmen ammattimaisen huippu-urheilun tärkeimmän vahvuuden joukkoon. (Itkonen ym. 2008, 40–47)

Itkosen ym. tutkimuksessa noin 80 prosenttia urheilutoimittajista vastasi, että urheilujournalismia määrittää ja suuntaa yleisön kiinnostus. Lisäksi noin 75 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että medially on myös eettistä vastuuta urheilusta. (Itkonen ym. 2008, 60) Puolalaisessa Organistan ym. tutkimuksessa kaksi urheilutoimittajaa oli sitä mieltä, että yleisön kiinnostus riippuu siitä, mitä mediassa esitetään. Näin ollen, jos naisten urheilu olisi enemmän näkyvillä mediassa, se herättäisi yleisössä laajempaa kiinnostusta. Urheilutoimittajat perustelivat naisten pienempää medianäkyvyyttä taloudellisilla syillä, naisurheilijoiden vähyydellä ja erityisesti naishuippu-urheilijoiden vähyydellä. Puolalaiset urheilutoimittajat keskittivät naisurheilu-uutisoinnin pitkälti puolalaisten huippunaisurheilijoiden ympärille. Urheilutoimittajat eivät kuitenkaan uutisoineet edes huippu-urheilijoista tasapuolisesti, sillä naishuippu-urheilijoista uutisoitiin vain heidän menestyessä, miesurheilijoista uutisoitiin riippumatta siitä, menestyivätkö he vai eivät. Osa tutkimuksen urheilutoimittajista puolsi naisurheilun suurempaa näkyvyyttä urheilumediassa. Tutkimuksessaan he totesivat, että tasa-arvon eteen on vielä paljon tekemistä. Naisurheilijoiden itse, joukkueiden ja yhdistysten tulisi puuttua epätasa-arvoiseen naisurheilun medianäkyvyyteen. (Organista ym. 2019)

Kian tutki yhdysvaltalaisien urheilutoimittajien asenteita naisurheilusta kirjoittamista kohtaan ja kokemuksia naisurheilu-uutisoinnista. Hän havaitsi, että negatiivisempi suhtautuminen naisurheilua kuin miesurheilua kohtaan oli yleistä monissa urheilutoimituksissa. Urheilutoimittajat myös kokivat, että heidän täytyy kirjoittaa enemmän miesten urheilusta, koska se kerää suuren yleisön huomion. Poikkeuksen tekivät naisurheilijat, jotka pystyi esittämään mediassa seksikkäänä. Urheilutoimittajat myös kokivat, että sanomalehtien kilpailuasetelman takia uutisia täytyi kirjoittaa vain niistä lajeista ja urheilijoista, jotka ovat suosittuja. Naisten urheilu ei ole yhtä suosittua kuin miesten urheilu, joten naisista kirjoittaminen jäi paitsioon. Jotkut urheilutoimittajat kertoivat kuitenkin etsivänsä naisten urheilusta kiinnostavia seikkoja, joiden avulla naisurheilusta voisi kirjoittaa suurta yleisöä kiinnostavalla tavalla. (Kian 2007)

Kaivosaaaren (2017, 70–80) mukaan urheilumedialla on merkittävä rooli sukupuolijärjestelmän ylläpitämisessä, mutta toisaalta myös sen uudistamisessa. Turtiaisen mukaan urheilumedian ja -kulttuurin epäkohtien tunnistaminen ja muuttaminen on tärkeää, koska se luo jatkossa parempaa tasa-arvoisuutta. Urheiluympäristöstä tulisi näin ollen kaikille avoimempi ja suvaitsevampi. Eriarvoisuutta aiheuttavat mekanismit tulisi tunnistaa myös urheilumediassa. (Turtiainen 2016)

Itkosen ym. tutkimuksessa urheilutoimittajat nostivat urheilujournalismin tärkeimmäksi tehtäväksi uutisoinnin ja tuloksista tiedottamisen. 67 prosenttia urheilutoimittajista nosti sen kolmen huippu-urheilujournalismin tärkeimmän tehtävän joukkoon. Toiseksi tärkeimmäksi nousi tavoittaminen 44 prosentilla. Vain 16 prosenttia toimittajista nosti lukijoiden kiinnostuksen ylläpidon kolmen tärkeimmän asian joukkoon. Eettisen vastuu kantaminen (13 prosenttia) ja totuuden kertominen (15 prosenttia) olivat tuloslistan häntäpäässä urheilutoimittajien nimeämien huippu-urheilujournalismin tärkeimpien tehtävien listalla. Yleisesti urheilutoimittajat nostivat tutkimuksessa useasti esille viihteen merkityksen, mutta huippu-urheilujournalismin tärkeimpien tehtävien listalle viihde ei päässyt. (Itkonen ym. 2008, 62–63) Yksi Organistan ym. tutkimukseen osallistuneiden puolalaisten urheilutoimittajien ehdotus oli etsiä naisurheilulle sponsoreita, jotka tarjoaisivat enemmän mediasisältöä naisurheilijoista. Sponsorien käyttäminen olisi välttämätöntä, koska urheilutoimittajilla ei ole aikaa keskittyä naisten urheiluun, koska he keskittyvät oikeaan urheiluun, joka on miesten urheilua. Tutkimukseen osallistuneet urheilutoimittajat vetosivat siihen, että joissakin urheilulajeissa naisten otteluiden kiinnostavuutta lisäisivät vain paljastavat peliasut. (Organista ym. 2019)

Organistan ym. tutkimuksessa selvisi, että puolalaiset naisurheilutoimittajat suhtautuivat naisurheiluun negatiivisemmin kuin miesurheilutoimittajat. Tutkimuksessa kuitenkin sekä naiset että miesurheilutoimittajat pitivät miesten urheilua naisurheilua arvokkaampana, ja miesurheilutoimittajat puhuivat naisurheilusta väheksyvästi. Tutkimuksessa oli mukana muutama mies- ja naisurheilutoimittaja, jotka ilmaisivat kunnioituksensa naisurheilua kohtaan. He eivät kuitenkaan olleet innostuneita tuomaan naisurheilua ja naisurheilijoita paremmin näkyville mediaan. Jotkut puolalaisista urheilutoimittajista olivat yllättyneitä, että naisurheilusta uutisoidaan Puolassa niin vähän. Toiset eivät kuitenkaan olleet yllättyneitä, vaan totesivat sen olevan normaalia, ettei naisurheilusta uutisoida paljoa. (Organista ym. 2019) Kian ja Hardin havaitsivat yhdysvaltalaisurheilutoimittajista tekemässään tutkimuksessa, että

naisurheilutoimittajat käyttivät enemmän negatiivisia ilmauksia miesten koripallosta kuin miesurheilutoimittajat. Naisurheilutoimittajat toivat myös mieskoripalloilijoiden perhesuhteita ja yksityisasiota esille useammin kuin miesurheilutoimittajat. Naiskoripalloilijoista naisurheilutoimittajat toivat esille enemmän positiivisia asioita kuin miesurheilutoimittajat. Näin ollen voidaan tulkita, että erityisesti naisurheilutoimittajat haluavat muuttaa urheilukulttuuria naisurheilua tukevampaan ja hyväksyvämpään suuntaan. (Kian & Hardin 2009) Organistan ym. tutkimuksen urheilutoimittajat olivat sitä mieltä, ettei median tehtävänä ole ”kouluttaa” yleisöä lukemaan myös naisurheilusta, vaan raportoida tosiasioita. Urheilutoimittajien mielestä yleisöä voisi myös kummastuttaa suurempi naisurheilijoista kertovien uutisten määrä. Tutkimuksen mukaan urheilutoimittajat haluavat uutisoida siitä, mikä kiinnostaa suurta yleisöä ja on kaikista merkityksellisintä eli miesten urheilu. (Organista ym. 2019)

Puolalaiset Organista ym. arvioivat, etteivät naisurheilutoimittajat välttämättä halua erottua joukosta, koska valtaosa puolalaisista urheilutoimittajista on miehiä. Naisurheilutoimittajat eivät näin ollen halua leimautua huonoiksi urheilutoimittajiksi. Puolassa tutkimuksen aikana (2019) tai ennen sitä ei ole koskaan ollut urheilutoimituksessa esihenkilöasemassa naista. Tämän takia puolalaiset naisurheilutoimittajat eivät kokeneet olevansa asemassa, jossa he voisivat kyseenalaistaa urheilutoimituksen käytäntöjä. Naisurheilutoimittajien täytyi noudattaa esihenkilöiltä saatuja ohjeita uutisoinnin arvoisista aiheista, jos he halusivat edetä urallaan ja pitää paikkansa urheilutoimittajana. (Organista ym. 2019)

Puolalaisessa urheilumediassa naisurheilutoimittajat eivät edesauttaneet tasa-arvoista sukupuolten medianäkyvyyttä. Tämän takana olivat normit, arvot ja asenteet, jotka määrittävät puolalaista urheilujournalismia. Naisurheilutoimittajat eivät pysty muuttamaan puolalaisen urheilumedian vakiintuneita periaatteita ja käytäntöjä, koska he ovat alemmassa ammatillisessa asemassa kuin miesurheilutoimittajat. Jokaisen journalistisen median tuottama sisältö on muokkautunut vuosien saatossa siihen, mitä se on. Käytäntöjen muuttaminen ei tapahdu hetkessä, eikä puolalaisissa medioissa ole mietitty, kuinka naisurheiluun voisi suhtautua. (Organista ym. 2019)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä pääluvussa esittelen ensimmäisenä tutkielman tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tarkoituksen. Tutkimuskysymyksiä on kaksi. Tämän jälkeen kerron, kuinka keräsin tutkimusaineiston. Sen jälkeen käyn läpi aineistolähtöisen sisällönanalyysin, jota käytin tutkielmani teossa. Luvun lopuksi käyn läpi myös tutkielmaa ohjanneet tieteenfilosofiset kytkennät.

5.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tarkoitus

Tässä pro gradu -tutkielmassa on kaksi tutkimuskysymystä.

- 1) Millainen naisurheilun asema on nykyisin suomalaisissa sanomalehdissä urheilutoimittajien kokemusten mukaan?
- 2) Miten naisurheilun asema on muuttunut suomalaisissa sanomalehdissä urheilutoimittajien kokemusten mukaan?

Pyrin tutkielmassa pääsemään käsitykseen urheilutoimittajien omista kokemuksista naisurheilu-uutisoinnista. En pyri löytämään mitään yleistystä tai yhteistä linjaa haastateltavien kesken, vaan paneudun jokaisen vastauksiin yksilöllisesti.

5.2 Tutkimusaineisto ja sen keruu

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat kysely, haastattelu, havainnointi ja erilaiset dokumentit. Näitä voidaan käyttää yksitellen tai yhdessä samassa tutkimuksessa. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 73) Keräsin tämän tutkielman aineiston haastattelemalla urheilutoimittajia.

Sarajärven ja Tuomen (2002) mukaan haastattelun etuna verrattuna kyselyyn on joustavuus ja mahdollisuus toistaa kysymys. Kysely perustuu yleensä siihen, että vastaaja täyttää kyselyn omatoimisesti, kun taas haastattelussa haastattelijä kysyy haastateltavalta kysymykset.

Kysymykset voi haastattelussa esittää siinä järjestyksessä kuin on tutkimuksen kannalta aiheellista. Lisäksi haastattelun eduksi voidaan katsoa myös se, että haastattelijä voi valikoida haastateltavat tarkasti, jolloin voidaan olettaa, että haastateltavilla on tarvittava asiantuntemus ja tietämys tutkimusaihetta kohtaan. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 75–76)

Aineistonkeruutapaa miettiessä puolistrukturoitu teemahaastattelu oli selvä valinta, koska tässä tutkielmassa on kyse urheilutoimittajien tulkinnoista ja kokemuksista. Kyselyllä kokemusten selvittäminen olisi hyvin todennäköisesti jäänyt vaillinaiseksi, joten tämänkin perusteella valitsin aineistonkeruuseen haastattelun. Tuomen ja Sarajärven (2002, 77–79) mukaan teemahaastattelu keskittyy tiettyjen ennalta määriteltyjen aihepiirien keskuuteen. Haastattelijalla on mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä, jos vastausta kysymykseen ei saa ensimmäisellä kysymällä. Laineen (2018, 39) mukaan fenomenologinen haastattelu on mahdollisimman avoin ja keskustelunomainen. Avoimessa haastattelussa ei ole mitään strukturoituja kysymyksiä, vaan siinä edetään ilmiö edellä. Tämän vaihtoehdon kuitenkin suljin pois tästä tutkielmasta, koska näin ollen pystyin kysymään kaikilta haastateltavilta haastattelurungon mukaisesti samat kysymykset. Jokaisen haastateltavan kanssa haastattelu eteni omalla painollaan, enkä pitänyt haastattelurungon kysymysten järjestyksestä tiukasti kiinni. Useamman kerran kävi niin, että haastateltava edelliseen kysymykseen vastatessaan kertoi jo seuraavaan kysymykseen liittyviä asioita, jolloin kaikkia kysymyksiä ei ollut tarpeellista kysyä, koska vastaukset olisivat olleet toistoa. Kaikkien haastateltavien kanssa kävimme kuitenkin läpi vastaukset kaikkiin kysymyksiin haastattelurungossa oleviin kysymyksiin. Tuomen ja Sarajärven (2002, 77) mukaan on makuasia ja yksi laadullisen tutkimuksen perinteisiin liittyvistä kysymyksistä, käykö kaikkien haastateltavien kanssa kysymysrunon samassa järjestyksessä läpi ja pitääkö sanamuotojenkin olla jokaisen haastattelun kohdalla tismalleen samat. Tässä tutkielmassa tulkitsin asian niin, ettei orjallista kysymysrunon seuraamista tarvittu, koska se olisi voinut tyrehdyttää haastattelun vuorovaikutusta tehden tilanteesta jäykän. Jokaisen haastattelun loppuksi kysyin, onko haastatellulla lisättävää mihinkään kysymykseen tai aihepiiriin yleisesti. Haastattelin tähän tutkielmaan yhteensä neljää urheilutoimittajaa. Heistä yksi on nainen ja loput miehiä.

Haastattelurunko jakautui seuraaviin teemoihin:

- 1) haastateltavan taustatiedot,
- 2) uutiskriteerit ja omat mieltymykset,
- 3) naisurheilu-uutisointi ja

4) verkkouutisoinnin tuoma muutos.

Haastateltavien henkilöiden valinnassa tavoitteenani oli haastatella jo pidemmän uran tehneitä urheilutoimittajia. Tässä tutkielmassa tarkastelen myös urheilujournalismin muutosta, joten haastateltaviksi oli luonnollista valita urheilutoimittajia, joilla oli jo pidempi työkokemus. Journalistista työkokemusta kolmella haastatellulla on 31–40 vuotta ja yhdellä haastatellulla 21–30 vuotta. Kaikki heistä työskentelivät haastatteluhetkellä maakuntalehdessä. Lisäksi jokainen heistä on tehnyt valtaosan työurastaan maakuntalehdessä. Halusin, että vähintään yksi haastateltavista urheilutoimittajista on nainen, koska naisia on urheilutoimittajina miehiä vähemmän. Tarkoituksena ei kuitenkaan tässä tutkielmassa ollut vertailla nais- ja miesurheilutoimittajien kokemuksia, minkä takia en katsonut aiheelliseksi haastatella yhtä montaa miestä ja naista. Toinen peruste haastateltavien valinnassa oli työsuhte maakuntalehteen. Suomen sanomalehtikenttä on laaja, joten halusin rajata sen vain tiettyntyyppisissä sanomalehdissä työskenteleviin urheilutoimittajiin. Päädyin haastattelemaan maakuntalehdissä työskenteleviä urheilutoimittajia, koska näissä lehdissä pääsääntöisesti on oma urheilutoimitus ja seurattavat urheilijat sekä urheilulajit rajautuvat tiettyyn maakunnalliseen alueeseen.

Lähestyin haastateltavia sähköpostitse tai kasvokkain, ja yhteydenottoihini vastattiin nopeasti. Yksi haastatteluista tehtiin puhelimitse ja kolme tapaamalla kasvokkain. Haastateltavat saivat valita mieleisensä haastattelupaikan ja -tavan. Nauhoitin kaikki haastattelut. Haastattelut olivat kestoltaan noin 30 minuutista reiluun tuntiin. Litterointivaiheessa poistin aineistosta kaikki tarpeettomat sanat ja lausahdukset kuten ”ööö”, ja ”okei”, koska niillä ei ollut tutkielman kannalta merkitystä. Poistin litteroidusta aineistosta myös selvästi tutkielman tekoon liittymättömät asiat. Lopulta litteroidun aineiston kooksi muodostui 71 sivua fonttikolla 12 ja rivivälillä 1,5.

5.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Laadullisen tutkimuksen perinteissä sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysia voidaan pitää myös väljänä teoreettisena viitekehyksenä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 93) Tässä tutkielmassa tutkimus pohjautuu hankittuun aineistoon, minkä takia käytän

tutkimusmenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysia eli induktiivista aineiston analysointia.

Tutkija Timo Laine on määritellyt laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin rungon. Tuomi ja Sarajärvi (2002) esittävät analyysin mukailemanaan.

1. Päätä, mikä aineistossa kiinnostaa ja tee vahva päätös.
- 2a. Käy läpi aineisto, erota ja merkitse asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseesi.
- 2b. Jätä kaikki muu pois tutkimuksesta.
- 2c. Kerää merkityt asiat yhteen ja erikseen muusta aineistosta.
3. Luokittele, teemoita tai tyyppitele aineisto.
4. Kirjoita yhteenveto. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 94)

Aloitin purkamaan haastatteluita litteroimalla ne tekstiksi, jonka jälkeen kävin aineiston läpi merkatun ylös kaikki tutkimuksen kannalta oleelliset ja kiinnostavat seikat. Koodasin samankaltaisuudet ja eroavaisuudet tietyllä värillä tiettyyn ryhmään, minkä jälkeen pelkistin eli redusoin ryhmän sanoman tietyksi teemaksi. Tässä toisessa vaiheessa jätin tutkimuksen ulkopuolelle vielä osan niistä seikoista, jotka olin merkannut kiinnostavaksi tai oleelliseksi kohdassa yksi. Kohdassa kolme muodostin aineiston alateemoista yläteemoja. Pidin kuitenkin koko ryhmittelyn eli klusteroinnin ajan huolen, että alkuperäinen haastatteluaineisto oli yhä samassa linjassa teemojen kanssa. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään luomaan kokonaisuus, jossa analyysiyksiköt poimitaan haastatteluaineistosta tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Lopulta aineistossa on pelkistettyjä käsitteitä, jotka on ryhmitelty vastaavanlaisten ilmaisujen joukoiksi. Käsitteellistäminen eli abstrahointi tarkoittaa aineiston liittämistä teoreettisiin käsitteisiin ja tästä kohti tuloksia. Nämä abstrahoidut joukot nimetään ryhmää määrittävällä ja kuvaavalla tavalla. Aineistoon perehdytään syvällisesti, ja analyysiyksiköt eivät saa olla ennalta määrättyjä tai mietittyjä. Ala- ja yläteemojen avulla vastataan lopulta tutkimuskysymyksiin. Tutkija pyrkii koko tutkimusprosessin ajan ymmärtämään, mitä haastateltavat ovat vastauksillaan tarkoittaneet. (Ks. Sarajärvi & Tuomi 2002, 97, 102–103, 114–115)

Analysointivaiheessa aineisto jakautuu erilaisiin merkityskokonaisuuksiin. Kokonaisuudet eivät kuitenkaan ole irrallaan toisistaan, vaan ne ovat kaikki sidoksissa toisiinsa. (Laine 2018, 44–45) Nimesin tässä tutkielmassa merkityskokonaisuudet ensin alateemoiksi, jonka jälkeen

muodostin niistä vielä yläteemat. Esitän tiivistelmän aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Tiivistelmä aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALATEEM	YLÄTEEMA
<i>”Ennen oli sellaista työttelevää niille jutun kohteille ja jutun tekijöille. Mutta pahin vaihe oli menossa ohi silloin kun aloitin.”</i>	Naisurheilijoista kirjoittaminen alentavaan sävyyn.	Vähättely ja työttely	Toimittaja keskiössä: Sanavalinnat ja juttujen aiheet
<i>”Tykkään henkilöhaastatteluista, koska on mielenkiintoista kuunnella toisia ihmisiä, mitä he ovat tehneet ja niin poispäin. Tykkään myös uutisoida urheilutapahtumista.”</i>	Henkilöhaastattelut ja urheilutapahtumat ovat urheilutoimittajien mieleen.	Urheilutoimittajien omat mieltymykset	
<i>”Olen aina ollut vähän sellainen raaka, että molemmille sukupuolille on samat kriteerit. Tavallaan ei siinä aiheen kohtelussa ole mitään eroa.”</i>	Samat kriteerit nais- ja miesurheilijoista uutisoidessa.	Tasa-arvo urheilujournalismissa	
<i>”Mutta se, missä naisia on käsitelty huonosti tai huonommin tai vähemmän kuin miehiä, on joukkuelajit.”</i>	Naisten joukkuelajeista uutisoidaan vähemmän kuin miesten joukkuelajeista.	Yksilöurheilun ja joukkueurheilun ero	Ohjaavat tekijät: Lukijoiden kiinnostus ja analytiikka
<i>”On kuitenkin vähän eri asia, jos toiset on ammattilaisia ja toiset amatöörejä. Ei niitä voi piiskata samalla tavalla.”</i>	Naisten urheilu nähdään amatöörimäisenä miesten urheiluun verrattuna.	Urheilumenestys ja tasoero	
<i>”Kyllä olen ylpeä siitä, että me nostetaan tosi isosti esille ne paikalliset naisurheilijat.”</i>	Menestyvät ja kiinnostavat urheilijat ovat edustettuina mediassa.	Kiinnostavuus ja alueelliset erot	
<i>”Tietysti maakunnallisuus on tärkeä kriteeri, samoin kilpaurheilu on yksi tärkeä osa-alue.”</i>	Samat uutiskriteerit kuin lehden muillakin osastoilla.	Uutiskriteerit	Nykypäivän urheilujournalismi
<i>”Kyllähän naisurheilijat tuovat itseään aika nättisti esiin vapaaehtoisesti.”</i>	Naisurheilijat tuovat itse itseään esiin sosiaalisessa mediassa.	Sosiaalinen media, kuvat ja urheilijoiden itse luoma julkisuuskuva	
<i>”Ei enää sillä lailla pidetä mitenkään erikoisena, että naiset pelaavat jalkapalloa tai jääkiekkoa.”</i>	Naisetkin kilpailevat nykyään ennen miesten lajeiksi miellettyissä lajeissa.	Lajikulttuuri	

5.4 Tieteenfilosofiset kytkennät

Kokemus on keskeinen käsite fenomenologis-hermeneuttisessa perinteessä (Sarajärvi & Tuomi 2002, 97). Tämä tutkielma pohjautuu tähän tiedonintressiin, koska tutkielman tarkoituksena on tutkia urheilutoimittajien kokemuksia naisurheilu-uutisoinnista ja sen muutoksesta. Tässä tutkielmassa aineistolähtöisessä analyysissä en näin ollen ota huomioon aiempaa tietoa aiheesta, vaan tutkimuksen tulokset pohjautuvat täysin tämän tutkielman aineistoon ja sen analyysiin. Analyysivaiheessa tutkimuksen teoria ohjaa jättämään tutkimuksen ulkopuolelle kaiken, mitä kyseisestä aiheesta jo tiedetään (Sarajärvi & Tuomi 2002, 97). Fenomenologien mukaan kokemuksellisuus on perusmuoto ihmisten maailmasuhteessa. Kokemuksista muodostuu merkityksiä, joita fenomenologisessa tutkimuksessa tutkitaan samalla kokemusten kanssa. (Laine 2018, 29–31)

Laineen mukaan fenomenologis-hermeneuttisen metodin taustalla on laajoja kysymyksiä ihmiskäsityksestä. Tässä metodissa on oleellista ymmärtää ihmisten suhde ympäröivään maailmaan, eikä ihmistä voi ymmärtää irrallaan tämän maailmasuhteesta. Näin ollen täytyy myös ymmärtää, että ihmisillä on erilaisia suhteita erilaisiin asioihin. Esimerkiksi uskonnollisella henkilöllä on erilainen suhde uskontoon kuin ateistilla. Fenomenologia korostaa yksilöä ja yksilön kokemuksia. Yksilöiden kautta voidaan tutkia yhteiskunnallisia asioita, koska yksilöt muodostavat yhteiskunnan. (Laine 2018, 29–31)

Tutkija ei itsessään ole objektiivinen, koska tutkijan omat tiedot ja tulkinnat ovat aina subjektiivisia. Näin olleen aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä voi kritisoida sen luotettavuutta ja objektiivisuutta. Tutkijan täytyykin aina tiedostaa asemansa ja pyrkiä asettamaan omat asenteensa ja tietonsa sivuun aineistoa analysoidessa. Näin ollen laadullinen tutkimus ei voi täysin saavuttaa riippumattomuutta tai objektiivisuutta. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa tutkijan olisi hyvä kirjoittaa ylös omat ennakkotietonsa aiheesta, jolloin ne on helpompi tiedostaa analyysin aikana. Aikaisemmat tutkimustulokset ja -teoriat sekä arkikokemukset määrittävät eniten tutkijan ennakkokäsitystä aiheesta. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 98–99; Laine 2018, 37) Laineen mukaan tutkijan tunnistaessa ennakkoluulonsa, tutkijalla on velvollisuus tarkkailla erityisen huolellisesti sitä, ettei se vaikuta tutkimustuloksiin. Tutkijan täytyy pitää kiinni kriittisyydestä koko tutkimuksen tekemisen ajan. (Laine 2018, 34) Tässä tutkielmassa ennakkotietoni aiheesta on nähtävissä kirjallisuuskatsauksena toimivista

luvuista. Tiedostin tutkijana, kuinka arkielämän kokemuksiini vaikuttavat käsitykseeni tutkimuksen aiheesta sisällönanalyysia tehdessä. Aiempaa tietoa ja tutkimusta tämän tutkielman tuloksiin vertailin sisällönanalyysin jälkeen. Näistä tiedoista pyrin irrottautumaan sisällönanalyysia tehdessäni.

Laineen mukaan fenomenologinen tutkimus kuvataan vaihe vaiheelta etenevänä prosessina. Tällöin tutkimus vaatii johdonmukaisuutta ja systemaattisuutta, koska seuraavassa vaiheessa joutuu usein palaamaan vielä edelliseen vaiheeseen, koska yhteyttä alkuperäiseen aineistoon ei pidä kadottaa. Aineistoon on syytä perehtyä kunnolla ja välillä on hyvä palata alkuperäisen aineiston pariin. Fenomenologisessa tutkimuksessa aineistosta näkee yleensä kokonaisuuden, jos aineistoon paneutuu tarpeeksi syvästi. Fenomenologisessa tutkimuksessa pyritään etsimään monipuolisuutta ja aineiston rikkautta, eikä sillä etsitä moninaisuutta. (Laine 2018, 42–44) Fenomenologiassa ei ole tarkoitus yleistää aineistoa, sillä tarkoituksena on päinvastoin säilyttää ilmiöiden yksilöllinen moninaisuus (Laine 2018, 45). Tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimuksen painopistettä ja kiinnostuksen kohdetta aineistossa.

Hermeneuttinen ote liittyy tulkintaan, jota myös aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa tehdään. Sarajärven ja Tuomen (2002, 103) mukaan tulkinta pohjautuu aina tutkijan tietoihin ja ymmärrykseen asiasta. Näin ollen on oleellista tiedostaa, että ymmärrys on tulkintaa ja tutkijan tulkintaan vaikuttaa tutkijan ennakkotietämys asiasta. Laineen mukaan yleisesti hermeneutiikalla tarkoitetaan tulkintaa ja ymmärrystä. Fenomenologisessa tutkimuksessa hermeneutiikka on tarpeellista olla mukana, koska hermeneutiikalla pystytään tulkitsemaan asioista. Tulkinnalla tarkoitetaan esimerkiksi ilmaisujen, kuten haastatteluaineiston sitaattien tulkitsemista. Fenomenologinen ja hermeneuttinen tutkimus on kaksitasoista. Ensimmäisellä tasolla on haastattelun kokemus, elämä ja ilmaisut, toisella tasolla tutkija puolestaan pyrkii ymmärtämään ensimmäistä tasoa. Toisin sanoen toisella tasolla tutkija pyrkii käsitteellistämään ensimmäisen tason kokemukset ja ilmaisut. (Laine 2018, 33–34)

Tutkimuksellista dialogia aineiston kanssa kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi. Esimerkiksi haastatteluaineistoa käsitellessään tutkija on jatkuvassa tutkimuksellisessa dialogissa aineistonsa kanssa. Hermeneuttisella kehällä tutkija siis tekee tulkintoja aineistostaan. Tutkija kulkee tätä kehää tarpeeksi monta kertaa ymmärtääkseen aineistonsa niin hyvin, että voi tehdä siitä tuloksiin tarvittavia käsitteitä. Laine viittaa tutkijan tekevän kehämäistä liikettä aineistonsa kanssa sitä tarkastellessaan. Tärkeä hermeneuttinen tulkinnallinen ohje opastaa tutkijaa

tekemään tulkinta yksittäisestä puheen osasta vain ottamalla kokonaisuuden huomioon. (Laine 2018, 38, 45)

6 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tulokset. Olen muodostanut tuloksista kolme yläteemaa, jotka jakautuvat alateemoihin. Jokaisen yläteeman alla on kolme alateemaa. Esittelen tässä tulosluvussa jokaisen yläteeman, kertoen tulokset yhteensä yhdeksän eri alateeman avulla. Apuna ja esimerkkinä jokaisessa alateemassa käytän suoria sitaatteja aineistosta. Aineistossa esiintyvät sitaatit tukevat tutkimuksen tulosten esittelyä, mutta on syytä muistaa, että ne ovat yksittäisten urheilutoimittajien henkilökohtaisia kokemuksia. Sitaattien tehtävänä on myös ylläpitää yhteys alkuperäiseen haastatteluaineistoon koko sisällönanalyysin ja tulosten esittelyn ajan. Tarkastelen tutkielman tuloksia suhteessa aikaisempien tutkimusten tuloksiin.

Olen erotellut haastatellut urheilutoimittajat aineistossa nimillä T1, T2, T3 ja T4. Näistä urheilutoimittajista T3 on nainen, loput ovat miehiä.

6.1 Toimittaja keskiössä: sanavalinnat ja juttujen aiheet

”Olen miettinyt, voisinko kirjoittaa naispelaajasta sillä tavalla, että se on vanteraa tai jämerä puolustaja. Miehestä voin kirjoittaa sen milloin tahansa. Tätä olen miettinyt, ja todennäköisesti en ole käyttänyt.” -T1

Tässä yläteemassa esitellen sanavalintoihin ja urheilujuttujen aiheisiin liittyviä seikkoja kolmen alateeman kautta. Alateemat ovat vähättely ja tytöttely, urheilutoimittajien omat mieltymykset sekä tasa-arvo urheilujournalismissa. Olen koonnut kyseiset alateemat tämän yläteeman alle, koska urheilutoimittajilla on keskeinen asema urheilujournalismin tasa-arvon kannalta sekä juttujen kirjoitustyyliä. Luonnollisesti myös toimittajan mielenkiinnonkohteet ohjaavat hänen työtään. Lähestyn alateemoja sekä nykyhetken että muutoksen kautta.

6.1.1 Vähättely ja tytöttely

Valtamediassa käytettyjä keskeisiä tapoja vähätellä naisurheilijoita ovat suoritusten vähätteleminen, ulkonäkökeskeinen uutisointi sekä vähättelevät kielelliset ilmaisut, kuten tytöttely (Kolamo 2018, 135). Kaikki tähän tutkielmaan haastatellut urheilutoimittajat olivat

sitä mieltä, että naisurheilijoiden arvostus on kasvanut. Vähättelyä ja työttelyä ei esiinny urheilujournalismissa läheskään yhtä paljon kuin sitä esiintyi kunkin toimittajan uran alkuaikoina. Kaivosaari (2017, 195) arvelee urheilutoimittajiin kohdistetun kritiikin aiheuttaneen sen, että työttelystä on luovuttu. Silti vastauksissa ilmeni, että yhteiskunnan yleiset asenteet naisurheilua kohtaan ovat edelleen joiltakin osin erilaiset kuin miesurheilua kohtaan. Vastauksissa tuli ilmi, että naisurheilijoista tehdään juttuja kevyemmällä kriteereillä kuin miesurheilijoista. Kuitenkin haastatellut urheilutoimittajat korostivat, että on hyvin paljon urheilijasta kiinni, kuinka paljon tämä haluaa omista yksityiselämän asioistaan kertoa. Yksi haastateltu urheilutoimittaja oli pistänyt merkille, että naisurheilijoiden lemmikit esiintyvät toisinaan lehtien sivuilla.

”Kyllähän tosi paljon tehdään naisurheilijoista juttuja sillä tavalla kevyillä kriteereillä, että no, nyt on uusi koira” -T3

”Joltain avoimelta naisurheilijalta voi ehkä luontevammin kysyä tiettyjä asioita.” -T4

”Urheilutoimittajien puheessa olen huomannut sellaisen muutoksen, että etenkin se seksistinen puhe on vähentynyt.” -T4

”Kyllä tässä on vuosien ja vuosikymmenten mittaan ollut sellaista vähättelyäkin, mutta on se minusta vähentynyt tai melkein poistunutkin. Mutta kyllähän sitä silti on. Asenteita on edelleen tosi paljon.” – T2

Kukaan tähän pro gradu -tutkielmaan haastattelemistani urheilutoimittajista ei maininnut vähätelleensä tai tytötelleensä naisurheilijoita tarkoituksenmukaisesti omissa urheilujutuissaan. Yhdessä haastattelussa nousi esiin tapaus, jossa toimittaja oli tahattomasti joutunut tilanteeseen, jossa häntä syytettiin työttelystä.

”Minullehan tuli sähköpostia joltain ihmiseltä, kun olin kirjoittanut naisurheilijasta x etunimellä, niin tämä palautteenantaja syytti minua työttelystä. Minua se ihmetytti, koska tämä naisurheilija x oli itse sanonut minulle, että käytä mieluummin sitä etunimeä kuin sukunimeä ja minä sitten toteutin sen. Lopputulos oli sitten, että syytettiin ihan suoraan sovinstiksi.” – T1

Etunimellä kirjoittaminen naisurheilijoista, naisurheilijan menestys ja niukassa asussa urheilu olivat yleisiä vähättelyn kohteita erään urheilutoimittajan uran alkuaikoina. Lehtien toimituksissakin asenteet naisurheilua kohtaan olivat vähättelevät, koska naisurheilijoita koskevissa jutuissa sukunimi saatettiin vaihtaa etunimeksi, vaikka itse toimittaja ei olisi etunimeä käyttänyt. Vaikka menestyneitä naisurheilijoita arvostettiin, naisten urheilu nähtiin heikompana kuin miesten urheilu. Vitsailu oli toimituksissa yleistä naisurheilijoiden asuihin ja ulkonäköön liittyen. Useampi haastateltu urheilutoimittaja oli todistanut miestoimittajien asiatonta käytöstä naisurheilijoita kohtaan tai lukenut miesurheilutoimittajien kirjoittamia juttuja, joissa ihannoitiin naisurheilijoita avoimesti.

”Esimerkiksi kun naisurheilija x teki Suomen ennätyksiä, se oli sillä tavalla vähättelevää, että kun hän urheili niukassa asussa, siitä vitsailtiin ja sitä tietyllä tavalla vähäteltiin.” -T3

”Jotenkin se naisten tekeminen oli sellaista, että sitä arvostettiin, mutta se oli kuitenkin jollain tasolla semmoista kevyttä huttua, joka oikeutti sen, että voidaan kutsua esimerkiksi otsikoissa etunimellä.” -T3

Tähän tutkielmaan haastattelemani urheilutoimittajat eivät tunnistaneet käyttävänsä naisurheilijoista halventavia tai vähätteleviä ilmauksia ainakaan tarkoituksenmukaisesti. Moni ei ollut kiinnittänyt juttuja kirjoittaessaan käyttämäänsä kieleen erityistä huomiota, koska he kokivat kirjoittavansa urheilijoista asiallisesti. Urheilutoimittajia kysymys kielenkäytöstä jopa hämmensi, koska he eivät olleet edes ajatelleet kirjoittavansa nais- ja miesurheilijoista eri tavoilla.

”En koe, että käyttäisin naisurheilijoista erilaista terminologiaa. Tai toivottavasti en käytä, vaikea sanoa itse.” -T4

6.1.2 Urheilutoimittajien omat mieltymykset

Urheilutoimittajien omia mieltymyksiä kartoittaessa sain hyvin erilaisia vastauksia tietyiltä osaluonteilta. Huomionarvoista tutkimuksen tarkoituksen kannalta on, ettei yksikään toimittaja nimennyt nais- tai miesurheilua toista kiinnostavammaksi tai mielekkäämmäksi juttuaiheeksi.

Esille nousivat enemminkin juttutyypit ja erilaiset lajit sekä halu kertoa uutta tietoa ensimmäisenä. Haastatteluaineiston keskiöön ylsi henkilöjutut, joita urheilutoimittajat tekevät mielellään. Syiksi he mainitsivat mielenkiinnon urheilijan menestyksen takana olleita asioita kohtaan sekä ihmisen kohtaamisen persoonana. Myös ilmiöjutut ja tutkiva journalismi saivat mainintoja, mutta niiden tekemiseen urheilutoimittajat katsoivat olevan harvemmin aikaa. Toisaalta urheilutoimittajat tunnustivat sen, ettei toimittajan mieltymyksillä saisi olla niin paljon väliä. Yhdessä vastauksessa korostui, että toimittaja tekee kaikkea, mitä on tarpeen tehdä. Huomionarvoista on, ettei kukaan toimittajista maininnut tulosurheilusta raportointia mielenkiinnonkohteissaan, vaikka se on yhä urheilujournalismin hallitseva juttutyyppi. Ilmiö- ja henkilöhaastattelut ovat taustoittavia juttutyyppisiä, joita tämän tutkielman urheilutoimittajat pitivät tärkeänä.

”Tykkään henkilöhaastatteluista, koska on mielenkiintoista kuunnella toisia ihmisiä, mitä he ovat tehneet ja niin poispäin. Tykkään myös uutisoida urheilutapahtumista -- mutta missään seminaareissa en mielelläni istu.” -T1

”Sellaisia perusmieltymyksiä ei hirveästi ole, koska näillä vuosilla olen oppinut, että ne ei suuremminkaan töihin vaikuta, eikä ne saa vaikuttaa. Ei minulla ole negatiivisia mieltymyksiä oikeastaan mihinkään suuntaan.” -T3

”Minulla on sellainen hinku asioiden paljastamiseen, tavallaan sillä lajilla tai aiheella ei kummemmin ole väliä.” -T4

Tutkielmaan haastatellut urheilutoimittajat kirjoittivat mieluiten perinteisistä lajeista kuten hiihdosta, yleisurheilusta ja jalkapallosta. Kestävyyslajien lisäksi myös taitolajit saivat mainintoja suosituimpien joukossa. Tulos on linjassa sen kanssa, että Itkosen ym. (2008, 63) tutkimuksessa oman median kannalta kiinnostavimmat lajit urheilutoimittajien mielestä olivat jääkiekko, jalkapallo, yleisurheilu ja hiihto. Haastattelemani urheilutoimittajat puhuivat lajeista yleisellä tasolla, eikä mainintoja nimenomaan miesten tai naisten erottelusta tullut. Negatiivisemmat mielleyhtymät tiettyyn lajiin johtuivat ennemmin muista asioista kuin itse lajista. Esimerkiksi ikä muutti yhden toimittajan mielenkiinnonkohdetta.

”Palloilua olen saanut tehdä urani aikana niin paljon, että sen mielenkiinto menee koko ajan henkilökohtaisella tasolla pienemmäksi. Se johtuu siitä, että se vaatii niin paljon

havainnointia eikä minulla suoraan sanottuna riitä enää näkökykyä siihen. Se tuottaa tuskaa, kun suoraan sanotaan. Mutta tykkään kaikesta ulkona tapahtuvasta liikunnasta ja kaikesta luontoon liittyvästä.” -T1

”Mieluisimpia lajeja ovat yleisurheilu, hevosurheilu ja lentopallo.” -T3

”Maakunnan urheilu kiinnostaa luonnollisesti. Omia vahvuuksia on sitten salibandy ja yleisurheilu.” -T4

”Kaikein eniten olen tehnyt jalkapallosta ja yleisurheilusta. Mutta ylipäätään palloilusta ja sitten tietysti myös hiihdosta” -T2

Toimittajan harrastustausta oli yksi mielenkiinnonkohteisiin vaikuttava tekijä. Itkosen ym. (2008, 42–43) mukaan suomalaisista urheilutoimittajista vain 14 prosenttia ei ollut koskaan itse harrastanut minkäänlaista kilpaurheilua. On siis luonnollista, että oma urheilutausta ohjaa urheilutoimittajien mielenkiintoa myös työssä.

”Ne lajit ovat olleet läheisiä. Itse olen molempia jonkin verran harrastunut, etenkin jalkapalloa, mutta myös yleisurheilua.” -T2

Aiheiden valitsemiseen liittyviin kysymyksiin urheilutoimittajilla oli hyvin erilaisia vastauksia. Osa koki saavansa valita kirjoittamiensa juttujen aiheet lähes täysin vapaasti, osa taas oli sitä mieltä, ettei maakuntalehdissä voi suoraan valita, mistä kirjoittaa. Toimittaja, joka ilmoitti voivansa valita kirjoittamiensa juttujen aiheet itse, ilmoitti myös kirjoittavansa paljon naisurheilusta. Näin ollen kyseisen toimittajan mielenkiinto naisurheilua kohtaan on suurta, koska hän on vapaaehtoisesti saanut valita urheilujuttujensa aiheet.

”Aika pitkään, kun on saanut itse valita aiheet, niin olen jotenkin onnistunut siivuttamaan sellaisia, joihin en ole niin innokas. -- Mutta tietysti on joitakin asioita, jotka on pakko tehdä, jos se sattuu kohdalle ” -T2

”Olen kuitenkin varmaan yksi niistä urheilutoimittajista, jotka on eniten kirjoittanut naisurheilusta vuosikymmenten aikana.” -T2

”Maakuntamedioissa ei voi hirveästi valita sitä mitä tekee.” -T3

Yksi selittävä tekijä urheilutoimittajien näkemyseroille juttujen valinnassa on se, kirjoitetaanko jutut asiantuntemukseen vai työvuoroihin pohjautuen. Siinä missä toinen toimittaja sysää tietyn aiheen iltavuoron toimittajalle, toisessa lehdessä jutun joutuu tekemään kyseisessä vuorossa oleva toimittaja. Tulos on mielenkiintoinen, koska näin ollen eri maakuntalehdissä juttujen kanssa edetään hyvin eri tavoilla.

”Kaikkein eniten minua on ohjannut aina se, että asiantuntemuksen perusteella valitaan” -T2

”Aiheet eivät keskity asiantuntemuksen mukaan vaan työvuorojen mukaan.” -T3

6.1.3 Tasa-arvo urheilujournalismissa

Asenteet naisurheilua kohtaan ovat muuttuneet positiivisemmiksi, eikä urheilevia naisia pidetä enää kummallisuutena tai poikkeuksena. Haastatteluissa tuli ilmi, etteivät urheilutoimittajat osanneet kunnolla sanoa, onko mies- tai naisurheilu heidän mediassaan enemmän edustettua. Myös avoimuus, uteliaisuus ja suvaitsevaisuus eri lajeja kohtaan on kasvanut. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että toimittajat ovat huomanneet naisurheilun olevan enemmän esillä urheilujournalismissa kuin muutama vuosikymmen sitten.

”Naisten urheilua on nykyään enemmän kuin mitä oli silloin 30–40 vuotta sitten.” -T1

”Jos joku viitsisi laskea, kuinka paljon meillä on juttuja naisurheilijoista tai miesurheilijoista, niin en tiedä kummin päin se menisi.” -T1

Urheilun on perinteisesti katsottu olevan leikkiä tai peliä (Sironen & Kärkkäinen 1988). Viihde ja medianäkyvyys kulkevat osittain käsi kädessä. Haastatellut urheilutoimittajat käsittelivät urheilujournalismia myös viihteen kautta. Yksityiselämästä kertovia juttuja toimittajien mielestä oli sukupuolten välillä jotakuinkin yhtä paljon. Esiin kuitenkin nousi se, että naiset ovat monesti miehiä avoimempia, jonka takia he saattavat kertoa omasta elämästään enemmän.

Kaivosaaari (2017, 195) toteaa nyky-yhteiskunnan yksilöä korostavan suunnan vaikuttaneen myös siihen, että urheilijat kiinnostavat lukijoita yksilöinä yksityiselämänsä kautta.

”Urheiluhan on sellaista kevyttä leikkiä ja hauskanpitoa. Niinhän sitä sanotaan, että pitäisi mieluummin kirjoittaa kevyemmällä kädellä kuin hirmu asiallisesti, varsinkin jos tehdään henkilöjuttuja. En kuitenkaan sanoisi, että naisurheilijoista sen takia kirjoitettaisiin enemmän yksityiselämän juttuja, koska he ovat naisia. Kyllähän meillä tehdään sellaisia kevyempiä juttuja myös miesurheilijoista” -T1

”Naisilla on sellainen kyky antaa itsestään paljon enemmän esimerkiksi haastatteluissa. Väitän, että naisista ei ole määrällisesti enempää yksityiselämää käsitteleviä juttuja, mutta sitten kun sitä yksityiselämää on naispuolisista kertovissa urheilujutuissa, sitä on aika paljon.” -T3

”Ulospäinsuuntautunut ja mielenkiintoinen jututettava sekä kiinnostava tarina nousevat esille. Aikanaan naisten on varmasti ollut vaikeampi päästä esille tai päästä edes säännölliseen seurantaan mediassa.” -T4

Kysyin haastatteluissa urheilutoimittajilta suhtautumista sukupuolten väliseen tasa-arvoon heidän jokapäiväisessä työssään. Toimittajat vastasivat suhtautuvansa sukupuoliin mielestään tasa-arvoisesti. Yksi toimittaja kertoi saaneensa tasapuolisesta kohtelusta jopa ihmettelyjä ja moitteita, koska naisurheilijoista ei saisi kohdella ”yhtä kovasti” kuin miesurheilijoita. Toimittaja kuitenkin kertoi sitoutuneensa tasa-arvoisuuteen omissa urheilujutuissaan. Toisaalta tasa-arvoisuuden pyrkiminen etenkin sanavalinnoissa aiheutti toimittajille päänvaivaa, koska kaikki eivät kokeneet, että sukupuolista voisi kirjoittaa samanlaisilla adjektiiveilla.

”Olen aina ollut vähän sellainen raaka, että molemmille sukupuolille on samat kriteerit. Tavallaan ei aiheen kohtelussa ole mitään eroa. Olen joskus saanut kuulla, että olen ilkeä, että tyttöjä pitäisi jotenkin ymmärtää enemmän, koska sitten he hakeutuvat paremmin urheilun pariin. Mutta itsehän he ovat asettautuneet kilpaurheiluasemaan. Jos uutisoimme kilpaurheilusta tai tulosurheilusta, niin naisten tekeminen on ihan samoilla kriteereillä.” -T3

”Nykyään pitää olla niin tarkka kaikesta mitä sanoo.” -T1

Jo pitkän uran tehneet urheilutoimittajat kokivat olleensa osa urheilujournalismin muutosta. Toimittajat kertoivat tietoisesti halunneensa edistää tasa-arvoa urheilutoimituksissa omien valintojensa kautta. Tasa-arvon edistämistä he eivät kuitenkaan mieltäneet helpoksi, koska kaikki entisajan urheilutoimittajat eivät olleet haastateltujen mukaan tasa-arvomyönteisiä. Kaikki urheilutoimittajat kokivat kuitenkin urheilujournalismin tasa-arvoistuneen heidän työuransa aikana, osin uuden toimittajasukupolven myötä. Osaltaan tähän vaikuttaa yhteiskunnan tasa-arvoistuminen. Haastatteluissa toimittajat muistuttivat muutamaankin otteeseen, ettei urheilu ole erillinen yhteiskunnan osa, vaan samat yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat myös urheiluun. Kaikki toimittajat kokivat tasa-arvokysymysten olevan edelleen ajankohtaisia. Osa haastatelluista urheilutoimittajista kuitenkin muistutti, että jokainen ihminen on yksilö, joten urheilutoimittajatkään eivät ole yleistettävissä ajatusmaailmaltaan tai muutenkaan yhtenäiseksi ryhmäksi. On täysin toimittajasta kiinni, millainen tämän ajatusmaailma on. Jokaisen haastattelun aikana haastateltu urheilutoimittaja pohti tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä huolellisesti, koska tasa-arvokysymykset eivät ole kovin yksiselitteisiä.

”Olin aikamoinen tiukkapipo siinä kohtaa uraa, kun olin ärhäkä ja voimissani. Jotenkin ajattelin siinä parinkymppin ja kolmenkymppin välillä, että jotenkin tasa-arvossa olisi jotain muutettavaa sen oman tekemisen ja valintojen kautta. Jos yhteiskunnassa on epätasa-arvoa, niin eihän urheilu ole siitä mikään poikkeus” -T3

”Minun mielestäni suunta journalismissa on ollut oikea. Kyllä se parempaan suuntaan on menossa, vaikka vielähän siinä on tekemistä.” -T2

”Vaikka eletään aika tasa-arvoisia aikoja verrattuna niihinkin vuosiin, mitä minä olen ollut aktiivinen työelämässä, niin siitä huolimatta tasa-arvokysymykset ovat edelleen ajankohtaisesti tarpeellisia” -T3

Urheilujournalismi on urheilutoimittajien kokemusten mukaan tasa-arvoistunut myös valtakunnan mediassa. Esille nousi kuitenkin ajatuksia siitä, onko naisten urheilua tuotu jopa tarpeettoman paljon esille vain siksi, että määrällinen tasa-arvo toteutuisi. Urheilutoimittajat myös tiedostivat sen, että median tarjonta ohjailee ihmisten kiinnostuksen kohteita. On vaikea lukea ja kuluttaa sellaista sisältöä, mitä ei ole. Näin ollen toimittajien on tasapainoiltava tasapuolisuuden ja uutiskriteerit täyttävien lajien ja aiheiden välillä.

”Naiset ovat jollain tapaa ekstrovertimpiä kuin miehet. Naiset ajattelevat urheilu-uraansa isossa kontekstissa suhteessa moneen muuhun asiaan, kun taas miehet vetää ihan putkinäöllä eteenpäin. Välillä olen jopa miettinyt, onko joku asia esillä vain siksi, että se on naisten tekemää.” -T3

”Tietysti voi kysyä, onko muna vai kana ensin, että jos ei tarjota naisten urheilua, niin ei sitä voi kuluttaakaan.” -T3

”Vaikka analytiikka kertoo, että naisjoukkueista kertovia juttuja luetaan vähemmän, olen yrittänyt tietoisesti tehdä niitä.” -T4

6.2 Ohjaavat tekijät: lukijoiden kiinnostus ja analytiikka

Tässä yläteemassa esitellen, kuinka nykyaikainen analytiikka ja lukijoiden kiinnostus ohjaavat urheilujournalistien työtä. Tulokset kerron kolmen eri alateeman kautta, jotka ovat yksilöurheilun ja joukkueurheilun ero, urheilumenestys ja tasoero sekä kiinnostavuus ja alueelliset erot. Nämä kaikki asiat ohjaavat urheilutoimittajien työtä lukijoita miellyttävään suuntaan. Näitäkin alateemoja pohdin alaluvuissa nykytilanteen ja muutoksen kautta.

6.2.1 Yksilöurheilun ja joukkueurheilun ero

Kaikkien tutkielmaan haastattelemieni urheilutoimittajien mielestä menestyvät yksilönaisurheilijat nauttivat näkyvyyttä urheilumediassa yhtä paljon tai lähes yhtä paljon kuin menestyvät miesyksilöurheilijat. Joukkuelajeissa naisten ja miesten joukkueiden saamassa mediahuomiossa on kuitenkin huomattava ero.

”Yksilöurheilussa ei minun muistini mukaan ole ollut niin sitä tasa-arvo-ongelmaa, vaan (luettelee esimerkkejä naisurheilijoista) on aina nostettu hyvin esille, kun he ovat pärjänneet.” -T2

”Joskus 20 vuotta sitten esimerkiksi naisten jääkiekon MM-kisoja ei noteerattu mediassa juuri lainkaan. Nyt se on päässyt enemmän esille.”-T4

”Mutta se, missä naisia on käsitelty huonosti tai huonommin tai vähemmän kuin miehiä, on joukkuelajit.” -T2

Urheilutoimittajien mielestä naisten joukkueurheilu ole yhtä suosittua kuin miesten joukkueurheilu, koska kontaktien ottamisen ei katsota kuuluvan naisten urheiluun. Kuitenkin menestyneet naisten urheilujoukkueet voivat olla suosittuja joissakin lajeissa, kuten pesäpallossa.

”Naisten joukkuelajeissahan kirkkaasti suosituimmat ovat olleet aina pesäpallo ja lentopallo, joissa ei ole kontakteja. Tosin ei ehkä siitä syystä, mutta en mene vannomaan.” -T2

”Olen koittanut omalta osaltani pitää sen kriteerin, että jos naispuolinen yksilöurheilija lähtee jonnekin kisoihin ja hän asettaa itselleen tavoitteen, niin kyllähän hänen tavoitettaan kunnioitetaan. Siitä uutisoidaan samalla tavalla ja sitten myös siitä, mikä se lopputulos on ollut. Kyllä se on ihan sama miehissä ja naisissa.” -T3

Osa urheilutoimittajista näki tasa-arvokehitystä tapahtuneen urheilumediassa myös joukkuelajien suhteen. Kokemusten mukaan naisten joukkuelajeista ei ennen juurikaan uutisoitu eikä naisten joukkuelajeja seurattu aktiivisesti. Naisten joukkuelajeja pidettiin aikaisemmin varsin vähäpätöisenä.

”20 vuotta sitten puhuttiin ja varmaan itsekkin ajattelin, ettei naisten palloilu ole niin kovaa urheilua, koska ne eivät ole fyysisesti yhtä kovia urheilijoita kuin ehkä naisyksilöurheilijat.” -T4

6.2.2 Urheilumenestys ja tasoero

”Sitä en ollenkaan kiellä, etteikö naiset osaa pelata jääkiekkoa, mutta muistan sellaisia aikoja, että Suomessa oli vaan yksi hyvä naispelaaja.” -T1

”On meillä tiettyjä tasoperusteita. Urheilun korkea taso kiinnostaa enemmän kuin vaikka pikkulasten urheilu tai alasarjatouhut.” -T4

Urheilutoimittajat eivät nähneet urheilumenestyksen linkittyvän pelkästään sukupuoleen, vaan menestystä he mittasivat sukupuolesta riippumatta samoin kriteerein. Naisten urheilu on perinteisesti nähty miesten urheilua heikompana. Organista ym. (2019) selvittivät, että urheilutoimittajien mielestä naisurheilun arvo on huonompi, koska naiset eivät ole fyysisiltä ominaisuuksiltaan yhtä vahvoja kuin miehet, minkä vuoksi naisten tulokset ovat huonompia.

Yksi urheilutoimittaja kertoi, ettei hän välttämättä halua käsitellä naisurheilijoita yhtä ”kovalla kädellä” kuin miesurheilijoita. Hän ei halunnut esittää naisurheilijoita kohtaan yhtä kovaa kritiikkiä kuin miesurheilijoita kohtaan, koska miehet ovat ammattimaisempia siinä missä naisten urheilu voi olla hyvin amatöörimäistä. Muilta osin hän kertoi kirjoittavansa jutut samalla tavalla, mutta kovinta kritiikkiä hän ei halunnut esittää naisurheilijoita kohtaan. Kyseinen toimittaja kuitenkin pohti, onko tällainen toimintatapa oikein vai ei. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että osa urheilutoimittajista koki, ettei naisten ulkonäöstä voinut kirjoittaa samalla tavalla kuin miesten. Esimerkiksi lihoneesta naisurheilijasta ei voisi mainita mitään, mutta miesurheilijasta voisi. Tässäkin ajatuksessa oli taustalla ammattilaisurheilun ja amatööriurheilun vastakkainasettelu. Tasoero tuli ilmi myös siinä, ettei naisten joukkueista välttämättä tehdä juttuja, jos naisten joukkueurheilu on harrastelijatasoista.

”Kyllä rehellisesti myönnän, että teen jutut muilta osin samoilla kriteereillä, mutta en lähellekään niin kovasti käsittele naisurheilijoita kuin vaikka jotain (x urheiluseuran) ammattilaismiestä. Miehistä voin kirjoittaa, että peli ratkesi hänen räikeään virheeseen. En ikinä laittaisi näin naisurheilijasta. – On kuitenkin vähän eri asia, jos toiset ovat ammattilaisia ja toiset amatöörejä. Ei niitä voi piiskata samalla tavalla. En tiedä, onko se oikein vai väärin.” -T2

”Tasa-arvossa on vielä tehtävää, nimenomaan joukkue- ja palloilupuoolella. Siellä herkästi mennään miesjoukkueet edellä.” -T4

Yksi urheilutoimittaja kertoi kokevansa naisjoukkueiden pelit jopa miesten pelejä kiinnostavimmiksi sen takia, että niissä tapahtuu enemmän inhimillisiä asioita kuin miesten

peleissä. Vaikka hän korosti vastauksessa naisurheilun kiinnostavuutta, se näkyi nimenomaan tasoeron kautta. Koska naisten joukkue on miesten joukkuetta heikotasoisempi, on naisten pelillä enemmän viihdearvoa.

”Jotenkin tuntuu, että naisten pelit ovat jotenkin välillä jopa parempia. Ne eivät ole niin kliinisiä, vaan niissä on varaa myös inhimillisille ratkaisuille ja epäonnistumisille. Ne eivät ole koneita, kuten miesten huippujoukkueet.” -T2

Naiset ja miehet ovat fyysisiltä ominaisuuksiltaan erilaisia jo biologian takia. Näin ollen naisten ja miesten fyysisiä ominaisuuksia ei voi asettaa samalle viivalle. Joissain haastatteluissa nousi ilmi, miksi sukupuolten fyysistä puolta pitäisi edes verrata toisiinsa.

”Joissakin pallopeleissä naisjoukkueet eivät pärjää edes poikajoukkueille. Ennen naisjoukkueita vähäteltiin, mutta onneksi sekin on muuttunut. Niin pitää ollakin, koska eihän nais- ja mieshiihtäjiäkään verrata keskenään. Totta kai fyysiset erot on olemassa.” -T4

Toisaalta taas urheilutoimittajat eivät katsoneet sukupuolella olevan merkitystä siinä tapauksessa, jos joukkue tai yksilöurheilija pärjasi hyvin. Näistä vastauksista voi päätellä, että menestyskriteerit ovat sukupuolta tärkeämpiä seikkoja. Jos naisten joukkue pärjää, siitä kirjoitetaan. Jos naisurheilija pärjää, siitäkin kirjoitetaan. Urheilutoimittajat näkivät naisten urheilun myös nousevan koko ajan korkeammalle tasolle, mikä puoltaa naisten urheilun kiinnostavuutta ja sitä, että siitä nykyisin kirjoitetaan lehtien urheilusivuilla enemmän.

”Kyllä se menestys on ratkaisevaa urheilussa, oli kyseessä mies tai nainen.” -T4

”Naisten urheilu koko ajan nousee korkeammalle tasolle ja koko ajan on enemmän hyviä naisurheilijoita.” T1

”Meillä on vähän silleen huono tuuri, että naisjoukkueet eivät yksinkertaisesti ole täällä niin menestyneitä.” -T4

”Naiset on menestynyt meidän alueella jossakin vaiheessa niin paljon paremmin kuin miehet. – Silleen voi vaan kiittää, että onneksi olen täälläpäin töissä, koska on ollut hyvin pärjänneitä naisurheilijoita.” -T3

6.2.3 Kiinnostavuus ja alueelliset erot

Tutkielmaan haastatellut urheilutoimittajat esittivät monenlaisia näkemyksiä siitä, kuinka alueelliset erot näkyvät yleisesti suomalaisessa sanomalehtikentässä. Yleisesti ottaen he kokivat valtakunnan suuret mediat jäykiksi organisaatioiksi. Puolestaan maakuntalehdet he kokivat ketteriksi medioiksi, jotka pystyvät matalalla kynnyksellä tarttumaan uusiin lajeihin tai ilmiöihin. Ristiriitaisia näkemyksiä he esittivät puolestaan siitä, kuinka maantieteeseen sidottuja maakuntalehdet ovat. Toimittajat näkivät ne toisaalta todella riippuvaisiksi maakuntarajoista, kun taas toisaalta he näkivät tarkkojen maakuntarajojen hälventyneen.

”Maakuntalehdet tarttuu paljon helpommin kiinni kaikkiin uusiin lajeihin ja uusiin ilmiöihin kuin niin sanottu valtakunnan media.” -T1

”Ei ehkä enää olla niin maantieteeseen sidottuja kuin mitä aiemmin.” -T3

Itkosen ym. mukaan suomalainen urheilu ja etenkin seuratoiminta on vahvasti paikallista. Yleensä paikallisuus tulee ilmi jo urheiluseurojen nimistä, joissa esiintyy paikkakunnan nimi. Urheilun ja urheiluseurojen organisoituessa paikalliset menestyjät niittivät mainetta myös seuralle ja paikkakunnalle, joten heitä pidettiin usein paikkakunnalla urheilusankareina. Mainetta niittivät myös sellaiset henkilöt, jotka eivät välttämättä nouse koko kansan tietoisuuteen. Yhä kilpaurheilun läpimurron jälkeisinä vuosina yhteisöt, paikkakunnat ja kaupungit pitävät omia menestyviä kilpaurheilijoitaan suuressa arvossa. (Itkonen ym. 2008, 33) Tämä on nähtävissä edelleen. Menestyville urheilijoille saatetaan järjestää kansanjuhlia kotipaikkakunnallaan tai sanomalehdet saatetaan nimetä esimerkiksi Iivon Sanomiksi (Savon Sanomat 2.3.2017) tai Kaisalaiseksi (Karjalainen 15.3.2020). Tutkielmaan haastatellut urheilutoimittajat näkivät naisurheilijoista kertovien juttujen määrän vaihtelevan eri maakuntalehdissä tai suuremmissa valtakunnan medioissa. Ero johtunee siitä, että tietyllä alueella toimivan maakuntalehden toimittaja voi kokea lehensä naisurheilu-uutisoinnin määrän suureksi, jos alueella on paljon menestyviä naisurheilijoita, joista kirjoittaa.

”Kyllä olen ylpeä siitä, että me nostetaan tosi isosti esille ne paikalliset naisurheilijat, mutta jos katsotaan muita maakuntalehtiä tai vaikka Hesaria, niin eihän niissä vielääkään ole niin paljon naisurheilua.” -T2

Yleisömäärä korreloi ainakin osittain lajin kiinnostavuuden ja suosion kanssa. Jos pelejä on paikan päälläkin seuraamassa muutamia kymmeniä tai satoja ihmisiä, voi olettaa, ettei kyseisestä pelistä lueta lehtijuttujakaan yhtä ahkerasti kuin tuhat katsojaa keränneestä pelistä. Itkosen ym. (2008, 60) tutkimuksen mukaan 82 prosenttia urheilutoimittajista oli sitä mieltä, että yleisön kiinnostus vaikuttaa urheilujournalismiin ja ohjaa sitä. Yksi tutkielmaan haastatelluista urheilutoimittajista perusteli tällä juttukokojen eroa naisurheilujoukkueen ja miesurheilujoukkueen välillä. Toisaalta toimittajat katsoivat naisten joukkueurheilun suosiossakin olevan eroja lajista riippuen.

”Me tehdään (seuran x) naisista melkein yhtä isoja juttuja kuin (seuran x) miehistä. Tai vähän rumasti sanottuna melkein yhtä isoja juttuja, mutta eihän sille mitään voi, jos toisessa käy 2600 katsojaa ja toisella 260 katsojaa.” -T2

”Ennemminkin on ollut kyse siitä, mitkä naisten lajeista ovat olleet suosittuja. Onhan niissäkin vieläkin aika isoja eroja.” -T2

Yksi tärkeä urheilujuttujen uutiskriteeri on kiinnostavuus ja se, kuinka suositusta aiheesta on kyse. Nykyisin lähes jokaisessa sanomalehdessä lienee käytössä jonkinlainen analytiikkatyökalu, jolla juttujen klikkimääriä ja lukukertoja seurataan. Vastauksissa nousi esiin, että juttuja tehdään nimenomaan lukijoille, joten heidän kiinnostuksenkohteensa ohjaa myös toimittajia työssään. Analytiikalla toimittajat pystyvät perustelemaan juttuformaatin, aiheen, lajin tai muun vastaavan jutussa olennaisena esiintyvän seikan.

”Analytiikka aika voimakkaasti vaikuttaa esimerkiksi aihe- ja juttuformaattivalintoihin. -- Sen perusteella pystytään profiloimaan lukijoita ja nähdään, mikä vetää lukijoita.” - T3

”Teemme juttuja yleisen kiinnostavuuden mukaan. Usein se, mikä ei itseä kiinnostaisi, kiinnostaa muita ihmisiä. Seuraamme analytiikkaa, koska lukijoillehan me näitä juttuja tehdään.” -T4

”Varsinkin naisten joidenkin lajien pelien ottelusisältöjen kulutus on ihan olematonta verkossa. – Silloin ei ole kerta kaikkiaan järkevää tehdä.” -T3

6.3 Nykypäivän urheilujournalismi

Tässä yläteemassa paneudun nykyajan vaikutukseen urheilujournalismissa. Koska uutiskriteerit ohjaavat kaikkea journalistista sisältöä, on se tämän yläteeman ensimmäinen alateema. Toinen alateema on sosiaalinen media, kuvat ja urheilijoiden itse luoma julkisuuskuva. Kolmas alateema on lajikulttuuri, joka on muuttunut merkittävästi tasa-arvokehityksen myötä. Käsitellen näitä asioita nykyisyyden lisäksi myös muutoksen kautta.

6.3.1 Uutiskriteerit

Kukaan urheilutoimittajista ei maininnut menestystä tai sukupuolta urheilujuttujen uutiskriteerinä. Sen sijaan paikallisuus, alueellisuus ja maakunnallisuus nousivat jokaisessa haastattelussa yhdeksi tärkeimmistä urheilujuttujen uutiskriteereistä. Uutiskriteeri tarkoittaa asian journalistista merkitystä. Sillä mitataan sitä, mistä asioista uutisoidaan ja kuinka tärkeä painoarvo uutisella on verrattuna toiseen uutiseen. (Kuutti 2012, 210–211) Journalistit arvioivat julkaistavat asiat lehden ja toimituksen yhteisten uutiskriteerien avulla. Haastatteluissa urheilutoimittajat kertoivat, että urheilujutuissa noudatellaan pitkälti lehden yleistä linjausta uutiskriteereistä.

”Paikallisuus on ehdoton ykkönen nykyään. Aina se ei ole ollut niin selkeää. Koko ajan se on tullut tärkeämmäksi ja tärkeämmäksi, varsinkin tuon verkon myötä.” -T2

Ihan samat kriteerit kuin muillakin osastoilla – eli miten se uutinen määritellään, yllättävyys, vaikuttavuus ja sitten kun ollaan alue, niin tietynlainen paikallisuus.” -T3

Urheilujuttujen kriteereissä kiinnostus määrittää hyvin pitkälti sen, tehdäänkö aiheesta uutinen. Urheilumenestys nousi aineistosta esiin niin, että ennemmin uutiskynnyksen ylittää kilpailuissa pärjännyt urheilija kuin tuloslistan häntäpäähän jäänyt urheilija. Myös mielenkiintoiset urheilijapersoonat pääsevät todennäköisemmin lehden sivuille. Vastauksissa nousi myös esiin, että urheilutoimituksissa toimittajalla on mahdollisuus vaikuttaa uutiskriteereihin.

Meillä tehdään hyvin laajalla sapluunalla juttuja. Tietysti maakunnallisuus on tärkeä kriteeri, samoin kilpaurheilu on yksi tärkeä osa-alue. Kyllähän sitä voittajista tehdään mieluummin juttuja kuin semmoisesta, jonka sijoitus on 21:s.” -T1

”Kaikki mielenkiintoiset persoonat tai mielenkiintoinen historia. Saan itse vaikuttaa niin paljon kuin haluan.” -T1

”Aika vapaasti tässä saa juttuja tehdä. Maakunnallisiin aiheisiin perehdytään kunnolla.” -T4

6.3.2 Sosiaalinen media, kuvat ja urheilijoiden itse luoma julkisuuskuva

Sosiaalinen media on nykyään erottamaton osa yhteiskuntaa. Se vaikuttaa myös journalismiin niin, että uutismediat käyttävät sitä itse tiedonvälityskanavana sekä uutisten lähteenä. Nykyisin myös monella urheilijalla on käytössään sosiaalisen median profiili. Näistä profiileista monet ovat hyvin suosittuja ja jotkut urheilijat tienaa osan elannostaan sosiaalisen median kautta.

Valtamediassa osa lajeista ja urheilijoista jää pimentoon. Urheilijat voivat korvata tätä näkyvyyden puutetta omilla sosiaalisen median kanavillaan. Sosiaalisen median osuus näkyvyyden mahdollistajana todennäköisesti vain kasvaa, sillä nykyinen nuorten urheilijoiden sukupolvi on syntynyt sosiaalisen median aikakaudella. Sosiaalisen median kautta urheilijat pystyvät myös ottamaan kantaa urheilumaailman epäkohtiin. Koska urheilijat ovat usein idoleita ja roolimalleja nuoremmille urheilijoille, heidän näyttämä esimerkki on tärkeää. Turtiaisen (2016) mukaan huippu-urheilijoilla on halutessaan mahdollisuus vaikuttaa sosiaalisen median kautta yleisönsä arvomaailmaan, koska naisurheilijat pystyvät vaikuttamaan omaan julkisuuskuvaansa ja näkyvyyteensä sosiaalisen median julkaisujen avulla.

Tutkielman haastatteluissa tuli ilmi, että urheilutoimittajat seuraavat urheilijoiden sosiaalisen median kanavia. Yksi heistä oli myös pistänyt merkille, että etenkin naisurheilijat tuovat ulkonäköään esille omissa julkaisuissaan. Tämän hän näki ristiriitaiseksi sen kanssa, että samat urheilijat saattavat kritisoida urheilumediaa ulkonäön nostamisessa esille journalistisissa julkaisuissa.

”Kyllähän naisurheilijat tuovat itseään aika nätisti esiin vapaaehtoisesti, kun vaikka katsoo naisurheilijoiden kaupallisia yhteistöitä. Sitähän ei paheksuta. Sama urheilija, kuka tekee somessa kaupallisia yhteistöitä, saattaa seuraavassa haastattelussa sanoa, että kun vaan tuijotetaan ulkonäköä. Osa pelaa ikään kuin kaksilla korteilla” -T2

Haastatteluissa tuli ilmi, että myös toimittajat joutuvat toisinaan kamppailemaan julkaistavien kuvien kanssa. Yksi toimittajista kertoi uransa alkuaikana tapahtuneesta naureskelusta, joka liittyi naisurheilijoista otettuihin kuviin. Kuvat olivat yleinen vitsin aihe, mikä ei tuntunut toimittajasta hyvältä. Haastatteluissa toimittajat eivät maininneet miesurheilijoista otettuja kuvia. Näin ollen keskustelu säilyi naisurheilijoiden ympärillä. Urheilutoimittajatkin ovat havainneet, että sosiaalinen media ja kuvavalinta ovat tarkempia tai herkempiä aiheita naisurheilijoista uutisoidessa kuin miesurheilijoista uutisoidessa.

”Varsinkin yleisurheilussa kesäaikaan, niin siellä saattaa tulla sellaisia kuvia, joissa naisen keho tai joku kehon osa on esillä sillä tavalla, että siitä voi tehdä jonkinnäköisiä sukupuolisia huomautuksia.” -T3

”Niin miten sitten valitsen sen kuvan? Otatko sellaisen, jossa toisen rinta näyttää epämuodostuneelta, kun siinä on joku vauhtitilanne? Sitten sille naureskellaan, etenkin ne lehdentekijät naureskelevat siinä. Semmoinen ei tuntunut yhtään hyvältä.” -T3

6.3.3 Lajikulttuuri

Tutkielmaan haastatellut urheilutoimittajat pitivät naisia ja miehiä yhtä lailla urheilijoina. Vaikka he halusivat uutisoida sukupuolista tasa-arvoisesti realiteetit ja uutiskriteerit huomioon ottaen, urheilutoimittajillakin oli näkemyksiä eri lajien soveltuvuudesta naisille. Eräs

vanhemman polven toimittaja pohti, miksi naisten pitää urheilla lajeissa, joissa taklataan tai otetaan iskuja vastaan.

”Minun mielestäni naisurheilijat ja miesurheilijat ovat molemmat urheilijoita, ei siinä mitään. Paitsi ehkä se, että olen sen ikäinen, että minulla on rehellisesti suuria ongelmia ymmärtää sitä, miksi naisten pitää nyrkkeillä tai painia. -- Siinä on jotenkin se, kun ne lyönnit menee perille.” -T1

”Kyllähän ringette sopii naisille paremmin, kun ihan suoraan sanotaan. Jääkiekko on sellainen, kun siinä taklataan ja siihen liittyy sellaista pölhöilyä ja tiettyä lajikulttuuria. Ikävä kyllä se vaan kuuluu siihen jääkiekon olemukseen. Kyllä se jääkiekko on miesten peli.” -T1

Muuttunut lajikulttuuri ja suhtautuminen lajeihin ovat avartaneet urheilukenttää. Sellaiset lajit, joihin naiset eivät juurikaan ennen osallistuneet, ovat nykyään suosittuja myös naisten keskuudessa. Urheilujournalismikaan ei enää nykyään ihmettele tai juurikaan kritisoi sitä, että nainen harrastaa painonnostoa. Kaivosaaressa sukupuolten eroa korostavat ilmaisut olivat poistuneet myös Urheilulehdestä 2000-luvulla. Näin ollen naisilla on nykyään vapaammin tilaa toteuttaa itseään urheilijoina eri lajien parissa. (Kaivosaaari 2017, 197)

”Teen itse jatkuvasti juttuja naisvoimailijoista, niin tiedän sen, että se on lisääntynyt koko ajan. 30 vuotta sitten painonnostajanainen oli harvinainen, mutta ei ole enää.” -T1

”Ei enää sillä lailla pidetä mitenkään erikoisena, että naiset pelaavat jalkapalloa tai jääkiekkoa. Se ei ole sellaista erikoista niin kuin 1970-luvulla oli. Se ei ole enää sellaista, että oho, naisillakin on jalkapallojoukkue vaan se on niin, että tietenkin niillä on” -T1

On olemassa vielä monia urheilulajeja, joihin naiset osallistuivat vasta muutama vuosikymmen sitten. Naisten historia urheilun parissa onkin yksinkertaisesti lyhyempi kuin miesten, mikä tuli esille myös joidenkin haastateltujen urheilutoimittajien puheissa. Muuttuneen lajikulttuurin myötä myös toimittajien näkemyksissä on tapahtunut muutosta.

”Naisten lajihistoria on joissain lajeissa älyttömän lyhyt. Siihen verrattuna, että miehillä on sata vuotta etumatkaa, on tasa-arvossa tapahtunut viimeisten parinkymmenen vuoden aikana paljon. Nyt ollaan tasapäisiä monessa lajissa, vaikka tasa-arvo ei ole missään nimessä valmis.” -T4

”En enää miellä miesten ja naisten lajeiksi. Myönnän kyllä, että olen joskus ajatellut, mutta enemmän sen suosion kannalta.” -T2

7 POHDINTA

Tässä pääluvussa teen ensin yhteenvedon keskeisimmistä tutkimustuloksista. Sen jälkeen arvioin tutkimuksen onnistumista, eettisyyttä ja luotettavuutta. Viimeisenä esitän jatkotutkimusehdotuksen, joka heräsi tutkielman tekemisen aikana.

7.1 Keskeisimmät tulokset ja pohdinta

Tämän tutkielman tarkoituksena oli vastata kahteen tutkimuskysymykseen.

- 1) Millainen naisurheilun asema on nykyisin suomalaisissa sanomalehdissä urheilutoimittajien kokemusten mukaan?
- 2) Miten naisurheilun asema on muuttunut suomalaisissa sanomalehdissä urheilutoimittajien kokemusten mukaan?

Tarkastelin tutkimuksen tuloksia jakamalla tulokset kolmeen yläteemaan, joista jokaisen jaottelin vielä kolmeen eri alateemaan. Yläteemoiksi muodostuivat sanavalinnat ja juttujen aiheet, lukijoiden kiinnostus ja analytiikka sekä nykypäivän urheilujournalismi. Sanavalinnat ja juttujen aiheet -pääteeman alle muodostin seuraavat alateemat: vähättely ja työttöly, urheilutoimittajien omat mieltymykset sekä tasa-arvo urheilujournalismissa. Lukijoiden kiinnostus ja analytiikka -yläteeman alle muodostin puolestaan seuraavat alateemat: yksilöurheilun ja joukkueurheilun ero, urheilumenestys ja tasoero sekä kiinnostuvuus ja alueelliset erot. Viimeisen yläteeman, nykypäivän urheilujournalismin jaoin seuraaviin alateemoihin: uutiskriteerit, sosiaalinen media, kuvat ja urheilijoiden itse luoma julkisuuskuva sekä lajikulttuuri. Koska peilasin tutkimustuloksia aikaisempaan tutkimukseen osittain jo tulosluvussa, keskityn tuomaan tässä pohdinnassa esille keskeisimpien tulosten läpi käymisen lisäksi omia ajatuksiani. Tutkimuskysymyksiin vastaaminen perustuu haastateltavien kokemuksiin.

Urheilutoimittajat kokivat naisurheilun aseman suomalaisissa sanomalehdissä verrattain tasa-arvoisemmaksi kuin ennen. Nykyisin naisurheilijoista kertovissa jutuissa ei juurikaan esiinny vähättelyä tai työttölyä, ja naisurheilijoiden suorituksia arvostetaan. Merkillepantavaa

kuitenkin on, että nykyisin naisurheilijoista kirjoitetaan yksityiselämää käsitteleviä juttuja enemmän kuin miesurheilijoista. Toisaalta haastatteluissa kävi ilmi, että naiset ovat usein miehiä avoimempia, mikä lienee osasyynä näiden juttujen tekemiseen. Kuitenkin sukupuolta enemmän urheilutoimittajat korostivat urheilijan oman persoonan merkitystä. Avoin ja puhelias miesurheilija voi antaa itsestään enemmän tietoa kuin ujo naisurheilija. Nykyisin henkilö- ja ilmiöjutut kiinnostavat toimittajia, joten kaikki urheilujutut eivät kohdistu urheilijoiden tuloksiin.

Urheilutoimittajat mainitsivat omiksi suosikkilajeikseen perinteisiä suomalaisia lajeja kuten hiihdon, yleisurheilun ja jääkiekon. Vastauksissa ei juurikaan korostunut urheilijan sukupuoli, joten urheilutoimittajat suhtautuvat kohtalaiseen tasa-arvoisesti eri lajien urheilijoihin. Toisaalta etenkin yksi urheilutoimittajista oli sitä mieltä, että jääkiekko on edelleen miesten laji. Urheilutoimittajat esittivät hieman eriäviä näkemyksiä siitä, pitäisikö naisia käsitellä urheilujutuissa ”yhtä kovalla kädellä” kuin miesurheilijoita. Nykyisin on siis toimittajasta riippuvaista, kuinka kriittisesti tämä osaa ja haluaa suhtautua naisten urheilusta kertovaan juttuun. Amatööri-ammattilainen-asetelma on edelleen vahva suomalaisissa urheilutoimituksissa. Haastateltujen urheilutoimittajien mukaan menestyvä ja ammattimainen naisurheilija esitetään lehden sivuilla samoilla kriteereillä kuin miesurheilija, mutta esimerkiksi amatöörimäinen naisten jalkapallojoukkue esitetään hyvin eri sävyyn kuin lajin vastaava miesten joukkue. Pääosin haastatellut urheilutoimittajat kuitenkin kertoivat kirjoittavansa kaikki urheilujuttunsa samoilla kriteereillä.

Nykyisin lähes jokaisessa maakuntamediassa juttujen kulutusta seurataan jonkinlaisella analytiikkatyökalulla. Analytiikan seuraaminen on luonut urheilutoimituksille vahvan tietopohjan siitä, millaisia sisältöjä lukijat kuluttavat. Näin ollen urheilutoimituksissa voidaan perustellusti karsia sellaisten juttujen tekemisestä, jotka eivät saa tarpeeksi lukukertoja tai klikkimääriä. Urheilutoimittajat tunnistivat haastatteluissa naisten ja miesten välisen tasoeron etenkin joukkueurheilussa. Naisten joukkuelajeja kritisoitiin myös fyysisyydestä, sillä fyysisyyden ja iskun ei katsottu kuuluvan naisten urheiluun. Naisten joukkueurheilu onkin tutkielmani perusteella urheilutoimituksissa useimmiten ”pakkopullana” pidetty aihe. Naisten joukkuelajeista kirjoitetaan amatöörimäiseen sävyyn tai niistä ei uutisoida ollenkaan. Urheilutoimittajat myös kertoivat, etteivät huonosti pärjäävistä naisjoukkueista kirjoitetut jutut nouse korkealle analytiikassa, eli lukijat eivät kuluta tällaisia juttuja. Poikkeuksena voidaan

kuitenkin pitää naisten pesäpalloa, josta uutisoidaan ammattimaisesti sellaisissa lehdissä, joiden levikkialueella pelaa menestyvä naisten pesäpallojoukkue.

Menestyvät naisyksilöurheilijat esitetään urheilusivuilla miesten kanssa tasaveroiseen tapaan menestyvinä urheilijoina. Maakunnan menestyvä urheilija saa näkyvyyttä maakuntalehden sivuilla. Haastatelluista urheilutoimittajista jokainen toi esiin menestyskriteerin niin, ettei menestyneen urheilijan sukupuolella ole mitään väliä. Näin ollen menestyvä naishihtäjä saa palstatilaa siinä missä menestyvä mieshihtäjä.

Sosiaalinen media vaikuttaa nykypäivänä vahvasti yhteiskunnan eri osa-alueilla. Nykyään urheilijat hyödyntävät sosiaalista mediaa yhä enemmän itsensä brändäämisessä ja näkyvyyden tavoittelussa. On siis selvää, että myös urheilumedia hyödyntää sosiaalisen median kanavia tiedonlähteenään. Haastatteluissa tuli ilmi, että urheilutoimittajat seuraavat urheilijoiden sosiaalisen median kanavia. Naisurheilijoiden suunnalta oli kuitenkin tullut kritiikkiä sosiaalisen median kuvien käyttämisestä journalistisen jutun sisältönä. Nykypäivänä urheilutoimittajat joutuvatkin tasapainoilemaan sosiaalisen median todellisuuden ja journalismin välillä.

Jokainen tutkielmaan haastatelluista urheilutoimittajista oli jo tehnyt pitkän työuran urheilujournalismin parissa. Näin ollen heillä kaikilla oli vertailukohtaa urheilujournalismin muutokseen. Jokainen haastateltu urheilutoimittaja koki urheilun ylipäättään tasa-arvoistuneen viime vuosikymmenten aikana. Tasa-arvoistuminen näkyi heidän näkemyksensä mukaan myös urheilujournalismissa. Täydellistä tasa-arvoisuutta naisten ja miesten välillä urheilun kontekstissa ei kuitenkaan ole.

Urheilutoimittajien uran alkuaikoina työttömyys oli yleisempää, eikä naisurheilijoiden arvostus ollut yhtä suurta kuin se on tänä päivänä. Ennen naisurheilijoista kirjoitettiin vähättelevään sävyyn etunimellä useammin kuin nykypäivänä. Tutkielmaan osallistunut naisurheilutoimittaja koki vähättelyn kohdistuneen ennen myös naistoimittajiin.

Urheilutoimittajat kokivat naisten urheilun tason nousseen. Nykyään naiset myös kilpailevat lajeissa, jotka on ennen mielletty miehiseksi lajeiksi. Näin ollen naisten urheilukenttä on laajentunut ja naiset pärjäävät yhä erilaisissa lajeissa niin, että saavutukset päätyvät lehtien urheilusivuille. On kuitenkin huomioitava, että joidenkin urheilutoimittajien haastatteluissa

nousi ilmi myös lajeja, jotka eivät edelleenkään sovi naisille. Vaikka he kokivat urheil uutisointinsa tasa-arvoiseksi, se ei välttämättä ulkopuolelle näyttäydy siten.

Urheilutoimittajien näkemysten mukaan myös naisurheilijoista kertovien juttujen määrä on lisääntynyt suomalaisissa sanomalehdissä. Tähän on vaikuttanut naisurheilun tason kasvu, naisurheilun lisääntynyt kiinnostavuus ja erityisesti hyvin pärjäävät yksilöurheilijat. Osa haastatelluista urheilutoimittajista ei edes osannut sanoa, kummasta sukupuolesta juttuja julkaistaan enemmän. On kuitenkin hyvä huomioda, että en tutkinut tässä tutkielmassa juttujen määrää, vaan huomiot perustuvat haastateltujen urheilutoimittajien kokemuksiin. Urheilutoimittajat kokivat olleensa itse osana urheilujournalismin tasa-arvokehitystä. Toimittajat kertoivat halunneensa tietoisesti muuttaa kehitystä tasa-arvoisempaan suuntaan valintojensa kautta, vaikka se ei aina onnistunutkaan. Uusi sukupolvi ja yhteiskunnan uudet normit ovat ohjanneet tasa-arvokehitystä myös urheilujournalismissa. Urheilutoimittajat näkivät urheilujournalismin tasa-arvoistuneen myös lehtensä ulkopuolella valtakunnan mediassa. Esille nousi kuitenkin myös kysymyksiä siitä, täytyykö urheilujournalismin olla sataprosenttisen tasa-arvoista. On tosiasia, että miesten jääkiekolla on suurempi fanikunta ja seuraajamäärä kuin naisten jääkiekolla. Toisaalta urheilutoimittajat kokivat olevansa vastuussa siitä, ettei kukaan voi kuluttaa sellaista urheilua lehtien sivuilta, jota ei ole lehdessä saatavilla. Esille nousi myös se, etteivät naiset ole osallistuneet kaikkiin urheilulajeihin yhtä aikaisessa vaiheessa kuin miehet. Näin ollen naisten lajihistoria on usein lyhyempi, mikä selittää muun muassa tasoeroista johtuvaa epätasa-arvoa uutisoinnin määrässä.

Sosiaalinen media ja kuvien käyttö jutuissa ovat muuttaneet etenkin verkossa julkaistavia urheilujuttuja. Kuitenkin eräs haastateltu urheilutoimittaja totesi havainneensa jo uransa alkuaikoina, että naisurheilijoista pyrittiin saamaan lehden sivuille mahdollisimman paljastava kuva. Yksi urheilutoimittaja totesi, että naisurheilijoiden kohdalla täytyy olla erityisen varovainen kuva- ja sanavalintojen suhteen. Puolestaan toinen kertoi, että mitään ei oikein voi enää sanoa. Näin ollen voin todeta, että urheilutoimittajat ovat joutuneet hieman uuden paikan eteen, sillä he joutuvat etenkin naisurheilijoiden kohdalla miettimään sellaisia seikkoja, joita ei ole ennen juurikaan mietitty. Nykyisen tasa-arvoliikehähdinnän myötä naisiin kohdistuvat tasa-arvoasiat ovat olleet hyvin näkyvästi esillä.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, minkä takia jokaisessa tutkimuksessa on perusteltua ja aiheellista tarkastella sen luotettavuutta (Sarajärvi & Tuomi 2002, 131). Tutkija pystyy itse merkittävästi vaikuttamaan saatuihin tuloksiin pelkästään tutkimuskysymyksen asettamisella ja omilla tulkinnoillaan. On mahdollista, että tutkija tulkitsee jonkin haastattelukohdan toisin kuin haastateltava. Tämä on varmasti hyvä joiltakin osin, sillä näin pystytään tekemään ennakkoluulotonta tutkimusta. Kuitenkin kokemattomalle tutkijalle laadullisen sisällönanalyysin käyttö voi olla vaikeaa tutkimuksen luotettavuuden säilyttämisen kannalta. Tutkijalla pitää olla tietty näkökulma aiheeseen, jonka valossa hän sitä käsittelee. On siis täysin tutkijan varassa, millaisen näkökulman hän valitsee. Tutkijan aktiivinen rooli aineiston analyysissä ja merkityksien tulkinnassa on joko vahvuus tai heikkous, riippuen tutkijan tulkinnoista. Tutkijan täytyy aineistoa analysoidessaan pitää itsensä objektiivisena, koska tutkijan subjektiiviset kokemukset väistämättä ohjaavat analyysia johonkin suuntaan. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 132–133)

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin aikana tutkija ei saa antaa kokemuksensa tai tietojensa vaikuttaa tutkimustuloksiin. Tutkijan tulee tarkastella aineistoa mahdollisimman objektiivisesti tiedostaen samalla subjektiivisuutensa. Kun tutkimusaineiston analysointi ja tulokset ovat valmiit, tutkija voi jättäytyä pois ”aineistolähtöisyyskuplasta”. (Laine 2018, 48) Tässä luvussa voinikin vapaasti pohtia ja vertailla tutkimustuloksiani aiempaan tutkimustietoon tai omiin kokemuksiini. Laineen (2018, 48) mukaan tutkimus on onnistunut, jos asia on tutkimuksen lopussa paremmin ymmärrettävissä kuin tutkimuksen alussa. Fenomenologisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa lisäymmärrystä jostain ihmisyyden tai inhimillisen elämän ilmiöstä. Ihmisen toimintaa ei voi tietoisesti kehittää, jos sen toimintaa ei tunneta. Yleensä tutkimustarve syntyykin jostain kehitettävästä asiasta tai aiheesta. (Laine 2018, 50) Näin ollen tämä tutkimus antoi lisäymmärrystä siitä, missä tasa-arvoon liittyvässä asiassa urheilutoimittajilla olisi parannettavaa ja millainen muutos urheilutoimittajien toiminnassa on tapahtunut.

Tässä vaiheessa tutkimuksen luotettavuutta ja onnistuneisuutta voi arvioida sillä, onko tutkija ollut tarpeeksi kriittinen tutkimusaineistoa analysoidessaan ja täten tutkimustuloksia kirjoittaessaan (Laine 2018, 48). Tutkimuskysymyksiin vastaaminen onnistui, koska sain haastatteluiden kautta ymmärryksen siitä, millainen naisurheilun asema suomalaisissa sanomalehdissä on nykyisin ja miten se on muuttunut. Tarkoituksenani oli saada vastaus sekä

muutokseen että nykytilaan, koska nykytila on seurausta muutoksesta. Tutkielmani tulokset ovat perusteltuja ja hyvin analysoituja. Tiedostin kuitenkin subjektiivisuuteni sekä sen, että sisällönanalyysia tehdessä ennako-oletukset oli välillä vaikea pitää poissa mielestä. Johdonmukaisella tarkastelulla ja pohdinnalla onnistuin kuitenkin hyvin. Pro gradu -tutkielman ei ole välttämättä tarkoitus tuottaa tieteellisesti merkittävää uutta tietoa. En koe, että tämä tutkielma sitä tuotti, mutta onnistuin osaltani syventämään suomalaisen urheilujournalismin kentän tutkimusta. Urheilutoimittajia, naisurheilu-uutisointia ja ylipäätään urheilujuttujen palstatilaa on tutkittu Suomessa, mutta urheilutoimittajien kokemuksia ei ole tutkittu yhtä kattavasti. Tutkielma antoi äänen itse urheilutoimittajille eli heille, joiden tuottamat jutut ja uutiset ovat usein tutkimuksen kohteena.

Tutkielman aineisto asettaa tulosten yleistettävyydelle rajoituksia sen ollessa pieni. Neljän urheilutoimittajan kokemuksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia Suomen urheilujournalisteja eikä aineistoa voi pitää kattavana. Tutkielma toivottavasti kuitenkin kannustaa tutkimaan aihetta jatkossakin. Lisähaastatteluilla pystyttäisiin todennäköisesti saavuttamaan sellaista uutta tietoa, jota en tässä tutkielmassa saavuttanut.

Tämän pro gradu -tutkielman tekeminen kesti varsin pitkään, mutta en koe sen vaikuttaneen merkittävästi lopputulokseen. Urheilumedia ja urheilujournalismi ovat olleet jo pidempään muutoksessa. Tutkielman tekemistä aloitellessani en ottanut koronapandemian vaikutuksia huomioon. Nyt, kun tämä tutkielma valmistui pahimman koronapandemian ollessa jo ohi, koin myös tämän näkökulman mukaan ottamisen aiheelliseksi ja kiinnostavaksi. Vaikka koronapandemialla ei ollutkaan välttämättä suoria vaikutuksia naisurheilusta uutisointiin, katsoisin sillä olleen ainakin välillisiä vaikutuksia esimerkiksi juttuformaattien muodossa.

Tämän tutkielman teossa noudatin hyvää tieteellistä käytäntöä. Haastateltavat saivat halutessaan tutustua haastattelurunkoon etukäteen, minkä lisäksi heille oli alusta alkaen selvää, ettei heidän henkilöllisyytensä ole tunnistettavissa tässä tutkielmassa. Informoin haastateltavia ennen haastattelua ja haastattelun yhteydessä siitä, mitä tietoja heistä tulee tutkielmassa näkymään. Pyrin myös aktiivisesti siihen, ettei heidän henkilöllisyytensä ole tunnistettavissa missään vaiheessa tutkimustuloksia. Sensuroin haastateltujen sitaateista pois kaikki ihmisten, paikkakuntien ja urheiluseurojen nimet, koska niiden kirjoittaminen olisi heikentänyt urheilutoimittajien anonymiteettia merkittävästi. Toisaalta kaksi urheilutoimittajaa sanoi, ettei heitä haittaisi esiintyä tutkielmassa omalla nimellään. Halusin kuitenkin tehdä tutkielman ilman

haastateltujen nimiä, koska oletin, että näin ollen urheilutoimittajat puhuvat asioista avoimemmin. Annoin myös haastateltaville mahdollisuuden laittaa viestiä tai soittaa minulle, jos tutkimuksen tekemisestä olisi herännyt kysyttävää. Tutkielman valmistumisen jälkeen hävitin kaiken haastatteluaineiston tietoturvalisemmin.

Useammassa haastattelussa esille nousi termien ”naisurheilu” ja ”miesurheilu” käyttäminen. Urheilutoimittajat eivät tunnistanee käyttävänsä tällaisia termejä työssään. Käytin tässä pro gradu -tutkielmassa kyseisiä termejä apuna kuvaamaan miesten ja naisten eroja urheilun maailmassa. Nainen ja mies ovat kaksi erillistä sukupuolta, ja päätin ne tässä tutkielmassa erottaa termeillä ”naisurheilija” tai ”miesurheilija”. Journalistisessa tekstissä tällaisten termien käyttö ei ole aiheellista tai urheilutoimittajien mukaan edes kovin yleistä. Mietin ennen tutkielman tekemisen aloitusta parempia termejä kuvaamaan sukupuolten eroja ja erotteluja. Päädyin kuitenkin näihin termeihin, koska ne kuvaavat tutkielman aihetta parhaiten.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi vertailla urheilutoimittajien kokemuksia ja samalla verrata näitä kokemuksia samojen toimittajien kirjoittamiin urheilu-uutisiin. Jo tutkielmani kirjoittamisen aikana pohdin haastattelemani urheilutoimittajien kirjoittamia urheilujuttuja ja sitä, kuinka ne suhteutuvat kyseisten toimittajien haastatteluissa esittämiin näkemyksiin. Tällaista tutkimusta varten tarvitsisi kattavamman aineiston ja enemmän aikaa tutkimuksen tekemiseen. Koska tämän tutkielman tuloksia ei voi yleistää koskemaan koko urheilutoimittajien ammattikuntaa Suomessa, jatkotutkimuksessa aineiston tulisi olla laajempi. Toisaalta jatkotutkimuksessa haastattelujoukon voisi rajata esimerkiksi pääkaupunkiseudun urheilutoimittajiin tai urheilutoimitusten esihenkilöihin. Tällainen jatkotutkimus vaatisi sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimusaihe soveltuisi liikunnan yhteiskuntatieteiden lisäksi myös journalistiikan tutkimuskohteeksi.

LÄHTEET

Ahlroth, T. 2022. Ihmisläheisyys on aina ollut Marianne Nymanin juttu. *Fair Play* 55(1), 62–63.

Arponen, A. O. 1998. Tunnettuja urheilutoimittajia. Teoksessa A. Halmesvirta & H. Roiko-Jokela (toim.) *Urheilu, historia ja julkisuus*. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1998. Jyväskylä: Atena, 55–78.

Boyle, R. 2006. *Sports Journalism: Content and issues*. London: Sage.

Bqain, S. 2015. Hyvä, paha median murros – Kehysanalyysi murrospuheesta *Journalisti-lehdessä* vuosina 2012–2014. Tampereen yliopisto. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Butler, J. 1990. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. London & New York: Routledge

Eastman, S. & Billings, A. 2000. Sportscasting and sports reporting. *Journal of Sport and Social Issues* 24 (2), 192–213.

Finlex. 2014. Tasa-arvolaki 1986/609. Viitattu 1.4.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P1>

Finlex. 2014. Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Viitattu 1.4.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Fritze, J. 2012. Paikallislehtien ”urheilutoimittajat” – Vahtikoiria, urheilun tosiuskovaisia vai paikallisyhteisön puolustajia? Tampereen yliopisto. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Haapalainen, M. 2022. Annu Ruotsalainen kirjoittaa lätkästä ja on siksi lukijan mielestä ”ruma mummo” – ”Jääkiekkoyhteisö tarvitsee naisten mielipiteitä”. *Journalisti* 1.2.2022.

<https://journalisti.fi/artikkelit/2022/02/annu-ruotsalainen-kirjoittaa-latkasta-ja-on-siksi-lukijan-mielesta-ruma-mummo-jaakiekkoyhteiso-tarvitsee-naisten-mielipiteita/>

Hakulinen, T. 1996. Keskustelu kilpaurheilun sopivuudesta naisille kävi kiivaana 1920-luvun lopulla. Teoksessa A. Nevala (toim.) Olympialaiset ja naisliikunta – satavuotiaat. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1996. Joensuu: Suomen urheiluhistoriallinen seura 11–18.

Hasanen, E., Rajala, K. & Tuunainen, S. 1998. Paikallislehti Keski-Suomen varhaista urheilukirjoittelua. Uutuudenviehätyksestä urheiluinnostukseen. Teoksessa A. Halmesvirta & H. Roiko-Jokela (toim.) Urheilu, historia ja julkisuus. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1998. Jyväskylä: Atena, 99–110.

Hatunen, E. 2020a. Korona mullisti urheilutoimitusten arjen: Urheilujournalismin uusi mahdollisuus. Fair Play 53(2), 12–13.

Hatunen, E. 2020b. Perusasioiden äärellä. Fair Play 53(2), 25.

Hatunen, E. 2022a. Paikallismedioiden urheilutoimitukset journalismin etulinjassa. Fair Play 55(3), 6–7.

Hatunen, E. 2022b. Riikka Turtiainen: Tasa-arvon edistäminen mediaurheilussa lähtee pienistä teoista. Fair Play 55(1), 48–49.

Heimo, J. 2020. Aamulehden urheilun uutispäällikkö Pekka Aalto johtaa toimitusta etänä. Koronapandemia mullisti urheilutoimituksen arjen. Fair Play 53(2), 28–29.

Heimo, J. 2021. Tilauksessa kiinnostavia tarinoita ja monenlaisia digiosaajia. Fair Play 54(1), 38–39.

Hellman, H. 2021. Lehtiketjut ja lehdistön "uusi normaali": Keskittymisen mittaaminen ja sanomalehdistön keskittyminen Suomessa 2009–2019. Media & Viestintä 44 (2), 92–116.

Honkonen, M. 2015. Rento ja tarkka sähköjänis. Journalisti 91(4), 13.

Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Helsinki: Gaudeamus.

Itkonen, H., Ilmanen, K., Matilainen, P. & Jaskari, L. 2008. Media urheilun tulkkina ja tekijänä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Journalistiliitto. 2016. Olympialaiset – Mediashow vailla vertaa. Julkaistu 18.8.2016. Viitattu 19.5.2024. <https://journalistiliitto.fi/fi/olympialaiset-mediashow-vailla-vertaa/>

Juholin, E. & Kuutti, H. 2003. Mediapeli, anatomia ja keinot. 3. painos. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Julkisen sanan neuvosto. 2024. Journalistin ohjeet. Viitattu 2.3.2024. <https://jsn.fi/journalistin-ohjeet/>

Kaivosaaari, A. 2017. "Lempeä Lydia" – "voimakas Björger." Naishiihtäjien representoinnin muutokset Urheilulehden teksteissä vuosina 1905–2010. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. *Studies in Sport, Physical Education and Health* 255.

Karjalainen, M. 2021. Hufvudstadsbladetin urheilutoimitus keskittyy taustajuttuihin ja analyyseihin. *Fair Play* 54(4), 52–53.

Karjalainen. 2020. Julkaistu 15.3.2020. Etusivu.

Kian, E. 2007. Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers' experiences and attitudes. *The SMART Journal* 4(1), 5–26.

Kian, E. & Hardin, M. 2009. Framing of Sport Coverage Based on the Sex of Sports Writers: Female Journalists Counter the Traditional Gendering of Media Coverage. *International Journal of Sport Communication*, 2(2), 185–204.

Kielitoimiston sanakirja. 2024. Tasa-arvo. Viitattu 2.4.2024. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/tasa-arvo?searchMode=all>

KMT. 2021. Sanomalehti on kaikkien suomalaisten media. Julkaistu 13.10.2021. Viitattu 18.3.2024 <https://www.uutismediat.fi/ajankohtaista/sanomalehti-on-kaikkien-suomalaisten-media/>

Kolamo, S. 2018. Mediaurheilu – tunnetalouden dynamo. Tampere: Vastapaino.

Kunelius, R. 2009. Viestinnän vallassa: Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. 5–8. painos. Helsinki: WSOY.

Kuutti, H. 2012. Mediasanasto. Jyväskylä: MediaDoc.

Laine, A. 2023. Urheilujournalismin ominaispiirteet. Julkaistu verkkosivustolla Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia: Jyväskylän yliopisto. JYU Studies 2. <https://doi.org/10.17011/jyustudies/2>

Laine, A. 2012. Katsaus suomalaisen urheilujournalismin historiaan. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 273–288.

Laine, A. 2011. Urheilujournalismin Suomi–Ruotsi-maaottelu: Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympia uutisoinnista. Helsinki: Edita.

Laine, A. & Kotilainen, S. 2020. Painetun sanomalehden urheilu-uutisointi ennen internetiä ja monikanavajulkaisemisen aikakaudella: Määrällinen tarkastelu Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 talviolympia uutisoinnista. Kulttuurintutkimus 37(3–4), 47–68.

Laine, A. & Turtiainen, R. 2018. Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. Media & Viestintä 41(4), 280–301.

Laine, A. & Välimäki, E. 2012. Helsingin Sanomien urheilu-uutisoinnin ominaispiirteet: Tapauskohtaisessa tarkastelussa vuoden 2009 tennisjutut. Liikunta & Tiede 49(6), 66–73.

Laine, T. 2018. Miten kokemuksia voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Vall, (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 29–50.

Launonen, J. 1996. Antwerpenistä Berliiniin. Olympiakisat suomalaisessa urheilutietoisuudessa 1920–1936. Teoksessa A. Nevala (toim.) Olympialaiset ja naisliikunta – satavuotiaat. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1996. Joensuu: Suomen urheiluhistoriallinen seura, 71–80.

Lehtisaari, M. 2021a. Sentit ja sekunnit eivät enää riitä. Henkilötarinat ja ilmiöjutut entistä tärkeämpiä urheilu-uutisissa. Fair Play 54(1), 34–35.

Lehtisaari, M. 2021b. ”Monimediaosaajia ja kiinnostavien tarinoiden kertojia”. Mitä vaaditaan tulevaisuuden urheilutoimittajalta? Fair Play 54(4), 28–29.

Lehtisaari, M. 2021c. Kultaiset olympiamuistot ja taistelu ennakkoluuloja vastaan. Fair Play 54(1), 50–51.

Lehtonen, J. M. 2021. Journalismi naisistuu. Journalistiliiton jäsenistä yli puolet ja journalismin opiskelijoista jopa 80 prosenttia on naisia. Se ei tarkoita, että ala olisi tasa-arvoinen. Journalisti 96(6), 15–19.

Malmelin, N. 2015. Mediajohtaminen oppialana. Teoksessa N. Malmelin & M. Villi (toim.) Mediajohtaminen – näkökulmia uudistuvaan media-alaan. Helsinki: Gaudeamus Oy. 3–15.

Markula, P. 2009. Introduction. Teoksessa P. Markula (toim.) Olympic Women and the Media: International Perspectives. Basingstoke: Plagrave Macmillan, 1–29.

Munck, P. 2016. Valistajista ammattimiehiksi: Toimittajien ammattilaistumisen pitkä tie 1771–1921. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Mykrä, J. 1996. Helsingin pitämättä jääneet olympiakisat 1940: Sanomalehti- ja propagandatoimiston tiedotustoiminta vuosina 1938–1939. Teoksessa A. Nevala (toim.)

Olympialaiset ja naisliikunta – satavuotiaat. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1996. Joensuu: Suomen urheiluhistoriallinen seura. 81–91.

Mähönen, M. 2015. Kisakenttien ja voimailusalien esimerkkikansalaiset – Urheilijoiden ja voimistelijoiden valokuvat Suomen Urheilulehdessä 1905–1913. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Mäkelä, A. 2007. Muuttuva naiskuva: Naisyleisurheilu Helsingin Sanomissa vuosien 1983 ja 2005 MM-kisoissa. Teoksessa H. Roiko-Jokela, E. Sironen & P. Heikkilä (toim.) Vanhat mestarit. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2007. Jyväskylä: Minerva, 73–85.

Niemelä, N. 2011. "Viehättävät taitoluistelutytöt sekä vähemmän viehättävät kiekkoleijonat." Urheilijoiden nimeämisen ja referoinnin sanasemanttinen tutkimus MTV3:n Vancouverin talviolympialaisten verkkouutisoinnissa. Tampereen yliopisto. Kieli- ja käännöstieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

O'Neill, D. & Mulready, M. 2015. The invisible woman? A comparative study of women's sports coverage in the UK national press before and after the 2012 Olympic Games. *Journalism Practice* 9(5), 651–668.

Organista, N., Mazur, Z. & Lenartowicz, M. 2021. "I can't stand women's sports by Polish sports journalists. *Communication & Sport* 9(3), 372–394. doi: 10.1177/2167479519876886

Pajuriutta, S. 2016. Työttöly on jäänyt taka-alalle – vai onko? Naiseuden kehykset Helsingin Sanomien urheilusivujen arjessa. Tampereen yliopisto. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Pfister, G. 2003. Kaupan paljasta pintaa – Anna Kournikova ja urheilu tavarana. Teoksessa H. Roiko-Jokela & E. Sironen (toim.) Kynäniekkoja, kivinyrkkejä, mäki-matteja. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2003. Jyväskylä: Atena, 152–166.

Pirinen, R. 1999. Sukupuoli sanomalehtien urheilusivuilla. Lammin likka heitti kultaa, mutta Tohmajärven karhu pelasti Suomen maineen. *Media & Viestintä* 22(2), 30–43.

Pirinen, R. 2006. Urheileva Nainen lehtiteksteissä. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Acta Universitatis Tamperensis 1138.

Pänkäläinen, S. 1998a. Lyhyt johdatus suomalaiseen urheilujournalismiin ja sen tutkimuksen historiaan. Teoksessa A. Halmesvirta & H. Roiko-Jokela (toim.) Urheilu, historia ja julkisuus. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja. Jyväskylä: Atena, 45–54.

Pänkäläinen, S. 1998b. Suomalainen urheilujournalismi. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Rantala, M. 2011. Vaatimattomia voittajia ja viehkeitä viekoittelijoita. Naisurheilijoiden valokuvat Suomen Urheilulehdessä 1945–1969. Teoksessa H. Roiko-Jokela & E. Sironen (toim.) Nainen housuissa. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2011. Jyväskylä: Gummerus, 103–127.

Rowe, D. 1999. Sport, culture and the media: The unruly trinity. Buckingham: Open University Press.

Ruutu, L. 2017. ”Ensin häät ja sitten jättipotti Singaporessa.” Naisurheilijoiden representaatioita Helsingin Sanomien urheilusivuilla 2016. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

Sarajärvi, A., Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1–3. painos. Jyväskylä: Tammi.

Savon Sanomat. 2017. Julkaistu 2.3.2017. Etusivu.

Seppänen, J., Väliverronen, E. 2012. Mediayhteiskunta. Tampere: Vastapaino.

Sironen, E. 1988. Uudet leikit ja vanhat. Teoksessa: E, Sironen (toim.) Uuteen liikuntakulttuuriin. Tampere: Vastapaino, 77–94.

STT. 2024. Tyylikirja: uutiskriteerit. Viitattu 21.5.2024. <https://stt.fi/tyylikirja/ideasta-jutuksi/uutiskriteerit-ja-uutiskynnys/uutiskriteerit/>

STT. 2022. Suomen vuoden 2020 koronaepidemia alkoi viidestä viruslinjasta. Julkaistu 14.6.2022. Viitattu 12.3.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69944295/suomen-vuoden-2020-koronaepidemia-alkoi-viidesta-viruslinjasta?publisherId=3747>

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. 2024. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus urheilussa. Viitattu 1.4.2024. <https://suek.fi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-urheilussa/>

Turtiainen, R. 2016. Naisjoukkueurheilijat sosiaalisessa mediassa – sukupuolen, etnisyyden ja seksuaalisuuden esityksiä haastamassa. Teoksessa P. Berg & M. Kokkonen (toim.) Urheilun takapuoli. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 111–137.

Uutismedian liitto. 2024a. Sanomalehtihaku. Viitattu 4.3.2024. <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtihaku/>

Uutismedian liitto. 2024b. Sanomalehtitieto: Journalismi. Viitattu 1.3.2024. <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtitieto/>

Uutismedian liitto. 2024c. Sanomalehtitieto: Termit ja luokittelut. Viitattu 1.3.2024. <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtitieto/termit-ja-luokittelut/>

Uutismedian liitto. 2023. Sanomalehtien ylivoima luotettavimpana mediana vahvistui. Julkaistu 4.9.2023. Viitattu 18.3.2024. <https://www.uutismediat.fi/ajankohtaista/sanomalehtien-ylivoima-luotettavimpana-mediana-vahvistui/>

Urheilutoimittajain Liitto. 2024a. Kirjallinen tiedonanto sähköpostitse.

Urheilutoimittajain Liitto. 2024b. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2022–2026. Viitattu 20.1.2024. <https://urheilutoimittajat.fi/liitto/yhdenvertaisuus-ja-tasa-arvosuunnitelma/>

Vuorinen, S. 2007. Kohti koko kansan urheilujournalismia. Sanomalehtien urheilutoimituksien esimiehet urheilujournalismin kehittäjinä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu -tutkielma.

Yle. 2023. Näin aloitat uutisjuttujen tekemisen. Julkaistu 3.1.2023. Viitattu 20.5.2024.
<https://yle.fi/a/74-20002753>

Yle. 2016. Suomalaiskysely: Media ei anna täysin oikeaa kuvaa urheilusta – pääosissa miehet ja valtalajit. Julkaistu 7.1.2016. Viitattu 13.3.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-8576890>

LIITE

Liite 1

Teemahaastattelurunko

Haastateltavan taustatiedot

- Sukupuoli?
 - Mies, nainen, muu, en halua kertoa
- Kuinka kauan olet työskennellyt alalla?
 - 1–10 vuotta
 - 11–20 vuotta
 - 21–30 vuotta
 - 31–40 vuotta
 - enemmän kuin 40 vuotta
- Koulutus?
- Missä lehdessä työskentelet tällä hetkellä, miten pitkään olet lehdessä työskennellyt ja mikä on asemasi lehdessä?
- Missä muissa urheilumedioissa olet työurasi aikana työskennellyt ja millaisissa tehtävissä?

Uutiskriteerit ja omat mieltymykset

- Millaisista urheiluaiheista ja lajeista uutisoit mieluiten? Miksi?
- Mistä aiheista et uutisoi mielelläsi? Miksi?
- Millä perustein valitset urheilu-uutisoinnin aiheet?
- Mistä urheiluaiheista uutisoit eniten?
- Mitkä ovat toimituksesi urheilujuttujen uutiskriteerit? Saattoiko itse vaikuttaa niihin?
- Kuinka paljon saat vaikuttaa urheilu-uutisoinnin aiheisiin itse ja kuinka paljon niitä annetaan sinulle valmiina?
- Vastaatko jostain tietystä aihealueesta?
- Oletko huomannut eroja eri kokoisten sanomalehtien urheilu-uutisoinnissa?

Naisurheilu-uutisointi

- Miten suhtaudut naisurheiluun ja eroaako suhtautumisesi naisurheiluun jollain tapaa miesurheiluun suhtautumisestasi? Miellätkö jotkin lajit enemmän miesten urheilulajeiksi kuin naisten tai päinvastoin?
- Koetko nais- ja miesurheiluun suhtautumisessa olevan lehdessänne tai laajemmin suomalaisessa urheilumediassa tarkasteltuna eroja?
- Koetko oman naisurheilusta uutisointisi eroavan miesurheilusta uutisoinnistasi? Jos kyllä, miten? Koetko asiassa olevan lehdessänne tai laajemmin suomalaisessa urheilumediassa tarkasteltuna eroja?
- Koetko, että naisurheilijoista kirjoitetaan miesurheilijoita enemmän yksityiselämää käsitteleviä juttuja?
- Onko urheilutoimituksessasi kiinnitetty huomioita nais- ja miesurheilun tasa-arvoisuuteen?
- Onko sinua pyydetty uutisoimaan jostakin henkilöstä tai urheilulajista tietyllä tavalla?
- Oletko saanut palautetta naisurheilu-uutisoinnista? Millaista? Eroaako se miesurheilu-uutisoinnista saamastasi palautteesta?
- Onko oma, lehtenne tai laajemmin suomalaisen urheilumedian suhtautuminen naisurheiluun muuttunut urasi aikana? Oletko huomannut urasi aikana muutosta nais- ja miesurheilu-uutisoinnin määrässä tai laadussa lehdessänne tai laajemmin suomalaisessa urheilumediassa?

Verkkouutisoinnin tuoma muutos

- Miten verkko edellä -toimintatapaan siirtyminen on vaikuttanut työhösi?
- Oletko huomannut muutosta urheilu-uutisten määrässä tai aiheissa verkko edellä -toimintatapaan siirryttäessä? Milloin ja millaista muutosta olet huomannut?